

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

BIL CASGLU A RHEOLI TRETHI (CYMRU)

Memorandwm Esboniadol
yn ymgorffori'r
Asesiad Effaith Rheoleiddiol a'r
Nodiadau Esboniadol

Gorffennaf 2015

BIL CASGLU A RHEOLI TRETHI (CYMRU)

Memorandwm Esboniadol Bil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru)

Cafodd y Memorandwm Esboniadol hwn ei baratoi gan Adran Cyllid a Gwasanaethau Corfforaethol Llywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru i fodloni gofyniad Rheol Sefydlog 26.6.

Datganiad yr Aelod

Yn fy marn i, byddai darpariaethau Bil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru), a gyflwynwyd gennyf ar 13 Gorffennaf 2015, o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Jane Hutt AC

Y Gweinidog Cyllid a Busnes y Llywodraeth
Yr Aelod Cynulliad sy'n gyfrifol am y Bil

13 Gorffennaf 2015

Cynnwys

RHAN 1 – MEMORANDWM ESBONIADOL 3

Pennod 1.	Disgrifiad o Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru)	3
Pennod 2.	Cefndir Deddfwriaethol.....	4
Pennod 3.	Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael.....	6
Pennod 4.	Ymgynghori.....	20
Pennod 5.	Pŵer i greu is-ddeddfwriaeth.....	24

RHAN 2 – ASESIAID EFFAITH RHEOLEIDDIOL 33

Pennod 6.	Opsiynau Polisi.....	33
Pennod 7.	Costau a manteision.....	39
Pennod 8.	Aseidiadau Effaith Penodol.....	47
Pennod 9.	Aseiad o Gystadleuaeth.....	54
Pennod 10.	Adolygiad Ôl-weithredu.....	55

Atodiad A – NODIADAU ESBONIADOL 57

RHAN 1 – MEMORANDWM ESBONIADOL

Pennod 1: Disgrifiad o Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru)

1. Bil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) (“y Bil”) yw’r cyntaf o dri bil arfaethedig i sefydlu trefniadau trethi datganoledig yng Nghymru. Bydd y Bil yn cael ei ddilyn gan ddeddfwriaeth drethi benodol i bennu trethi newydd ar gyfer Cymru – Treth Trafodiadau Tir a Threth Gwarediadau Tirlenwi. Bydd angen ystyried darpariaethau’r Bil fel rhan o’r pecyn deddfwriaethol ehangach hwn yn y pen draw.
2. Diben y Bil yw cyflwyno’r fframwaith cyfreithiol angenrheidiol ar gyfer casglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru yn y dyfodol. Yn benodol, mae’r Bil yn darparu ar gyfer:
 - sefydlu Awdurdod Cyllid Cymru (ACC), a’i brif waith fydd casglu a rheoli trethi datganoledig;
 - rhoi pwerau a dyletswyddau priodol i ACC (a dyletswyddau a hawliau cyfatebol ar drethdalwyr ac eraill) mewn perthynas â dychwelyd ffurflenni treth a chynnal ymchwiliadau ac asesiadau i alluogi ACC i nodi a chasglu swm priodol o drethi datganoledig sy’n ddyledus gan drethdalwyr;
 - pwerau ymchwilio a gorfodi sifil cynhwysfawr, gan gynnwys pwerau sy’n galluogi ACC i ofyn am wybodaeth a dogfennau ac i asesu ac archwilio mangreoedd ac eiddo arall;
 - dyletswyddau ar drethdalwyr i dalu cosbau a llog dan rai amgylchiadau;
 - hawliau i drethdalwyr ofyn am adolygiadau mewnol o rai o benderfyniadau ACC ac i apelio i Dribiwnlys yr Haen Gyntaf yn erbyn penderfyniadau o’r fath;
 - cyflwyno pwerau gorfodi troseddol i ACC.

Pennod 2: Cefndir deddfwriaethol

3. Mae Adran 107 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn darparu cymhwysedd deddfwriaethol fel bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru (“y Cynulliad”) yn gallu gwneud deddfau i Gymru a elwir yn Ddeddfau Cynulliad Cenedlaethol Cymru.
4. Mae Adran 108 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn darparu bod darpariaeth Deddf Cynulliad o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad os yw’n ymwneud ag un neu fwy o’r pynciau a restrir o dan y penawdau yn Rhan 1 o Atodlen 7 y Ddeddf honno ac nad yw’n perthyn i unrhyw un o’r eithriadau a nodir yn y Rhan honno o’r Atodlen (p’un ai a yw’n dod o dan y pennawd hwnnw neu unrhyw un o’r penawdau hynny), ac nad yw’n berthnasol i unman arall heblaw Cymru nac yn rhoi, yn gorfodi, yn addasu neu’n dileu (nac yn rhoi’r pŵer i roi, gorfodi, addasu neu ddileu) swyddogaethau sy’n ymarferadwy ac eithrio mewn perthynas â Chymru.
5. Dyma’r pynciau perthnasol sy’n rhestru penawdau Gweinyddiaeth Gyhoeddus a Threthiant (nid yw’r testun hwn ar gael yn Gymraeg gan mai dyfyniad o ddeddfwriaeth nad yw wedi’i gwneud yn Gymraeg ydyw) -

14 Public Administration

Public Services Ombudsman for Wales. Auditor General for Wales, Audit, examination, regulation and inspection of auditable public authorities. Inquiries in respect of matters in relation to which the Welsh Ministers, the First Minister or the Counsel General exercise functions. Equal opportunities in relation to equal opportunity public authorities. Access to information held by open access public authorities.

The following are “auditable public authorities” and “equal opportunity public authorities”-

- (a) the Assembly,*
- (b) the Assembly Commission,*
- (c) the Welsh Government,*
- (d) persons who exercise functions of a public nature and in respect of whom the Welsh Ministers exercise functions,*
- (e) persons who exercise functions of a public nature and at least half of the cost of whose functions in relation to Wales are funded (directly or indirectly) by the Welsh Ministers, and*
- (f) persons established by enactment and having power to issue a precept or levy.*

The following are “open access public authorities”-

- (a) the Assembly,*
- (b) the Assembly Commission,*
- (c) the Welsh Government, and*
- (d) authorities which are Welsh public authorities, within the meaning of the Freedom of Information Act 2000 (c. 36).*

6. Mae Adran 116A(4) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn darparu bod treth a nodir yn Rhan 4A yn cael ei diffinio fel treth ddatganoledig. Yn unol â Rhan 4A ar hyn o bryd, mae gan y Cynulliad y cymhwysedd deddfwriaethol i wneud darpariaeth mewn perthynas â threth ar drafodiadau yn ymwneud â buddiannau mewn tir (adran 116L), a threth gwarediadau tirlenwi (adran 116N).
7. Yn ogystal â'r darpariaethau uchod, mae Rhan 4A yn darparu'r cymhwysedd deddfwriaethol fel bod y Cynulliad yn gallu gwneud darpariaeth i benodi staff corff a sefydlwyd i gasglu a rheoli trethi datganoledig fel gweision sifil.
8. Cafodd y darpariaethau y sonnir amdanynt uchod yn Neddf Llywodraeth Cymru 2006 sy'n ymwneud â threthi datganoledig eu mewnosod gan Ddeddf Cymru 2014.

Pennod 3: Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

9. Prif amcan polisi Gweinidogion Cymru mewn perthynas â'r Bil hwn yw darparu fframwaith llywodraethu clir a chryf yng Nghymru a fydd yn cefnogi'r gwaith o gasglu a rheoli trethi datganoledig Cymru yn effeithiol ac effeithlon.
10. Bydd y Bil yn sefydlu corff corfforaethol (Awdurdod Cyllid Cymru (ACC)) i fod â chyfrifoldeb cyfreithiol am gasglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru a bydd yn rhoi'r swyddogaethau a'r pwerau perthnasol i ACC fel y gall gyflawni ei gyfrifoldebau.

Y rheswm am y Bil ac esboniad o'r amseru

11. Cyhoeddodd Llywodraeth y DU Fil Cymru ym mis Mawrth 2014 a chafodd Gydsyniad Brenhinol ym mis Rhagfyr 2014. Mae'r Ddeddf yn darparu cymhwysedd i'r Cynulliad ddeddfu dros feysydd trethi datganoledig ac yn darparu fframwaith clir ar gyfer yr opsiynau polisi yn ymwneud â threthi disodli. Mae'r meysydd hyn yn cael eu diffinio fel treth ar drafodiadau yn ymwneud â buddiannau mewn tir a threth gwarediadau tirlenwi.
12. Y Bil hwn yw'r Bil treth cyntaf i gael ei gyflwyno o ganlyniad i fesurau a gyflwynwyd yn Neddf Cymru 2014 ac mae'n gwneud darpariaethau ar gyfer system dreth i Gymru fel bod modd casglu a rheoli trethi datganoledig, ar ôl iddynt gael eu sefydlu.
13. Nid yw'r Bil yn gwneud darpariaeth fanwl ynglŷn â chynnwys trethi datganoledig penodol gan y bydd hyn yn dilyn mewn deddfwriaeth maes o law. Fodd bynnag, mae Gweinidogion Cymru yn cydnabod nad oes modd deall na datblygu blaenoriaethau a phrosesau gweithredol system casglu a rheoli trethi heb roi rhywfaint o eglurhad o'r trethi y mae'n bwriadu eu casglu.
14. Mae Gweinidogion Cymru yn cynnig dwy dreth ddatganoledig, Treth Trafodiadau Tir (LTT) a Threth Gwarediadau Tirlenwi (LDT). Mae ymgynghoriadau ar gynigion ar gyfer y trethi hyn wedi'u cynnali a bydd crynodeb o'r ymatebion yn cael ei gyhoeddi yn hydref 2015. Mae'r ymgynghoriad ar y trethi datganoledig yn darparu cyd-destun ar gyfer y Bil hwn ar gasglu a rheoli trethi. Y bwriad yw cyflwyno deddfwriaeth yn ymwneud â'r trethi hyn yn nhymor nesaf y Cynulliad fel eu bod yn disodli Treth Dir y Dreth Stamp (SDLT) a'r Dreth Dirlenwi (LFT) sy'n bodoli ar hyn o bryd pan gânt eu datgymhwyso yng Nghymru gan Orchymyn Trysorlys yn Senedd y DU - disgwylir y bydd hyn yn digwydd o 1 Ebrill 2018.
15. Bydd Llywodraeth y DU yn lleihau dyraniad grant bloc Cymru i adlewyrchu'r ffaith fod cyfrifoldeb am yr SDLT a'r LFT wedi'i ddatganoli. Os oes ymdrech dreth gyfartal (h.y. dim newid arwyddocaol yn lefel y dreth a ysgwyddir yng

Nghymru), bydd yr enillion o drethi Cymru yn y flwyddyn gyntaf yn cael eu gwrthbwyso gan ostyngiad yn nyraniad grant bloc Llywodraeth Cymru sy'n gyfwerth â lefel y referniw a ddisgwylir o'r SDLT a'r LfT. Mae'r fethodoleg ar gyfer addasu grant bloc Cymru yn sgil datganoli trethi yn dal i gael ei thrafod.

16. Byddai peidio â datblygu trethi olynu yn lleihau'r grant bloc sydd ar gael, gan niweidio gwasanaethau cyhoeddus o bosibl yn sgil hynny. Yn ogystal, pe na bai Gweinidogion Cymru yn cyflwyno deddfwriaeth trethu, byddai'r gallu i fenthyca (yn unol â darpariaeth Deddf Cymru 2014) hefyd yn cael ei golli. Felly, o fis Ebrill 2018 ymlaen, bydd angen i Gymru fod â deddfwriaeth trethu a system weithredol ar gyfer casglu a rheoli'r trethi datganoledig.
17. Mae'r Bil yn cael ei gyflwyno yn awr fel bod modd i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ei ystyried cyn diwedd tymor presennol y Cynulliad, gan olygu bod bron i ddwy flynedd ar gael wedyn i weithredu a sefydlu'r system dreth newydd.

Cefndir polisi

18. Mae cyd-destun polisi'r Bil hwn wedi'i gyflwyno ym Mhennod 1 o'r Papur Gwyn – *Casglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru*, a gyhoeddwyd ym mis Medi 2014.
19. Wrth ddatblygu ein polisi ac i'n helpu i osod safonau o ran sut y gellir sefydlu awdurdod trethu a sut y gallai weithredu, mae Gweinidogion Cymru wedi defnyddio'r ymatebion i'r Papur Gwyn, y cyhoeddwyd crynodeb ohono ym mis Chwefror 2015ⁱⁱⁱ (gweler Pennod 4 am ragor o fanylion). Rhoddwyd ystyriaeth i brofiad CThEM a'r Alban fel cymaryddion hefyd, ynghyd ag arferion rhyngwladol gorau yn fwy eang.
20. Yn Neddf yr Alban 2012 datganolwyd rhai pwerau trethu i'r Alban o fis Ebrill 2015. Mae'r tebygrwydd rhwng Bil Cymru a Deddf yr Alban o ran datganoli trethi llai yn gwneud yr Alban yn gymharydd defnyddiol i Gymru wrth ymdrin â datganoli trethi. Ymysg y gwahaniaethau allweddol mae'r setliad datganoledig yn yr Alban o'i chymharu â Chymru, a'r camau datganoli nesaf posibl.
21. Yng Nghymru, mae trethdalwyr a'u hasiantau yn gyffredinol yn deall prosesau a gweithdrefnau CThEM, a bydd y trethdalwr yng Nghymru yn dal i dalu treth i CThEM o ran trethi nad ydynt wedi'u datganoli. Hefyd, mae llawer o unigolion a busnesau yn gweithio ar draws ffin Cymru a Lloegr. Mae CThEM yn gymharydd defnyddiol felly i'r diben o ddatblygu dull Cymreig o ymdrin â threthiant, yn arbennig o ran prosesau a gweithdrefnau.
22. Wrth ddatblygu trefniadau trethu i Gymru, mae'r Gweinidog Cyllid wedi cadarnhau y dylid dilyn yr egwyddorion canlynol wrth ddatblygu polisi a deddfwriaeth trethi:
 - tegwch i fusnesau ac unigolion sy'n eu talu;

- symrlwydd, gyda rheolau clir sy'n ceisio lleihau costau cydymffurfio a gweinyddu;
 - cefnogi twf a swyddi a fydd yn helpu i drechu tlodi;
 - darparu sefydlogrwydd a sicrwydd i drethdalwyr.
23. Wrth baratoi am y Bil, mae dadansoddiad o ddeddfwriaeth trethi'r DU a deddfwriaeth trethi'r Alban wedi'i gwblhau. Mae Gweinidogion Cymru wedi cytuno y dylai trefniadau casglu a rheoli trethi Cymru fod yr un fath â phrosesau a threfniadau gweithredol presennol y DU lle nad oes rheswm polisi da i wro oddi wrth weinyddiaeth drethi'r DU (er enghraifft, am resymau effeithlonrwydd neu i ganolbwyntio ar anghenion Cymru).

Awdurdod Cyllid Cymru (Rhan 2)

24. Ynghyd â datblygu trethi datganoledig Cymreig, mae gofyniad i ddeddfu er mwyn pennu trefniadau i gasglu a rheoli'r trethi hyn.
25. Wrth bennu trefniadau gweinyddu trethi i Gymru, rhoddwyd ystyriaeth i'r canlynol:
- cadw a diogelu gwybodaeth am faterion trethdalwyr unigol;
 - Siarter Trethdalwyr a threfniadau i'r trethdalwr apelio yn erbyn penderfyniadau;
 - pennu meini prawf ar gyfer cosbau, ac yn y pen draw y gallu i fynd ag unigolion a busnesau i'r llys am beidio â thalu trethi, yn seiliedig ar y meini prawf hynny a phenderfyniadau mewnol;
 - gwahanu pendant o rannau eraill o Lywodraeth Cymru sy'n gweinyddu taliadau a chasglu arian gan drethdalwyr;
 - defnyddio pwerau i gasglu taliadau a gwybodaeth, ac i orfodi gofynion am daliadau.
26. Mae'r swyddogaeth gweinyddu trethi yn rôl arbenigol. Mae casglu a rheoli trethi yn waith technegol iawn, o ran deall strwythurau trethi deddfwriaethol ac o ran gweithredu gweithdrefnau sy'n addas ar gyfer casglu trethi'n effeithiol ac effeithlon, a gweithio ar draws gwahanol drethi i ddeall y potensial ar gyfer gwella cydymffurfiaeth ac ymdrin ag achosion o osgoi talu trethi.
27. Dylai'r gwaith o gasglu a rheoli trethi gael ei wneud gan gorff sy'n gweithredu ar wahân i Weinidogion Cymru – dull sy'n gyson ag arferion gorau rhyngwladol^{iv}.
28. Bydd y corff sydd â'r pwerau hyn yn bennaf cyfrifol am eu gweithredu er mwyn cyflawni ei ddyletswyddau. Mae'r pwerau'n cynnwys y rhai ar gyfer casglu ac ymchwilio i wybodaeth, cosbau a dirwyon, gorfodi sifil a throeddol, ac yn bwysicaf oll, hawliau apelio a chyfiawnder gweinyddol. Caiff y rhain eu hystyried ymhellach isod.

29. Yn ogystal â sefydlu ACC, ac wrth ragweld y rheolau trethi sylweddol a fydd yn dilyn, mae'r Bil hwn yn darparu'n briodol ar gyfer mecanwaith gweithredu trethi datganoledig, fel:
- pennu dyletswyddau ar drethdalwyr (e.e. i ddychwelyd ffurflenni treth, cadw gwybodaeth ac ati);
 - cyflwyno pwerau a dyletswyddau i ACC (e.e. i gasglu gwybodaeth, asesu cyfrifoldeb i dalu trethi, pennu cosbau a chymryd camau gorfodi);
 - darparu dull o adolygu penderfyniadau ACC ac apelio yn eu herbyn;
 - darparu ar gyfer creu rhai troseddau penodol ac ar gyfer y gwaith o ymchwilio iddynt a'u herlyn.
30. Bydd gan Weinidogion Cymru swyddogaeth o ran goruchwylio a sicrhau bod y gwaith o gasglu a rheoli refeniw trethi yn gynaliadwy, effeithiol ac effeithlon yn yr hirdymor. Mae casglu trethi yn un o swyddogaethau cydnabyddedig y Llywodraeth (gan ei bod yn gwario'r hyn a dderbynnir ar wasanaethau cyhoeddus). Mae'r trefniadau llywodraethu ac atebolrwydd yn adlewyrchu y dylid gweithredu'n annibynnol ar Weinidogion Cymru, ond na ddylid cael annibyniaeth o ran strategaeth na pholisi.

Cyfansoddiad ACC

31. Mae'r penderfyniad i sefydlu endid corfforaethol ar wahân i gasglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru yn adlewyrchu'r arferion gorau rhyngwladol o ran sicrhau y gall corff trethu gyflawni ei swyddogaethau heb ymyrryd yn wleidyddol ym mywydau trethdalwyr. Mae'r trefniadau atebolrwydd yn adlewyrchu'r angen i allu gwahaniaethu'n glir rhwng y corff corfforaethol a Gweinidogion Cymru.
32. Mae nifer o sefydliadau cyhoeddus yng Nghymru sydd â strwythur Bwrdd, gan gynnwys Cyfoeth Naturiol Cymru, Cyngor Celfyddydau Cymru a Chyngor Gofal Cymru. Yn y sefydliadau hyn, mae'r pwerau cyfreithiol wedi'u breinio yn y corff corfforaethol, ac mae'r Prif Swyddog Gweithredol yn mynychu cyfarfodydd y Bwrdd er mwyn i'r Bwrdd allu dwyn y weithrediaeth i gyfrif. Ceir sefydliadau sy'n cael eu harwain gan Gomisiynwyr hefyd (sydd, fel CthEM, â phwerau cyfreithiol wedi'u breinio yn y rôl yn hytrach na chorff corfforaethol), gan gynnwys y Comisiynydd Plant, Comisiynydd y Gymraeg a Chomisiynydd Pobl Hŷn Cymru. Prif Weinidog Cymru (yn hytrach na'r Goron) sy'n gwneud y penodiadau hyn, i ddwyn Gweinidogion i gyfrif. Nid oes ganddynt strwythurau Bwrdd.
33. Mae llywodraethu cyrff cyhoeddus drwy gyfrwng Bwrdd gyda chyfuniad o aelodau gweithredol ac anweithredol wedi hen ennill ei blwyf yng Nghymru. Yn sgil hyn, ac yn unol ag arferion gorau, bydd ACC yn cael ei lywodraethu gan Fwrdd o Aelodau, ei gadeirio gan Gadeirydd anweithredol a bydd y Bwrdd yn cynnwys aelodau gweithredol ac anweithredol.

34. Bydd Bwrdd ACC yn cynnwys rhwng 6 a 12 aelod. Bydd yr union faint yn cael ei benderfynu'n ddiweddarach i adlewyrchu'r graddau y bydd ACC yn dirprwyo ei waith casglu a rheoli trethi.
35. Fel y nodwyd uchod, mae'n bwysig iawn bod ACC yn gweithredu'n annibynnol ar Weinidogion Cymru, ond mae angen goruchwyllo ACC yn ddigonol er mwyn sicrhau bod swyddogaethau'n cael eu dirprwyo'n effeithiol ac effeithlon a bod y system gasglu a rheoli tasgau ddatganoledig mor effeithlon â phosibl. Nid goruchwyllo gweithredol yw rôl Gweinidogion Cymru ond sicrhau bod y gwaith o gasglu a rheoli trethi Cymru yn gynaliadwy, effeithlon ac effeithiol yn yr hirdymor.
36. I'r perwyl hwn, mae'r Bil yn galluogi Gweinidogion Cymru i gyhoeddi cyfarwyddydau drwy gyfrwng is-ddeddfwriaeth mewn perthynas â dirprwyaethau arfaethedig neu gyfredol rhwng ACC a sefydliadau eraill. Mae hyn yn golygu na fydd Gweinidogion Cymru yn cymeradwyo trefniadau dirprwyo ACC fel mater o drefn, ond bydd ganddynt bŵer i ymyrryd i gyfarwyddo ACC pan fo angen.

Aelodau anweithredol y Bwrdd (Rhan 2, adrannau 3-6)

37. Bydd y Cadeirydd ac aelodau anweithredol eraill o Fwrdd ACC yn cael eu penodi gan Weinidogion Cymru. Rhagwelir y bydd y Cadeirydd cyntaf yn cael ei benodi yn hydref 2017 cyn y dyddiad y disgwylir i ACC ddechrau ar ei waith yn iawn ym mis Ebrill 2018 neu cyn hynny.
38. Penodiadau cyhoeddus fydd yr aelodau anweithredol a wneir yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Penodiadau gan Weinidogion i Gyrrff Cyhoeddus (egwyddorion Nolan), a byddant yn cael eu penodi am gyfnod ac ar delerau a bennir gan Weinidogion Cymru. Gall Gweinidogion Cymru gael gwared ar aelod pan fyddant yn ystyried bod yr aelod yn anaddas, yn methu neu'n amharod i gyflawni ei waith.

Aelodau gweithredol y Bwrdd a gweithwyr eraill ACC (Rhan 2, adran 8)

39. Bydd ACC yn cyflogi Prif Swyddog Gweithredol. Bydd y Prif Swyddog Gweithredol cyntaf yn cael ei benodi gan Weinidogion Cymru, a Bwrdd ACC fydd yn gwneud y penodiadau dilynol. Bydd Gweinidogion Cymru'n pennu telerau penodiad y Prif Swyddog Gweithredol cyntaf a bydd telerau cyflogaeth penodiadau dilynol yn amodol ar gymeradwyaeth Gweinidogion Cymru. Bydd y Prif Swyddog Gweithredol yn gwasanaethu ar Fwrdd ACC ac ef neu hi fydd swyddog cyfrifyddu'r sefydliad.
40. Bydd gweithwyr ACC yn weision sifil, yn unol â'r ddarpariaeth yn Neddf Cymru 2014. Bydd penderfyniadau ACC ar gyflogau, pensiynau a thelerau ac amodau eraill yn cael eu cymeradwyo gan Weinidogion Cymru.

Swyddogaethau Casglu a Rheoli Trethi (Rhan 2, adrannau 11-14)

41. Swyddogaeth gyffredinol ACC yw casglu a rheoli trethi datganoledig. Mae ganddo'r swyddogaethau penodol canlynol mewn perthynas â threthi datganoledig hefyd:
- darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth i Weinidogion Cymru, er enghraifft am ffigurau referniw trethi datganoledig rhagamcanol a gwirioneddol;
 - darparu gwybodaeth a chymorth i drethdalwyr, eu hasiantiaid ac unigolion priodol eraill;
 - datrys cwynion ac anghydfodau'n effeithlon;
 - hyrwyddo cydymffurfiaeth trethi â'r gyfraith a diogelu rhag efadu trethi ac osgoi talu trethi. Arfer ei bwerau i gyflawni swyddogaethau cydymffurfio a gorfodi (e.e. pennu a chasglu llog neu gosbau, cymryd camau gorfodi troseddol, casglu gwybodaeth a gwneud ymholiadau i fusnes trethdalwyr);
 - cyfrifoldeb am baratoi, rheoli a monitro Siarter Safonau a Gwerthoedd;
 - dilyn cyfarwyddiadau a roddir gan Weinidogion Cymru yn unol â'r Bil;
 - gweithredu proses gwynion ac anghydfodau effeithiol, gan gynnwys proses adolygu fewnol a defnyddio'r broses apelau tribiwnlysoedd fel y bo'n briodol.
42. Mae Pennod 2 *Casglu a Rheoli Trethi Datganoledig yng Nghymru* yn amlinellu meddylfryd Gweinidogion Cymru ynghylch swyddogaethau casglu a rheoli trethi a sut y dylid eu dirprwyo pe bai angen. Bydd ACC yn cadw cyfrifoldeb cyfreithiol dros gyflawni ei swyddogaethau a'r disgresiwn i ddirprwyo ai peidio, am ba hyd ac i ba raddau. Bydd y partner(iaid) y gellir dirprwyo swyddogaethau iddynt yn cael eu henwi drwy is-ddeddfwriaeth. Mae'r Bil yn darparu ar gyfer cyhoeddi gwybodaeth am ddirprwyo ac unrhyw gyfarwyddiadau a gyhoeddwyd mewn perthynas â hynny oni bai y byddai gwneud hynny'n amharu ar gyflawni swyddogaethau ACC yn effeithiol.
43. Bydd unrhyw bartner(iaid) y mae ACC yn dirprwyo swyddogaethau iddo yn rhydd i gyflawni swyddogaethau, ond bydd rhaid iddo wneud hynny gan gydymffurfio'n gaeth â'i gytundeb dirprwyo ag ACC. Mae'n rhaid i gamau gweithredu ACC ac unrhyw ddirprwy gydymffurfio ag egwyddorion trethi Gweinidogion Cymru hefyd. Bydd y Bil yn galluogi ACC i gyfarwyddo unrhyw sefydliad sy'n cyflawni swyddogaethau ar ei ran ynghylch sut i gyflawni'r swyddogaeth honno ac yn gallu dirymu neu amrywio'r trefniadau dirprwyo neu'r cyfarwyddyd ar unrhyw adeg. Bydd ACC yn cadw cyfrifoldeb cyfreithiol am gasglu a rheoli trethi datganoledig.
44. Er budd tegwch a thryloywder, mae'r Bil yn ei gwneud hi'n ofynnol i ACC gyhoeddi gwybodaeth am unrhyw drefniadau dirprwyo allanol a wnaed a chyfarwyddiadau a roddwyd mewn perthynas â nhw, oni bai y byddai hynny'n amharu ar allu ACC i gyflawni ei swyddogaethau. Yn ymarferol, (ond nid yw'n fater i'r Bil), disgwylir y byddai'r wybodaeth a gyhoeddid gan ACC

yn cynnwys y cytundeb ei hun, hyd y trefniadau dirprwyo, y meini prawf ar gyfer monitro'r amodau ar gyfer dirymu'r trefniadau, y broses ar gyfer dirymu a'r costau.

45. Mae'r Bil yn rhoi pwerau i Weinidogion Cymru roi cyfarwyddydau cyffredinol a rhagwelir y bydd hyn yn digwydd drwy lythyr cylch gwaith blynyddol a fydd yn cadarnhau cyllideb flynyddol ACC ac yn pennu amcanion polisi strategol, a fydd yn eu tro yn helpu i lywio cynnwys cynllun corfforaethol ACC.
46. Yn union fel gyda'r wybodaeth am drefniadau dirprwyo allanol uchod, bydd Gweinidogion Cymru'n cyhoeddi unrhyw gyfarwyddydau a roddwyd, oni bai y byddai hynny'n amharu ar allu ACC i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol.

Llywodraethu ac Archwilio (Rhan 2, Adrannau 30-33)

47. Bydd y trethi datganoledig a gesglir gan ACC yn cael eu talu i Gronfa Gyfunol Cymru i helpu i gefnogi gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Felly, mae'n bwysig bod ACC yn cael ei ddwyn i gyfrif (gan Weinidogion Cymru, y Cynulliad a'r cyhoedd) am ei weithgareddau a'i wariant wrth iddo gyflawni ei swyddogaethau. Mae'r Bil yn ei gwneud hi'n ofynnol i ACC:
 - cyhoeddi Siarter Safonau a Gwerthoedd;
 - cyhoeddi cynllun corfforaethol (yn amodol ar gymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru) a gosod copi gerbron y Cynulliad;
 - cyhoeddi adroddiad blynyddol, gan roi copi i Weinidogion Cymru a gosod copi gerbron y Cynulliad;
 - cyhoeddi cyfrifon blynyddol a datganiad o'r trethi a gasglwyd (a archwiliwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru) a'u cyflwyno gerbron y Cynulliad;
 - cyhoeddi datganiad treth blynyddol (a archwiliwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru) a chyflwyno copi gerbron y Cynulliad.

Siarter Safonau a Gwerthoedd (Rhan 2, Adran 25)

48. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn ei bod yn hanfodol i ACC greu diwylliant cadarnhaol o ran talu trethi, hyrwyddo cydymffurfiaeth ac annog pobl i beidio ag osgoi talu trethi. I'r perwyl hwn, dylai ACC geisio datblygu a chynnal cysylltiadau da â threthdalwyr a'u hasiantau yn barhaus. Er mwyn cyflawni hyn, mae angen iddo fod yn glir am ei ddisgwyliadau ei hun am drethdalwyr, a hefyd yr hyn y gall trethdalwyr ei ddisgwyl ganddo.
49. Caiff Siarteri Trethdalwyr yn amlinellu'r berthynas rhwng y trethdalwr a'r awdurdod trethi eu defnyddio'n helaeth (er enghraifft gan CThEM), a bernir eu bod yn arfer da. Wrth osod cywair diwylliannol cadarnhaol ar gyfer y berthynas rhwng y trethdalwr ac ACC, mae'r Bil yn ei gwneud yn ofynnol i ACC baratoi Siarter sy'n cynnwys safonau ymddygiad a gwerthoedd y bydd ACC yn anelu atynt wrth ymdrin â threthdalwyr, eu hasiantau ac eraill wrth arfer eu swyddogaethau. Caiff y Siarter ei ddatblygu drwy ymgynghori â

rhanddeiliaid a'i adolygu'n rheolaidd, eto drwy ymgynghori â rhanddeiliaid. Mae'r Bil hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i ACC adrodd ar effeithiolrwydd ei Siarter Trethdalwyr fel rhan o'i adroddiad blynyddol.

50. Mae rhwymedigaeth gyffredin ar drethdalwyr, eu hasiantaeth a phersonau eraill wrth iddynt ymdrin ag ACC. Fodd bynnag, mae Gweinidogion Cymru yn awyddus i sicrhau nad yw'r disgwyliadau ar drethdalwyr yn fwy beichus na llethol na'r rhai sydd ar ACC – ac nad ydynt yn ymddangos felly ychwaith.

Ffurflenni, Ymholiadau ac Aseidiadau Treth (Rhan 3)

51. Mae'r rhan hon o'r Bil yn rhoi nifer o ddyletswyddau ar drethdalwyr mewn perthynas, er enghraifft, â chadw cofnodion treth cysylltiedig. Mae hefyd yn gosod trefniadau ACC ar gyfer penderfynu atebolrwydd trethdalwr i dalu treth ddatganoledig ac yn darparu i ACC wneud ymholiad, penderfyniad neu aseiad.
52. Bwriedir i'r dyletswyddau a'r pwerau yn y rhan hon o'r Bil wneud i'r system dreth weithio'n effeithiol; fodd bynnag, byddant yn cael eu sbarduno gan ddeddfwriaeth ddilynol, felly ni fyddant yn berthnasol nes i'r ddeddfwriaeth ar drethi penodol ddod i rym.

Osgoi ac Efadu

53. Mae Gweinidogion Cymru wedi datgan yn glir y bydd mynd i'r afael ag achosion o osgoi talu trethi datganoledig yn un o'r prif flaenoriaethau iddynt ac y byddant yn cyflwyno trefniadau cadarn ar gyfer hyn. Mae Gweinidogion Cymru wedi cadarnhau eu bod am weld mwy o dystiolaeth o faint, cwmpas a natur yr achosion o osgoi talu trethi mewn perthynas â'r SDLT a'r LfT yng Nghymru, i sicrhau bod dulliau deddfwriaethol a gweithredol o fynd i'r afael ag achosion o osgoi talu trethi yn glir, cadarn a chymesur. Mae'r materion hyn yn cael eu hystyried yng nghyd-destun ymgynghoriadau ar y LTT a'r LDT.

Gorfodi

54. Mae system drethi Cymru yn cael ei chynllunio i gefnogi cydymffurfiaeth gan drethdalwyr a bydd trefniadau o'r fath yn gweithio yn y rhan fwyaf o achosion. Ar adegau, fodd bynnag, bydd angen mesurau ychwanegol i annog cydymffurfiaeth bellach, ac felly cynigir cyflwyno systemau gorfodi sifil a throeddol.
55. Rhagwelir y bydd y rhan fwyaf o unrhyw gamau gorfodi angenrheidiol yn cael eu gwneud trwy gyfrwng system gosbau sifil. Yn achos gorfodi troeddol, bydd pwerau'n cael eu cadw ar gyfer yr achosion mwyaf difrifol, cymhleth a gwerth uchel.

Pwerau ymchwilio (Rhan 4)

56. Yng nghwrs arferol busnes, rhagwelir y bydd ACC yn derbyn gwybodaeth neu ddogfennau i wirio'r sefyllfa dreth mewn perthynas â pherson drwy gytundeb ffurfiol gyda'r person dan sylw. Fodd bynnag, efallai y bydd amgylchiadau lle na fydd modd

gwneud cytundeb anffurfiol o'r fath neu lle na fydd yn arwain at ddarparu gwybodaeth neu ddogfennau. Er mwyn galluogi ACC i weld beth yw sefyllfa dreth person lle nad oes gwybodaeth neu ddogfennau wedi'u darparu drwy drefniadau anffurfiol, mae'r Bil yn rhoi pwerau i ACC gaffael gwybodaeth a dogfennau sydd gan drethdalwyr a phersonau eraill, yn ogystal â phwerau i archwilio safleoedd.

Cosbau (Rhan 5)

57. Un o ganlyniadau'r Bil hwn sy'n sefydlu system drethi datganoledig ar gyfer Cymru yw y bydd y system orfodi gyfredol a weithredir gan CThEM yn dod i ben yng Nghymru mewn perthynas â threthi datganoledig. Mae'r Bil yn darparu mai ACC fydd yn gyfrifol am bennu a gweithredu system orfodi ddigon cadarn ar gyfer casglu a rheoli trethi datganoledig, drwy ddefnyddio pwerau ymchwilio a chosbau troseddol priodol pan geir achosion o ddiffyg cydymffurfio ac efadu talu trethi. Pan na fydd treth yn cael ei thalu ar amser, neu'n cael ei datgan yn anghywir, mae CThEM yn defnyddio pwerau cosbau sifil. Mae'n amlwg bod angen pwerau tebyg ar ACC i gyflwyno system gosbau briodol i hyrwyddo cydymffurfiaeth ac atal achosion o ddiffyg cydymffurfio. Byddai peidio â darparu pwerau o'r fath yn cyflwyno'r neges anghywir i'r rhai sy'n ystyried osgoi talu treth sy'n ddyledus a gallai leihau faint o refeniw a gesglir.
58. Mae'r Bil yn darparu ar gyfer sefydlu'r system gosbau ganlynol:
- (a) cosbau am fethu llenwi ffurflenni treth neu dalu treth ddatganoledig;
 - (b) cosbau am wybodaeth anghywir;
 - (c) cosbau yn gysylltiedig â threfniadau cadw cofnodion ac ad-dalu;
 - (d) cosbau yn gysylltiedig ag ymchwiliadau.
59. Mae'r Bil hefyd yn cynnwys darpariaeth ar gyfer:
- (a) yr amgylchiadau lle mae atebolrwydd am y cosbau hynny'n berthnasol;
 - (b) symiau y cosbau hynny;
 - (c) yr amgylchiadau lle gallai'r atebolrwydd am y cosbau hynny gael ei ddileu neu'r symiau gael eu lleihau;
 - (d) asesu'r cosbau hynny;
 - (e) talu'r cosbau hynny.
60. Mae'r Bil yn darparu y bydd lefelau a mathau y cosbau a gyflwynir gan ACC, ac unrhyw dâl llog cysylltiedig, yn gyson â'r rhai a gyflwynir gan CThEM ar hyn o bryd. Mae hyn yn gyson ag egwyddorion tegwch a darparu sefydlogrwydd a sicrwydd i drethdalwyr. Mae'r Bil yn cynnwys darpariaeth hefyd i liniaru cosbau dan rai amgylchiadau. Mae hyn yn cynnwys y pŵer i newid darpariaethau cosbau lle bo angen. Bydd unrhyw newidiadau yn destun ymgynghoriad priodol â rhanddeiliaid.
61. Bydd y ddeddfwriaeth ar yr LTT a'r LDT yn nodi manylion clir am yr amgylchiadau treth penodol lle y defnyddir cosbau gwahanol, yr amodau ar gyfer eu defnyddio a sut y cânt eu cyfrifo (gan gynnwys codi llog). Bydd ACC yn ymgynghori ar ddefnyddio cosbau a'r broses o'u gweithredu ac yn cyhoeddi canllawiau ar hyn.

Gorfodi troseddol (Rhan 9)

62. Mae troseddau mewn perthynas â threthi yn y DU yn cynnwys y canlynol:
- twyllo'r refeniw cyhoeddus – ymddygiad twyllodrus sy'n amddifadu'r awdurdod trethu o incwm drwy naill sylwadau ffug cadarnhaol neu guddio neu beidio â datgelu atebolrwydd neu incwm (yn berthnasol i droseddau a gyflawnwyd yng Nghymru a Lloegr yn unig);
 - cuddio ac ati – cuddio, dinistrio neu ddifa dogfen yn dilyn hysbysiad gan yr awdurdod trethu bod y ddogfen yn destun hysbysiad gwybodaeth;
 - troseddau twyll - nid yw'r rhain yn benodol i'r system dreth ac maent yn berthnasol yn gyffredinol i unrhyw ymddygiad troseddol twyllodrus.
63. Dim ond ychydig o droseddau SDLT ac LfT sydd wedi'u herlyn yng Nghymru a Lloegr yn y blynyddoedd diwethaf. Yn y 12 mis diwethaf, ni chafwyd unrhyw ymchwiliad troseddol ar gyfer y naill dreth na'r llall^v yng Nghymru. Nid yw'r prinder ymchwiliadau troseddol diweddar yng Nghymru, fodd bynnag, yn dileu'r angen yma i gyflwyno trefniadau ar gyfer camau gorfodi troseddol pe bai'r angen yn codi. Gallai camau gorfodi llwyddiannus fod o fudd i ddinasyddion yng Nghymru yn y pen draw, gyda threthi heb eu talu yn cael eu hadennill at ddefnydd gwasanaethau cyhoeddus. Felly, mae'r Bil yn cyflwyno trefniadau sy'n gyson â threfniadau cyfredol y DU, yn cefnogi cydymffurfiaeth ac yn gweithredu fel arf ataliol cryf i unrhyw un sy'n ystyried osgoi talu trethi.
64. Mae mabwysiadu dull cyson o ymchwilio a gorfodi troseddol yn darparu eglurder i drethdalwyr ac mae'r Bil yn rhoi pwerau i Weinidogion Cymru fel y gallant, drwy reoliadau, gyfarwyddo bod darpariaethau Deddf yr Heddlu a Thystiolaeth Droseddol 1984 a Deddf Cyfiawnder Troseddol a'r Heddlu 2001 yn berthnasol i ACC. Er mwyn sicrhau bod y pwerau'n eglur bydd offeryn statudol yn cynnwys y rheoliadau drafft yn cael ei gyflwyno gerbron y Cynulliad i'w gymeradwyo drwy benderfyniad cyn i'r rheoliadau gael eu gwneud.
65. Yn ogystal â'r pwerau i ymchwilio, mae'r Bil yn gwneud darpariaeth ar gyfer pwerau mewn perthynas â Deddf Enillion Troseddau 2002 a Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000.

Adolygiadau ac Apelau (Rhan 8)

66. Nid oes gan Gymru ei system gyfreithiol ei hun ac ar ôl ystyried yr opsiynau sydd ar gael, penderfynodd Gweinidogion Cymru mai'r ffordd orau ymlaen o ran symlrwydd, sefydlogrwydd a sicrwydd yw defnyddio system dribiwnlys dwy haen gyfredol y Weinyddiaeth Gyfiawnder gan y bydd hon yn diwallu'r anghenion mwyaf uniongyrchol. Y bwriad yw ategu'r trefniant â Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth.
67. Y nod fydd osgoi anghydfod cyn belled ag sy'n bosibl, ac fe weithir tuag at gyrraedd y sefyllfa orau honno wrth roi'r Bil hwn ar waith. Bydd ACC yn

ceisio cael pethau'n iawn y tro cyntaf, gan gydweithio â threthdalwyr, yn cyfathrebu'n glir ac effeithiol ac yn rhoi esboniad priodol o benderfyniadau.

68. Pan fydd anghydfod yn codi, y nod fydd datrys materion mewn modd mor anffurfiol a chost-effeithiol â phosibl, gan gydnabod y gall penderfyniad mwy ffurfiol fod yn angenrheidiol a/neu'n ddymunol i ddatrys materion mewn rhai achosion, yn enwedig pan fydd pwynt o egwyddor neu ansicrwydd cyfreithiol.
69. Pan fydd mater yn codi rhwng ACC a'r trethdalwr i gychwyn, bydd ACC yn ceisio datrys y sefyllfa'n anffurfiol drwy esbonio'r rhesymau am y penderfyniad mor llawn a chlr â phosibl a cheisio gwrando ac ymateb i unrhyw bryderon sydd gan y trethdalwr. Os bydd penderfyniad ACC yn cael ei ddiffinio fel un y gellir apelio yn ei erbyn, mae'r Bil yn darparu, os gall unigolyn ddangos bod y penderfyniad yn effeithio arno neu y bydd yn effeithio arno, y bydd modd iddo ddefnyddio'r hawliau adolygu ac apelio.
70. Mae'r Bil yn darparu ar gyfer proses setlo a allai ddigwydd yn lle adolygiad mewnol. Gall ACC a'r trethdalwr ddod i gytundeb rhwng y naill a'r llall. Mae cytundeb o'r fath yn cael ei ystyried yn derfynol yn yr un modd â phenderfyniad tribiwnlys (ond ni fydd hawliau apelio pellach gyda chytundeb setliad). Fodd bynnag, ceir cyfnod 'oeri' o 30 diwrnod wedi'i ddarparu yn y Bil, a gall y trethdalwr dynnu'n ôl o'r cytundeb yn y cyfnod hwn.
71. Yn union fel model datrys anghydfod Revenue Scotland, mae'r adolygiad mewnol yn gam yn y broses sydd ar gael rhwng trafodaeth anffurfiol gyda ACC ac apêl i'r tribiwnlys. Cynhelir y cam hwn gan ACC ac yn fewnol, yn debyg i'r broses setlo uchod, ond mae'n fwy ffurfiol ac annibynnol. Nid oes rhaid defnyddio'r broses adolygiadau mewnol ond bydd ACC yn ceisio annog defnydd ohoni drwy ddatblygu system gost-effeithiol, deg sy'n cael ei pharchu ac sy'n cael ei gweld fel ffordd o osgoi'r broses apelio allanol.
72. Mae'r Bil hefyd yn nodi ar ba sail y gellir gwneud cais am adolygiad ac yn nodi ar ba ffurf y byddai hynny'n digwydd.
73. Mewn achosion pan na fydd y trethdalwr yn fodlon â chanlyniad yr adolygiad mewnol neu'n amharod i gymryd rhan yn y broses hon ac yn dymuno symud ymlaen yn syth i apêl allanol, mae'r Bil yn nodi'r amserlenni a'r broses ar gyfer cyflwyno apêl.
74. Pan fo apêl yn cael ei ganiatáu yn erbyn penderfyniad mae'r Bil yn pennu mai i Dribiwnlys yr Haen Gyntaf y bydd hynny'n digwydd. Rheolau Gweithdrefnau Tribiwnlysoedd fydd yn penderfynu pa Dribiwnlys a ddefnyddir. Mae'r Weinyddiaeth Gyfiawnder wedi cadarnhau ei bod yn fodlon i'r strwythur tribiwnlysoedd cyfredol gael ei ddefnyddio i glywed apelau mewn perthynas â threthi datganoledig.
75. Pan fydd trethdalwr yn derbyn hysbysiad o benderfyniad y gellir apelio yn ei erbyn, mae'r Bil yn ceisio caniatáu 30 diwrnod i'r trethdalwr hysbysu ei fwriad i apelio. Mae'r cyfnod hwn yn para o ddyddiad hysbysiad y penderfyniad y gellir apelio yn ei erbyn (os na fwriedir gwneud cais am adolygiad mewnol); o

hysbysu am gasgliadau adolygiad (pan wnaed cais am adolygiad mewnol); neu o ddyddiad tynnu'n ôl o unrhyw drefn datrys anghydfod arall y dechreuwyd arni (fel cyfryngu), fel y bo'n briodol.

76. Mewn achosion lle y gellir apelio yn erbyn penderfyniad ond na roddwyd hysbysiad o apêl o fewn y terfyn amser perthnasol, mae'r Bil yn darparu y gall ACC gytuno i dderbyn hysbysiad am apêl y tu allan i'r amser neu, yn absenoldeb caniatâd gan ACC, mae'r Bil yn caniatáu i'r trethdalwr ofyn am ganiatâd y Tribiwnlys dan rai amgylchiadau. Bydd penderfyniad y Tribiwnlys a yw am roi caniatâd i apelio ai peidio yn derfynol, er mwyn atal y posibilrwydd o apêl arall yn erbyn y penderfyniad hwn.
77. Yr egwyddor gyffredinol ynghylch apelau yw y dylai'r hawl i apelio i'r Tribiwnlys fod yn berthnasol i unrhyw un o'r penderfyniadau y gellir apelio yn eu herbyn, cyn belled â bod y rheolau ar gyfer gwneud apêl o'r fath yn cael eu dilyn. Fodd bynnag, mae'r Bil yn darparu'n glir o dan ba amgylchiadau y mae'n rhaid gwrthod cais trethdalwr i apelio. Mae'r rhain yn gyson â darpariaethau perthnasol y DU a'r Alban, ac fel a ganlyn:
- pan fo'r trethdalwr eisoes wedi hysbysu am adolygiad ar yr un mater ac nad yw'r adolygiad hwnnw wedi gorffen neu wedi'i drin fel petai wedi gorffen;
 - pan fo cytundeb setlo terfynol yn bodoli rhwng y trethdalwr a'r awdurdod trethu;
 - pan fo'r anghydfod yn ymwneud â phenderfyniad i ddiwygio hunanasesiad tra bo ymchwiliad yn dal ar y gweill nad yw wedi'i gwblhau eto.
78. Mae'r llwybr y bydd apêl yn ei gymryd ar ôl cael ei gyflwyno i Dribiwnlys y tu allan i reolaeth ACC ac nid yw'n fater i'r Bil hwn. Bydd y rheolau sy'n llywodraethu'r Tribiwnlys yn penderfynu sut y dylid categorio'r mater, sut y pennir y costau, ac a oes modd cyflwyno apelau pellach a sut.

Llog (Rhan 6) a Darpariaethau Terfynol (Rhan 10)

79. Mae'r Bil hefyd yn darparu ar gyfer talu llog ac i Weinidogion Cymru bennu cyfradd y llog i'w dalu. Nid yw codi llog yn fath o gosb neu sancsiwn, yn hytrach caiff ei godi i ddigolledu ACC neu'r trethdalwr am gollir defnydd o arian. Mae'r Bil yn darparu ar gyfer tal llog ar symiau taladwy i ACC ac ar symiau taladwy gan ACC.
80. Mae darpariaethau terfynol y Bil yn cynnwys manylion ynghylch sut gall ACC gyhoeddi hysbysiadau, y gofynion ar gyfer rhoi hysbysiadau a dogfennau i ACC, dehongliad, a thabl sy'n esbonio termau sydd wedi'u diffinio neu eu hesbonio mewn ffordd arall yn y Bil.

Ar bwy y mae'r Bil yn effeithio?

81. Gall y Bil effeithio ar y rhai sy'n gysylltiedig â chasglu a rheoli trethi datganoledig neu sydd â rhywfaint o gysylltiad â'r broses. Mae hyn yn cynnwys trethdalwyr uniongyrchol a'u hasiantiaid, a fydd angen bod yn

barod i weithredu system wahanol o ddatgan trethi o bosibl a system dalu wahanol o bosibl o fis Ebrill 2018. Newid gweinyddol bychan fydd hwn mae'n debyg.

82. Yn ogystal ag asiantiaid sy'n gweithredu ar ran trethdalwyr, bydd effaith hefyd ar arbenigwyr y diwydiant wrth iddynt hwythau hefyd baratoi ar gyfer gwahanol ddulliau o gasglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru (yn ogystal â gwaith paratoi ar gyfer y trethi penodol maent yn gysylltiedig â nhw). Mae'r rhain yn cynnwys arbenigwyr trethi, cyfrifwyr, cyfreithwyr a chwmnïau rheoli gwastraff.
83. Bydd effeithiau posibl newidiadau i ddulliau casglu a rheoli trethi a dulliau talu yn cael eu pennu yn y Biliau trethi penodol yn dilyn y prosesau ymgynghori a'r gwaith o ddatblygu polisi pellach ar y trethi unigol hynny. Bydd Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol y Biliau hynny yn adlewyrchu'r effeithiau hyn.
84. Bydd effaith ar rai cyrff cyhoeddus hefyd gan fod y Bil yn rhoi pwerau i ACC sy'n debyg i bwerau CThEM mewn rhai meysydd. Er enghraifft, bydd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru rôl i archwilio gweithgareddau ACC os derbynnir cwyn ac mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn gyfrifol am archwilio ACC a rhoi barn ar y cyfrifon a gyflwynir.

Gweithredu a chyflawni

85. Mae prif elfennau'r ddeddfwriaeth ar wyneb y Bil. Fodd bynnag, mae'r Bil yn galluogi Gweinidogion Cymru i greu is-ddeddfwriaeth ac mae'r pwerau hyn wedi'u crynhoi ym Mhennod 5 y Memorandwm Esboniadol hwn. Mae'n fwiad gan y Llywodraeth i ymgynghori ar fanylion yr is-ddeddfwriaeth arfaethedig.
86. Rhagwelir y bydd Rhan 1 y Ddeddf yn dod i rym ddiwrnod ar ôl iddi gael Cydsyniad Brenhinol ac y bydd gweddiill darpariaethau'r Ddeddf yn dod i rym ar ddiwrnod y bydd Gweinidogion Cymru yn ei bennu drwy orchymyn a wneir gan offeryn statudol.

Risg/peryglon os na chyflwynir deddfwriaeth

87. Os na fydd Cynulliad Cenedlaethol Cymru'n cymeradwyo'r Bil neu os na cheir Cydsyniad Brenhinol iddo, ni fydd mandad deddfwriaethol i awdurdod trethu annibynnol fod yn gyfrifol am gasglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru. Er ei bod hi'n ymarferol i'r ddeddfwriaeth drethi arfaethedig benodol gynnwys manylion am gasglu a rheoli trethi, nid yw amseriad y ddeddfwriaeth honno yn caniatáu sefydlu awdurdod trethu a'r materion gweithredu sydd angen mynd i'r afael â nhw (er enghraifft, sefydlu systemau TGCh fel y gellir cyflwyno ffurflenni treth a thaliadau'n electronig, a rheoli data trethdalwyr yn ddiogel ac effeithlon).

Cwmpas tiriogaethol

88. Mae'r Bil yn gymwys mewn perthynas â Chymru.

Amserlen

89. Credir bod cyfnod gweithredu o ddwy flynedd o leiaf yn briodol ar gyfer sefydlu ACC a'r trefniadau casglu a rheoli trethi. Drwy gyflwyno'r Bil hwn yn rhymor cyfredol y Cynulliad yn hytrach na'i adael i'r tymor nesaf, gellir cyflawni llawer o waith sy'n gysylltiedig â sefydlu ACC a'i wneud yn barod i weithredu o fewn amserlen sy'n caniatáu gweithredu trylwyr.
90. Yn amodol ar gymeradwyaeth i'r Bil gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a'r Cydsyniad Brenhinol wedi hynny, dyma'r cerrig milltir arfaethedig o ran ei roi ar waith:
- Penderfynu ar y model gweithredu ar gyfer casglu a rheoli LTT a LDT – Mehefin 2015
 - Cydsyniad Brenhinol – rhagwelir y bydd hynny'n digwydd ym mis Ebrill 2016
 - Ymgynghori ar is-ddeddfwriaeth - haf 2016
 - Penodi Prif Swyddog Gweithredol dros dro ACC – hydref 2016
 - Is-ddeddfwriaeth - i'w chwblhau erbyn gwanwyn 2017
 - Penodi Cadeirydd ACC – hydref 2017
 - Penodi aelodau anweithredol y Bwrdd – gaeaf 2017
 - Ymgynghori ar ganllawiau treth drafft – gaeaf 2017/18
 - Ymgynghori ar Siarter Trethdalwyr – gaeaf 2017/18
 - Cyhoeddi Cynllun Corfforaethol ACC – gwanwyn 2018
 - Y dyddiad y disgwylir i ACC ddechrau ar ei waith – mis Ebrill 2018 neu cyn hynny

Pennod 4: Ymgynghori

Ymgynghori ar gynigion ar gyfer Bil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru)

91. Cyhoeddodd Gweinidogion Cymru y Papur Gwyn - Casglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru - ar 23 Medi 2014. Daeth y Papur Gwyn yn sgil cyflwyno Bil Cymru a oedd yn cynnig pwerau ariannol newydd ar gyfer Llywodraeth Cymru gan gynnwys pwerau i gyflwyno trethi newydd i ddisodli trethi'r DU, Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi, yng Nghymru o fis Ebrill 2018.
92. Mae gan y gwaith o ddatblygu system casglu a rheoli trethi yng Nghymru gysylltiad agos â datblygu cynigion ar gyfer dwy dreth ddisodli newydd yng Nghymru – Treth Gwarediadau Tirlenwi (LDT) a Threth Trafodiadau Tir (LTT). Mae rhai trefniadau casglu a rheoli yn berthnasol i'r naill a'r llall ac mae rhai'n berthnasol i'r trethi unigol, ac yn wir yn dibynnu ar drefniadau'r dreth ei hun.
93. Roedd y Papur Gwyn yn ystyried yr opsiynau a'r cyfleoedd ar gyfer y polisi a'r ddeddfwriaeth ddilynol ar gasglu a rheoli trethi yng Nghymru yn y dyfodol. Gofynnwyd am safbwyntiau ar y cynigion fel rhan o gyfnod ymgynghori 12 wythnos, a ddaeth i ben ar 15 Rhagfyr 2014. Cyhoeddwyd ymatebion i'r ymgynghoriad, ynghyd â chrynodeb o'r ymatebion ar wefan Llywodraeth Cymru ar 9 Chwefror 2015. Mae'r ymatebion i'r ymgynghoriad, yr adroddiad cryno a'r Papur Gwyn gwreiddiol ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru.

Ymatebion i'r ymgynghoriadau

94. Daeth cyfanswm o 40 o ymatebion i'r ymgynghoriad i law oddi wrth amrywiol randdeiliaid. Daeth yr ymatebion oddi wrth unigolion a sefydliadau a oedd yn cynrychioli gwahanol sectorau, gan gynnwys barn sefydliadau ymbarél a oedd yn cynrychioli eu haelodau a'u cyrff cyswllt.
95. Daeth ymatebion i law oddi wrth ymatebwyr yng Nghymru, Cangen Cymru o sefydliadau DU gyfan, neu sefydliadau DU gyfan sydd â phrofiad o weithredu'r trefniadau treth presennol yng Nghymru. Roedd llawer o'r ymgynghoreion heb ateb pob cwestiwn, ac roedd nifer ohonynt wedi rhoi sylwadau heb ddweud a oeddent yn cytuno â'r cynigion ai peidio.

Tabl 1: nifer yr ymatebion yn ôl categori ymatebwyr

Categori ymatebwyr	Nifer	%
Cyfrifwyr trethi a chyrff trethi proffesiynol	8	20
Busnesau	5	12.5
Elusennau	2	5
Unigolion	17	42.5
Cyrff proffesiynol cyfreithiol	1	2.5
Cyrff cyhoeddus yng Nghymru	6	15
Pleidiau Gwleidyddol	1	2.5
Cyfanswm	40	100%

96. O blith y pwyntiau allweddol a ddaeth i'r amlwg yn sgil yr ymgynghoriad, roedd cefnogaeth gyffredinol i'r canlynol:
- sefydlu Awdurdod Cyllid Cymru (ACC) a fyddai'n gweithredu'n annibynnol ar Weinidogion Cymru;
 - cyflwyno Siarter Trethdalwyr;
 - y set graidd arfaethedig o ddyletswyddau i ACC;
 - y rhwymedigaethau arfaethedig ar drethdalwyr;
 - cytundeb cyffredinol o'r angen i sicrhau bod pwerau tebyg i'r rhai sydd ar gael i awdurdod treth y DU ar gael i ACC.
97. Ochr yn ochr â'r ymgynghoriad, cynhaliwyd cyfres o ddigwyddiadau ar gyfer rhanddeiliaid ledled Cymru, gan gynnwys rhai gyda'r CBI a Fforwm Treth a Grŵp Cynghori ar Drethi'r Gweinidog Cyllid.
98. Yn ogystal, trefnodd Gweinidogion Cymru arddangosfa o ddogfennau trethi hanesyddol ochr yn ochr â'r ymgynghoriad ar y Papur Gwyn er mwyn codi ymwybyddiaeth ehangach. Cefnogwyd yr arddangosfa gan Lyfrgell Genedlaethol Cymru, Prifysgol Bangor ac Archifau Morgannwg, a aeth ati i nodi a chyflwyno dogfennau hanesyddol, darparu deunydd dehongli a chynnal y digwyddiad. Fe wnaeth yr arddangosfa ennyn diddordeb eang ymysg y cyhoedd, gydag o leiaf 500 o bobl yn ymweld â hi.
99. Ers i'r ymgynghoriad ar y Papur Gwyn ddod i ben, mae gwaith ymgysylltu wedi parhau, gydag adborth ar yr ymatebion yn cael ei rannu â Fforwm Treth a Grŵp Cynghori ar Drethi'r Gweinidog Cyllid. Rhannwyd darpariaethau

drafft allweddol y Bil hefyd, gan gynnwys gyda rheoleiddwyr, adrannau Whitehall sy'n cael eu heffeithio a rhanddeiliaid allweddol.

Pennod 5: Pŵer i wneud is-ddeddfwriaeth

Tabl A: Rheoliadau					
Adran	I bwy y rhoddir y pŵer	Y ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Y weithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
Rhan 2 a3(3)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Gall Gweinidogion Cymru ddiwygio adran 3(1) drwy orchymyn – yr adran sy'n darparu ar gyfer aelodaeth Awdurdod Cyllid Cymru – er mwyn nodi uchafswm neu isafswm aelodau gwahanol.	Negyddol	Rhagnodi maint corff corfforaethol ACC; gall hyn gael ei ddiweddarau o dro i dro.
Rhan 2 a 4 (2)(k)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 4 yn nodi'r swyddi sy'n anghymhwysu unigolyn rhag bod yn aelod anweithredol o Awdurdod Cyllid Cymru (ACC). Mae 4(2)(k) yn darparu y gall Gweinidogion Cymru bennu, drwy reoliadau, bod deiliaid swyddi ychwanegol, neu aelodau neu aelodau staff corff yn cael eu hanghymhwysu hefyd.	Negyddol	Rhagnodi swyddi ychwanegol sy'n anghymhwysu unigolyn rhag bod yn aelod o ACC; gall hyn gael ei ddiweddarau o dro i dro.
Rhan 2 a13(1)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	O dan adran 13(1), gall Gweinidogion Cymru gyflwyno rheoliadau sy'n caniatáu i ACC ddirprwyo ei swyddogaethau i unrhyw berson.	Negyddol	Rhagnodi mater gweithredol, sef y bobl y gall ACC ddirprwyo swyddogaethau iddynt.
Rhan 2 a17 (3)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 17 (1) yn nodi'r amodau lle caniateir datgelu gwybodaeth am drethdalwyr. Mae Adran 17(3) yn darparu y gall Gweinidogion Cymru ddiwygio'r amodau hynny.	Cadamhaol	Yn ymwneud â'r drosedd o ddatgelu ar gam wybodaeth warchodedig am drethdalwyr a'r amgylchiadau cyfyngedig lle caniateir datgelu gwybodaeth o'r fath, a allai gael effaith sylweddol ar hawliau dynol trethdalwyr.
Rhan 2 a26(7)(a)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 26 yn darparu bod rhaid i Awdurdod Cyllid Cymru baratoi cynllun corfforaethol. Bydd cyfnod cynllunio ar	Negyddol	Rhagnodi mater gweinyddol, sef cyfnod cynllunio cynllun corfforaethol cyntaf ACC.

Tabl A: Rheoliadau

Adran	I bwy y rhoddir y pŵer	Y ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Y weithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
			gyfer pob cynllun corfforaethol, ac mae adran 26(7)(a) yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru gyflwyno rheoliad i bennu hyd y cyfnod cynllunio cyntaf.		
Rhan 2 a26(8)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 26(7)(b) yn darparu, pan fydd Gweinidogion Cymru wedi nodi'r cyfnod cynllunio cyntaf (ar gyfer y cynllun corfforaethol), y bydd pob cyfnod wedi hynny yn para am dair blynedd. Mae Adran 26(8) yn darparu y gall Gweinidogion Cymru gyflwyno gorchymyn i ddisodli'r cyfnod tair blynedd hwn gyda chyfnod arall yr ystyriant sy'n briodol.	Negyddol	Rhagnodi mater gweinyddol, sef y gall Gweinidogion Cymru ddiwygio'r cyfnod cynllunio ar gyfer cynllun corfforaethol ACC.
Rhan 3 a36 (6)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Pŵer i wneud rheoliad i nodi cofnodion neu ddogfennau ategol penodol ar gyfer ffurflenni treth sy'n dod o fewn y ddyletswydd i gadw a gwarchod neu beidio.	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â ffurflenni treth, a all gael eu diweddarau o dro i dro.
Rhan 3 a37 (b)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 36 yn nodi dyletswyddau trethdalwyr i gadw a gwarchod cofnodion. Mae Adran 37 yn darparu y gellir cyflawni'r ddyletswydd o dan adran 36 drwy gadw'r wybodaeth a gedwir mewn cofnodion ar unrhyw ffurf ac mewn unrhyw fodd, yn amodol ar unrhyw amodau neu eithriadau a nodir gan reoliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru o dan adran 37(b).	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â ffurflenni treth, a all gael eu diweddarau o dro i dro.
Rhan 3 a39 (3)(b)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Pŵer i wneud rheoliad i alluogi Gweinidogion Cymru i bennu'r dyddiad perthnasol ar gyfer diwygio ffurflen dreth.	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â ffurflenni treth, a all gael eu diweddarau o dro i dro.

Tabl A: Rheoliadau

Adran	I bwy y rhoddir y pŵer	Y ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Y weithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
Rhan 3 a50 (7)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 50 yn darparu y gall ACC benderfynu ar dreth i'w chodi os na chyflwynir ffurflen dreth. Mae isadran (6) yn darparu na all ACC wneud penderfyniad ar ôl mwy na 4 blynedd wedi'r dyddiad perthnasol. Mae is-adran (7) yn darparu mai'r dyddiad perthnasol yw naill ai'r diwrnod feilio perthnasol neu ddyddiad arall y gall Gweinidogion Cymru ei bennu drwy reoliadau.	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â ffurflenni treth, a all gael eu diweddarau o dro i dro.
Rhan 3 a64 (1)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Gall Gweinidogion Cymru gyflwyno rheoliadau i sicrhau bod trefniadau ad-dalu a wnaed gan unrhyw berson yn cael eu hanwybyddu at ddibenion adran 62.	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig ag achos lle gallai hawliad i ACC am ymwared am dreth a ordalwyd arwain at fantais anghyfiawn i'r hawliwr, a all gael eu diweddarau o dro i dro.
Rhan 3 a67(3)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 67 yn nodi'r ddyletswydd i gadw a gwarchod cofnodion pan fo unigolyn yn dymuno gwneud hawliad am ymwared yn achos asesiad gormodol neu dreth a ordalwyd. Mae'r pŵer i wneud rheoliad yn a.67(3) yn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru bennu cofnodion neu ddogfennau ategol penodol y dylid eu cadw a'u gwarchod i alluogi unigolyn i wneud hawliad cywir a chyflawn.	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol yn gysylltiedig â hawliad am ymwared yn achos asesiad gormodol neu dreth a ordalwyd, a all gael eu diweddarau o dro i dro.
Rhan 3 68 (b)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 68 yn darparu y gellir cyflawni'r ddyletswydd o dan adran 67 drwy gadw'r	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â hawliad am ymwared yn achos asesiad gormodol

Tabl A: Rheoliadau

Adran	I bwy y rhoddir y pŵer	Y ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Y weithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
			wybodaeth a gedwir mewn cofnodion ar unrhyw ffurf ac mewn unrhyw fodd, yn amodol ar unrhyw amodau neu eithriadau a nodir gan reoliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru o dan adran 68(b).		neu dreth a ordalwyd, a all gael eu diweddaru o dro i dro.
Rhan 4 83 (2)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 83 yn darparu beth a olygir yn Rhan 4 wrth sôn am 'redeg busnes'. Mae Adran 83(2) yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu, drwy reoliad, pa weithgareddau sydd i'w trin/nad ydynt i'w trin fel achos o redeg busnes.	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â phwerau ymchwilio ACC, a all gael eu diweddaru o dro i dro.
Rhan 4 93 (2)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 92 yn nodi'r amodau ar gyfer cydymffurfio â hysbysiad gwybodaeth. Mae Adran 93(1) yn darparu y gellir defnyddio copi o ddogfennau i gydymffurfio oni bai bod yr hysbysiad yn gofyn am ddogfennau gwreiddiol. Mae Adran 93(2) yn galluogi Gweinidogion Cymru i gyflwyno amodau ac eithriadau yn gysylltiedig ag is-adran (1) drwy reoliadau.	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â hysbysiadau gwybodaeth, a all gael eu diweddaru o dro i dro.
Rhan 4 a94	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Pŵer i wneud rheoliad i wneud darpariaeth bellach ar — (a) ffurf a chynnwys hysbysiadau gwybodaeth, (b) yr amserlen ar gyfer cydymffurfio â hysbysiadau gwybodaeth, (c) sut i gydymffurfio â hysbysiadau gwybodaeth.	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â hysbysiadau gwybodaeth, a all gael eu diweddaru o dro i dro.
Rhan 4 a99 (3)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Rheoliadau i wneud darpariaethau i	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â

Tabl A: Rheoliadau

Adran	I bwy y rhoddir y pŵer	Y ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Y weithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
			Dribiwnlys ddatrys unrhyw anghydfod ynghylch a yw gwybodaeth neu ddogfen (y gofynnir amdani mewn hysbysiad gwybodaeth) yn gyfreithiol freintiedig.		datrysiadau gan Dribiwnlys mewn perthynas â hysbysiadau gwybodaeth, a all gael eu diweddarau o dro i dro.
Rhan 5, adran 158	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Pŵer i wneud rheoliadau am symiau cosbau a'r weithdrefn ar gyfer eu hasesu o dan Ran 5.	Cadarnhaol	Mae'n ymwneud â swm y cosbau i drethdalwyr a'r asesiad ohonynt, gyda'r nod o helpu trethdalwyr i gydymffurfio â'u rhwymedigaeth i dalu treth ddatganoledig. Gan y gallai hyn arwain at gosbau uwch/dull gwahanol o asesu cosbau, rhagnodir gweithdrefn gadarnhaol.
Rhan 6, adran 165	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Rheoliadau i alluogi Gweinidogion Cymru i bennu cyfradd llog sy'n berthnasol i log talu'n hwyr a llog ad-dalu.	Negyddol	Rhagnodir gweithdrefn negyddol gan fod y rheoliadau'n ymwneud â chyfraddau llog talu'n hwyr a llog ad-dalu, a all gael eu diweddarau o dro i dro.
Rhan 7, adran 169	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Gall Gweinidogion Cymru ddarparu drwy reoliadau, pan fo unigolyn yn talu swm perthnasol i ACC gan ddefnyddio dull talu a bennir gan y rheoliadau, y bydd rhaid iddo hefyd dalu ffi a bennir gan, neu a benderfynir yn unol â'r rheoliadau. Gall rheoliadau o dan yr adran hon wneud darpariaeth ar gyfer amser talu a'r dull o dalu'r ffi.	Negyddol	Rhagnodi materion gweinyddol sy'n gysylltiedig â'r dull o dalu symiau perthnasol i ACC, a all gael eu diweddarau o dro i dro (er enghraifft, wrth i dechnoleg talu ddatblygu).
Rhan 7, a171 (5)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 171(1) yn nodi pan fo swm perthnasol o unrhyw un o'r disgrifiadau a nodwyd yn adran 166 (e.e. llog ar dreth ddatganoledig) yn daladwy gan unigolyn, ac nad yw'n uwch na £2,000, y bydd yn cael ei adfer yn ddiannod fel dyled sifil.	Negyddol	Pennir gweithdrefn negyddol gan fod y pŵer gwneud rheoliad yn ymwneud â swm y ddyled sifil y gellir ei adfer yn ddiannod fel dyled sifil, y gall fod angen ei ddiweddarau o dro i dro, er enghraifft, yn sgil chwyddiant.

Tabl A: Rheoliadau

Adran	I bwy y rhoddir y pŵer	Y ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Y weithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
			Gall Gweinidogion Cymru, drwy reoliadau, gynyddu'r swm a nodwyd yn is-adran (1).		
Rhan 8, adran 174	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Mae Adran 174 yn nodi pa rai o benderfyniadau ACC y gellir apelio yn eu herbyn a pha rai na ellir apelio yn eu herbyn. Gall Gweinidogion Cymru gyflwyno rheoliadau i ychwanegu neu ddileu penderfyniad o isadrannau (2) neu (3) neu (5) neu amrywio'r disgrifiad o benderfyniad yn yr isadrannau hynny (4) neu amrywio'r disgrifiad o benderfyniad yn yr isadrannau hynny. Gall rheoliadau wneud darpariaeth hefyd ynghylch is-adran (5) i ddiwygio'r Rhan hon er mwyn gwneud darpariaeth ar gyfer y sail dros gyflwyno cais am adolygiad, neu gyflwyno apêl, yn achos unrhyw benderfyniad y mae'r ddarpariaeth yn ymwneud ag ef.	Cadarnhaol	Pennir gweithdrefn gadarnhaol gan fod y pŵer gwneud rheoliadau yn rhoi pwerau sylweddol i Weinidogion Cymru ddiwygio'r darpariaethau cyfreithiol ynghylch beth y dylid eu hystyried yn benderfyniadau y gellir apelio yn eu herbyn ac ar ba sail y gellir gwneud apêl neu adolygiad mewn perthynas â rhai penderfyniadau y gellir apelio yn eu herbyn.
Rhan 9, a188 (1)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Gall Gweinidogion Cymru gyflwyno rheoliadau i gyfarwyddo bod unrhyw ddarpariaeth yn Neddf yr Heddlu a Thystiolaeth Droseddol 1984 (p.60) (cymhwysu'r Ddeddf i Refeniw a Thollau) sy'n berthnasol i ymchwiliadau o droseddau a gynhaliwyd gan swyddogion yr heddlu neu i gadw unigolion yn nalfa'r	Cadarnhaol	Pennir gweithdrefn gadarnhaol gan fod y pŵer gwneud rheoliadau'n rhoi pwerau sylweddol i Weinidogion Cymru roi pwerau ymchwilio a chadw i ACC.

Tabl A: Rheoliadau

Adran	I bwy y rhoddir y pŵer	Y ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Y weithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
			heddlu yn berthnasol i ymchwiliadau a gynhelir gan ACC hefyd. Gallant wneud darpariaeth sy'n caniatáu i unigolyn sy'n cyflawni swyddogaeth a roddwyd i ACC gan y rheoliadau ddefnyddio grym rhesymol i gyflawni swyddogaeth o'r fath.		
Rhan 9, a188 (2)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Gall Gweinidogion Cymru gyflwyno rheoliadau i gyfarwyddo bod unrhyw ddarpariaeth yn Neddf Cyfiawnder Troseddol a'r Heddlu 2001 (p.16) (cymhwysu Rhan 2 i swyddogion Refeniw a Thollau) yn berthnasol i ymchwiliadau a gynhelir gan ACC. Gallant hefyd wneud darpariaeth sy'n caniatáu i unigolyn sy'n cyflawni swyddogaeth a roddwyd i ACC gan y rheoliadau ddefnyddio grym rhesymol i gyflawni swyddogaeth o'r fath.	Cadarnhaol	Pennir gweithdrefn gadarnhaol gan fod y pŵer gwneud rheoliadau'n rhoi pwerau sylweddol i Weinidogion Cymru roi pwerau atafaelu i ACC.
Rhan 9, a189 (4)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Gall Gweinidogion Cymru gyflwyno Gorchymyn bod cyfeiriad penodol yn Neddf Enillion Troseddau 2002 (p.29) at ymchwilydd ariannol achrededig yn cynnwys cyfeiriad at unigolyn sy'n cyflawni swyddogaeth ACC sy'n dod o dan ddisgrifiad penodol.	Negyddol	Pennir gweithdrefn negyddol gan y bydd y Rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru o dan y pŵer hwn yn darparu mân fanylion technegol i nodi'r staff hynny yn ACC sy'n gallu cyflawni swyddogaethau penodol o dan Ddeddf Enillion Troseddau 2002.
Rhan 9, a190 (2)(b)	Gweinidogion Cymru	Rheoliad	Gall Gweinidogion Cymru gyflwyno Gorchymyn o dan Ddeddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000 i nodi unigolion sy'n cyflawni swyddogaethau ACC fel unigolion a ddynodwyd at ddibenion	Negyddol	Pennir gweithdrefn negyddol gan y bydd y Rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru o dan y pŵer hwn yn darparu mân fanylion technegol i nodi'r staff hynny yn ACC sy'n gallu cyflawni swyddogaethau penodol o dan Ddeddf Rheoleiddio

Tabl A: Rheoliadau

Adran	I bwy y rhoddir y pŵer	Y ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Y weithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
			adrannau 28 a 29 y Ddeddf honno.		Pwerau Ymchwilio 2000.

Tabl B: Rheoliadau

Adran	I bwy y rhoddir y pŵer	Y ffurf	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Y weithdrefn	Rheswm dros y weithdrefn
Rhan 2 s14	Gweinidogion Cymru	Canllawiau	Mae'n rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru gyhoeddi canllawiau am y camau y dylid eu cymryd i fynd i'r afael â materion a nodir mewn datganiad ardal. Bydd yn rhaid i gorff cyhoeddus	Negyddol	Rhagnodi maint corff corfforaethol ACC; gall hyn gael ei ddiweddarau o dro i dro.

RHAN 2 – ASESIAD EFFAITH RHEOLEIDDIOL

100. Cwblhawyd Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn unol â Rheol Sefydlog 26.6(vi) ar gyfer y Bil ac mae'n dilyn isod. Nid oes darpariaethau penodol yn y Bil sy'n codi gwariant ar Gronfa Gyfunol Cymru.

Pennod 6: Opsiynau Polisi

Effaith sefydlu trefn o gasglu a rheoli trethi ar drethdalwyr Cymru a'u hasiantiaid

Opsiwn 1 – gwneud dim

101. Pe na bai Gweinidogion Cymru yn cyflwyno deddfwriaeth ar y pwerau a'r dyletswyddau ar gyfer casglu a rheoli trethi datganoledig yn awr, ni fyddai gan Lywodraeth Cymru fframwaith cyfreithiol i gasglu'r trethi datganoledig newydd.
102. Mae Gweinidogion Cymru wedi gwrthod yr opsiwn o wneud dim.

Opsiwn 2 – sefydlu trefn o gasglu a rheoli trethi

103. Mae'r opsiwn hwn yn cynnig codi pwerau casglu a rheoli trethi yng Nghymru, i ddisodli Treth Dir y Dreth Stamp (SDLT) a'r Dreth Dirlenwi (LFT) yng Nghymru a galluogi Gweinidogion Cymru neu eu partneriaid i gasglu derbyniadau treth o'r trethi a fydd yn eu disodli. Yn ymarferol, i wneud hyn bydd angen cyflwyno deddfwriaeth sylfaenol i sefydlu Treth Trafodiadau Tir (LTT, yn lle Treth Dir y Dreth Stamp) a Threth Gwarediadau Tirlenwi (LDT, yn lle'r Dreth Dirlenwi) a'r pwerau a'r dyletswyddau sy'n gysylltiedig â chasglu a rheoli trethi.
104. Mae'r darnau hyn o ddeddfwriaeth yn gysylltiedig â'i gilydd: mae'r ddeddfwriaeth ar gyfer casglu a rheoli trethi yn darparu pwerau a dyletswyddau; bydd y biliau trethi penodol yn nodi sut y defnyddir y pwerau a'r dyletswyddau hyn i gasglu'r trethi.
105. Felly, mae'r Bil yn ddeddfwriaeth sy'n galluogi: nid oes rhaid gwario o reidrwydd. Bydd y penderfyniadau a fydd yn arwain at ymrwymiadau ariannol yn cael eu nodi yn y Biliau trethi penodol (a'u Hasesiadau Effaith Rheoleiddiol), y penderfyniad ar fodel gweithredu, ac, yn bwysicaf oll, y penderfyniadau ar bolisi gweithredol (er enghraifft, yr ymdrech a roddir i gydymffurfio).
106. Mae'n rhaid i bwerau cyfreithiol casglu a rheoli trethi gael eu breinio mewn sefydliad a fydd yn gallu defnyddio'r pwerau hyn. Ystyriodd swyddogion y posibilrwydd y gellid trosglwyddo'r pwerau cyfreithiol dros gasglu a rheoli trethi i Weinidogion Cymru ('Opsiwn 2a'). Fodd bynnag, gwrthodwyd hyn ar unwaith am resymau polisi, oherwydd bod cyfrinachedd gwybodaeth trethdalwyr yn golygu bod angen ei rheoli'n glir ac ar wahân i unrhyw

bosibilrwydd neu ganfyddiad o ymyrraeth Weinidogol. Mae hyn yn cyd-fynd ag arfer gorau rhyngwladol. Ystyriwyd bod rhesymau polisi digon cryf dros reoli gwybodaeth trethdalwyr yn annibynnol er mwyn peidio ag ystyried yr opsiwn hwn ymhellach.

- Opsiwn 2a – breinio pwerau casglu a rheoli trethi yng Ngweinidogion Cymru.
- Gwrthodwyd yr opsiwn hwn gan fod arfer gorau rhyngwladol yn awgrymu y dylai fod hollt clir ar lefel weithredol rhwng dylanwad Gweinidogion a'r broses o reoli materion trethdalwyr unigol.
- Opsiwn 2b – breinio pwerau casglu a rheoli trethi mewn corff sy'n gweithredu ar wahân i Weinidogion Cymru.
- Dyma'r opsiwn a ffefrir. Cytunodd Gweinidogion Cymru i greu Awdurdod Cyllid Cymru (ACC) gyda phwerau priodol ar gyfer casglu a rheoli trethi.

Maint a chwmpas ACC

107. Mae'r Bil yn darparu ar gyfer y swyddogaethau gweinyddol canlynol:
- swyddogaethau bwrdd a chorfforaethol ACC (gan gynnwys archwilio a seilwaith TG corfforaethol);
 - gweithgareddau gweithredol casglu a rheoli trethi;
 - sicrhau bod trethdalwyr yn gallu manteisio ar y system gyfiawnder.
108. Ceir opsiynau o ran sut i weithredu'r swyddogaethau hyn, a sut y byddai ACC yn gweithio gyda phartneriaid i'w cyflawni. Mae'r rhain wedi'u nodi isod.

Gweithgareddau gweithredol o ran casglu a rheoli

109. Mae Gweinidogion Cymru wedi cytuno y dylai pwerau ACC gynnwys y pŵer i ddirprwyo unrhyw un o'i swyddogaethau i sefydliadau eraill (a ragnodir mewn rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru), i sicrhau'r ateb mwyaf cost-effeithiol i gasglu a rheoli trethi datganoledig Cymru.
110. Bydd ACC yn ystyried y posibilrwydd o ddirprwyo rhai o'i swyddogaethau, ond ni fydd ond yn dirprwyo (rhai neu'r cyfan o'r) swyddogaethau casglu a rheoli trethi gweithredol. Bydd yn cadw cyfrifoldeb cyfreithiol am gasglu a rheoli trethi. Bydd ACC yn darparu goruchwyliaeth strategol a chorfforaethol (gan gynnwys darparu gwybodaeth am berfformiad i'r Cynulliad Cenedlaethol a Gweinidogion Cymru); bydd yn cynorthwyo Gweinidogion Cymru i ddatblygu deddfwriaeth a throi deddfwriaeth yn ganllawiau gweithredol ar drethi; a bydd yn gyfrifol am ddatblygu polisi gweithredol (e.e. ymdrech gydymffurfio) yn unol â dymuniadau Gweinidogion Cymru.

111. Mae'r swyddogaethau a ystyrir ar gyfer eu dirprwyo wedi'u nodi yn Nhabl 2 isod:

Tabl 2

Swyddogaethau	Disgrifiad
Cofrestru	Trafodion yn bennaf, gydag elfen awtomatig yn y trefniadau cyfredol.
Ffeilio	
Prosesu a chynnal ffurflenni	
Derbyn taliadau	
Gwybodaeth gyfrifyddu	
Ymdrin ag ymholiadau	
Osgoi/gorfodi	Swyddogaethau cydymffurfio technegol yn bennaf gyda chyfleoedd clir i ychwanegu gwerth.
Llog a chosbau	
Apelau, ADR, cyfreitha	
Cwynion	
Rheoli dyledion	

112. Cadarnhaodd y Papur Gwyn ar gasglu a rheoli trethi datganoledig y byddai CThEM, awdurdodau lleol a Cyfoeth Naturiol Cymru yn cael eu hystyried fel partneriaid posibl i weithio gydag ACC i gyflawni swyddogaethau casglu a rheoli trethi. Gallai opsiynau gynnwys un neu ragor o'r rhain yn gweithio gydag ACC. Sefydlwyd rhaglen waith i ystyried pa rôl allai'r sefydliadau partner posibl hyn ei chael yn y gwaith o gasglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru. Mae'r gwaith hwn yn ystyried pa opsiwn posibl a allai sicrhau trosglwyddiad didrafferth i drefn gasglu a rheoli trethi newydd ym mis Ebrill 2018; pa opsiwn a allai sicrhau'r gwerth gorau am arian; pa opsiwn fyddai'n fwyaf fforddiadwy; i ba raddau y gallent gyflawni amcanion strategol Gweinidogion Cymru; a pha opsiwn a allai fod â'r gallu mwyaf i gyflawni.
113. Cyhoeddwyd ymgynghoriadau ym mis Chwefror 2015 ar opsiynau polisi ar gyfer LTT a LDT, gyda disgwyl i'r ddeddfwriaeth gael ei chyflwyno i'r Cynulliad ar ôl etholiadau Mai 2016. Bydd y ddeddfwriaeth hon yn cynnwys cynigion manylach ar gyfer casglu a rheoli'r trethi penodol hyn. Bydd Gweinidogion Cymru'n gwneud penderfyniadau polisi am faint o gymorth gweinyddol sydd ei angen i gasglu a rheoli'r trethi hyn yn effeithiol (gan gynnwys maint y ddarpariaeth gwasanaeth ar-lein, yr ymdrech gydymffurfio a gorfodi, lefel gwasanaethau cwsmeriaid a'r angen i feithrin gallu Cymru) yng nghyd-destun y darpariaethau deddfwriaethol hyn.
114. Y penderfyniadau polisi hyn fydd yn pennu faint o ymdrech weinyddol sydd ei hangen, ac felly'r gost o gasglu a rheoli'r trethi hyn. Yn yr un modd, gallai rhai camau gweithredu (er enghraifft, cydymffurfio a gorfodi) arwain at ad-daliad ariannol i Awdurdod Cyllid Cymru (os yw'r gweithgarwch cydymffurfio yn arwain at fwy o drethdalwyr yn talu'r swm dyledus), neu gallai gael effaith gost-effeithiol ehangach (er enghraifft, os yw gorfodi'r dreth dirlenwi yn atal rhai achosion o ddympio anghyfreithlon ac felly'n atal costau amgylcheddol i Cyfoeth Naturiol Cymru neu awdurdodau lleol). Bydd yr Asesiadau Effaith Rheoleiddiol ar wahân ar gyfer LTT a

LDT yn darparu rhagor o wybodaeth am gostau casglu a rheoli yng nghyd-destun penderfyniadau polisi posibl.

115. Os bydd Cynulliad Cenedlaethol Cymru'n penderfynu pasio'r Bil hwn, bydd trafodaethau dwysach yn dechrau gyda phartneriaid posibl. Bydd y rhain yn cynnwys dymuniadau cynnar Gweinidogion ynghylch maint a chwmpas rhai o'r swyddogaethau hyn, y safonau gwasanaeth gofynnol a'r ffordd fwyaf cost-ffeithiol o drefnu'r gweithgareddau hyn i leihau costau. Ochr yn ochr â hyn, bydd yr agenda gwasanaethau digidol a chydwasanaethau yn datblygu. Bydd costau'r gwaith o gasglu a rheoli trethi'n datblygu ac yn mynd yn fwy pendant a chliwr wrth i ni nesáu at fis Ebrill 2018. Mae Gweinidogion Cymru wedi ymrwymo i ddarparu rhagor o fanylion am gostau tebygol casglu a rheoli wrth iddynt ddod ar gael.

Y Bwrdd

116. Bydd angen presenoldeb corfforaethol ar ACC i allu cyflawni'r swyddogaethau hyn. Bydd maint a chwmpas y presenoldeb corfforaethol hwn yn dibynnu ar y partner(iaid) a ffefrir ar gyfer casglu a rheoli; er enghraifft, maint y Bwrdd a faint o ddyddiau y mae disgwyl i aelodau'r Bwrdd weithio.
117. Ystyriwyd opsiynau cam cynnar mewn perthynas â threfniadau llywodraethu corfforaethol y sefydliad newydd: yn benodol, a ddylid sefydlu strwythur llywodraethu sy'n gyfarwydd a llwyddiannus (yng Nghymru), strwythur llywodraethu (Bwrdd gyda Chadeirydd anweithredol), neu ailadrodd strwythur CThEM o Gomisiynwyr Gweithredol. Penderfynwyd bod y manteision llywodraethu sy'n perthyn i Fwrdd ac iddo gadeirydd anweithredol a mwyafrif o aelodau anweithredol yn golygu mai dyma'r dewis gorau.
118. Bydd y Cadeirydd anweithredol a'r Bwrdd yn cael eu penodi o 2017-18 (hyd at flwyddyn cyn i'r trethi datganoledig ddod i rym). Bydd Bwrdd ACC yn cynnwys rhwng 6 a 12 aelod. Bydd y Bwrdd yn cynnwys rhwng 4 a 9 o aelodau anweithredol, yn dibynnu ar faint sydd ei angen i sicrhau bod ACC yn gweithredu'n effeithiol, a bydd hyn yn dibynnu ar i ba raddau y dirprwyir swyddogaethau.
119. Bydd Prif Swyddog Gweithredol dros dro'n cael ei benodi yn hydref 2016, ddim mwy na 18 mis cyn y dyddiad dod i rym. Bydd yn gyfrifol am sefydlu systemau gweithredol a recriwtio staff ar y radd briodol gyda phrofiad priodol.

Archwilio

120. Fel corff cyhoeddus yng Nghymru, bydd ACC yn cael ei archwilio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru. Nodir, os dirprwyir unrhyw swyddogaethau trethi datganoledig i CThEM, yna bydd unrhyw ofynion archwilio sy'n gysylltiedig â'r rhain yn debygol o gael eu cyflawni gan y Swyddfa Archwilio Genedlaethol gan mai dyma'r archwilwyr cyfredol ar gyfer CThEM.

Seilwaith TG Corfforaethol

121. Beth bynnag a fydd yn digwydd, bydd angen i ACC sefydlu seilwaith TG i gefnogi ei waith o ddydd i ddydd.
122. Mae'n bosibl y bydd angen rhywfaint o seilwaith TG ar ACC i gadw a rheoli gwybodaeth am drethdalwyr, i gefnogi ei waith cydymffurfio a gorfodi ac i gefnogi'r gwaith o ddatblygu polisi gweithredol ar sail osgoi talu trethi. Bydd hyn yn dibynnu ar bartneriaid posibl ar gyfer swyddogaethau casglu a rheoli, a'r TG maent yn ei defnyddio ar hyn o bryd i reoli gwybodaeth am drethdalwyr.

Manteisio ar y system gyfiawnder

123. Mae Bil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) yn darparu llwybr i drethdalwyr allu manteisio ar y system gyfiawnder. Ychydig o apelau SDLT a LFT yng Nghymru sydd wedi cyrraedd Tribiwnlys yr Haen Gyntaf hyd yma.
124. Ystyriwyd yr opsiynau canlynol mewn perthynas â darparu system driwiwnlysoedd:
 - Opsiwn A: defnyddio system driwiwnlysoedd gyfredol y Weinyddiaeth Gyfiawnder. Manteision ymarferol clir yr opsiwn hwn yw'r arbenigedd ar drethi sydd ar gael yno a'r seilwaith driwiwnlysoedd.
 - Opsiwn B: defnyddio driwiwnlys cyfredol yng Nghymru. Manteision hyn yw bod yna seilwaith o driwiwnlysoedd yn bodoli ac felly ni fyddai'n rhaid gwario ar sefydlu strwythur newydd. Yr heriau fyddai'r angen i recriwtio arbenigedd trethi newydd i ymdrin â nifer anhysbys o apelau, a chysoni amcanion y gwahanol driwiwnlysoedd.
 - Opsiwn C: sefydlu system driwiwnlysoedd newydd yng Nghymru ar gyfer trethi datganoledig. Anfanteision hyn fyddai'r angen i sefydlu strwythur newydd ar gyfer nifer anhysbys o apelau a'r angen i recriwtio arbenigedd trethi newydd.
125. Mae Gweinidogion Cymru wedi cadarnhau mai defnyddio system driwiwnlysoedd gyfredol y Weinyddiaeth Gyfiawnder (Opsiwn A) fyddai'r opsiwn y maent yn ei ffafrio gan mai dyma fyddai'r ateb mwyaf cost-efeithiol, o leiaf yn y tymor byr. Fodd bynnag, bydd y penderfyniad yn cael ei wneud pan fydd mwy o wybodaeth ar gael am nifer a maint unrhyw apelau yn erbyn trethi datganoledig.
126. Defnyddir achosion sifil yn amlach nag achosion cyfreithiol mewn perthynas â LFT a SDLT ac mae erlyn yn anarferol. Hyd nes y bydd polisi'n cael ei greu ar LTT a LDT a bod trethi o'r fath yn weithredol nid yw'n bosibl nodi'n glir faint o erlyniadau sy'n debygol gyda threthi datganoledig a pha fath o erlyniadau fydd y rhain.

127. Bydd trefniadau i weithio gyda phartneriaid yn cael eu sefydlu fel rhan o'r cynllun gweithredu.

Pennod 7: Costau a manteision

Opsiwn 1 – gwneud dim

128. Prosiect galluogi yw hwn i sefydlu'r drefn ar gyfer casglu a rheoli trethi. Pe na bai'r drefn honno yn cael ei sefydlu, ni fyddai unrhyw gost ychwanegol uniongyrchol yn yr opsiwn gwneud dim.
129. Canlyniad peidio â chyflwyno trefn gasglu a rheoli trethi yw bod y gallu i fenthycu yn Neddf Cymru 2014 yn gysylltiedig â'r gallu i godi refeniw. Os na fydd Gweinidogion Cymru'n disodli'r trethi sy'n cael ei diddymu neu'n sefydlu'r drefn o'u casglu a'u rheoli yn y ddeddfwriaeth sylfaenol hon, efallai na fydd Llywodraeth Cymru'n gallu benthycu gan yr Ysgrifennydd Gwladol ar gyfraddau rhyng-lywodraeth ac efallai y bydd angen sicrhau ffynonellau ariannol eraill ar gyfer gwariant cyfalaf a rhaglenni y dyfodol.

Opsiwn 2 – sefydlu trefn o gasglu a rheoli trethi

Costau i Lywodraeth Cymru ac ACC

130. Llywodraeth Cymru fydd yn ysgwyddo holl gostau'r opsiwn hwn.
131. Mae cwmpas a maint llawer o swyddogaethau ACC yn dibynnu ar benderfyniadau Gweinidogion a wneir yn bennaf yng nghyd-destun datblygu polisi a deddfwriaeth ar LTT a LDT (er enghraifft, gall ymrwymiad i symud o'r system ffeilio a thalu â llaw gyfredol yn achos LDT, i system ar-lein olygu bod angen mwy o seilwaith TG i gyflawni hyn). Felly, bydd y gofynion o ran staff a seilwaith yn amrywio, yn dibynnu ar y penderfyniadau diweddarach hyn gan Weinidogion (i'w hadlewyrchu yn yr Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol ar gyfer LTT a LDT).
132. Ochr yn ochr â hyn, bydd Gweinidogion Cymru'n parhau i ddatblygu amcangyfrifon costau ar gyfer gweithredu'r rolau hyn gyda phartneriaid posibl, ac yn cytuno ar rolau yn seiliedig ar gost-efeithiolrwydd. Bydd y wybodaeth am gostau'n dod ar gael dros amser, wrth i gwmpas a maint y rôl gael eu hegluro ochr yn ochr â'r darpariaethau deddfwriaethol ar LTT a LDT, a bydd yn cael ei chyhoeddi ar adeg briodol.
133. Yn y cyd-destun hwn, mae'n anodd rhoi amcangyfrif cadarn o gostau sefydlu a rhedeg ACC ar hyn o bryd. Yn sgil hyn mae paragraff 136 yn nodi'r costau sy'n wybyddus o ran recriwtio Prif Swyddog Gweithredol. Mae paragraff 139 yn nodi'r costau o sefydlu a rhedeg Revenue Scotland, sy'n rhoi set o gostau i'w cymharu ag ACC fel yr amcangyfrif gorau posibl.
134. Dylid nodi bod CThEM wedi gorfodi Llywodraeth yr Alban i dalu costau 'diddymu' casglu SDLT a Lft yn yr Alban. Deallwn fod y gost gyfwerth i Lywodraeth yr Alban yn £1 miliwn.

135. Disgwylir i CThEM ad-dalu costau peidio â chasglu SDLT a LfT i Lywodraeth Cymru o fis Ebrill 2018; y swm cyfwerth i Lywodraeth yr Alban yw £275,000 y flwyddyn (yn ôl ffigurau Revenue Scotland).

Costau disgwylidig ACC

136. Bydd ACC yn recriwtio Prif Swyddog Gweithredol yn hydref 2016, a bydd cost yn gysylltiedig â hynny. Bydd y Prif Swyddog Gweithredol yn arwain y gwaith gweithredol o sefydlu ACC; yn cytuno ar strwythurau staffio, yn recriwtio a hyfforddi staff, yn sicrhau bod yr holl baratoadau gweithredol yn cael eu gwneud a'u cwblhau'n briodol, ac yn rheoli'r camau gweithredu terfynol hyd at fis Ebrill 2018. Bydd yn cael ei benodi tua 18 mis cyn y dyddiad dod i rym ym mis Ebrill 2018 a rhagwelir y bydd yn aros yn y swydd wedi i'r corff gael ei sefydlu fel uwch-swyddog gweithredol. Y cyflog a'r costau parhaus disgwylidig yw £50,700 ar gyfer 2016-17 (yn seiliedig ar ddyddiad dechrau canol blwyddyn o fis Medi) a £101,400 ar gyfer 2017-18 ymlaen, yn seiliedig ar radd gyfwerth yr uwch wasanaeth sifil).

Costau cymaryddion

137. Er nad yw'n bosibl darparu amcangyfrifon costau manwl ar gyfer casglu a rheoli trethi Cymru ar hyn o bryd, mae'n bosibl cyflwyno costau sefydliad cymharol i roi amcangyfrif gorau o'r costau posibl.
138. Mae Tabl 3 yn cyflwyno costau cyhoeddiedig sefydlu a gweithredu Revenue Scotland (RS). Mae RS yn gyfrifol am gasglu a rheoli trethi a ddisodlodd SDLT a LfT yn yr Alban, ac yn dirprwyo rhai swyddogaethau i Registers of Scotland (RoS) a'r Scottish Environment Protection Agency (SEPA). Sefydlwyd RS ym mis Ionawr 2015 a dechreuodd gasglu trethi datganoledig yr Alban ar 1 Ebrill 2015.
139. O gymhwyso'r costau yn Nhabl 3 i'r amserlen ar gyfer sefydlu ACC, mae hyn yn awgrymu mai'r costau sefydlu ar gyfer ACC fyddai oddeutu £800,000 yn 2016/17, £4.3-£4.3 miliwn yn 2017/18 a 2018/19, a chostau parhaus o oddeutu £2.9 miliwn y flwyddyn o 2019-20.

Tabl 3: Crynodeb o Gostau Amcangyfrifedig a ddarparwyd gan Revenue Scotland (RS) ar gyfer Sefydlu RS yn cynnwys SEPA a RoS (£ miloedd)

Revenue Scotland						
	Gwirioneddol 2013/14	Rhagolwg 2014/15	Amcangyfrif 2015/16	Amcangyfrif 2016/17	Amcangyfrif 2017/18	Cyfanswm diwygiedig
Costau sefydlu staff	580	1,717	770	0	0	3,067
Costau sefydlu ac eithrio staff	31	634	10	0	0	675
Cyfanswm costau sefydlu	611	2,351	780	0	0	3,742
Costau rhedeg staff	0	472	1,573	1,498	1,498	8,037
RS - Costau rhedeg ac eithrio staff	0	31	668	663	663	3,351
Trosglwyddiad gan CThEM – arbedion gweithredol			-275	-275	-275	-1,375
Cyfanswm costau rhedeg	0	503	1,966	1,886	1,886	10,013
Buddsoddiad TG – caffael a chynnal a chadw	0	749	419	188	188	1,920
Buddsoddiad TG – staff ychwanegol	0	253	93	0	0	346
Cyfanswm buddsoddiad TG	0	1,002	512	188	188	2,266
Cyfanswm Revenue Scotland	611	3,856	3,258	2,074	2,074	16,021
Registers of Scotland (RoS)						
Costau sefydlu	79	249	0	0	0	328
Costau rhedeg staff	0	0	240	240	240	1,200
RoS - Costau rhedeg ac eithrio staff	0	0	85	85	85	425
Cyfanswm Registers of Scotland	79	249	325	325	325	1,953
Scottish Environment Protection Agency (SEPA)						
Costau sefydlu SEPA	131	269	0	0	0	400
Costau rhedeg SEPA	0	0	298	306	306	1,522
Casglu Treth Dirlenwi'r Alban ar Ddympio Anghyfreithlon	0	0	204	210	210	1,044
Cyfanswm SEPA	131	269	502	516	516	2,966
Gweithgarwch Cydymffurfio Ychwanegol 2015-16 yn unig			259			259
CYFANSWM	821	4,374	4,344	2,915	2,915	21,199

140. Er ein bod ni'n credu mai RS sy'n cynnig yr amcangyfrif gorau o'r costau ar gyfer ACC, mae nifer o ffactorau yn golygu y gall costau fod yn wahanol:
- Mae RS yn gweithio gyda RoS a SEPA i gasglu a rheoli trethi datganoledig yr Alban. Gall dyrannu rolau fel hyn arwain at amcangyfrifon costau cyffredinol gwahanol, yn dibynnu ar allu RoS/SEPA a'r cyfle i fod yn fwy effeithlon drwy gyfuno swyddogaethau newydd a swyddogaethau cyfredol.
 - Bydd RS yn ymdrin â llawer o drafodion ac yn casglu mwy o refferniw treth na ACC (cododd SDLT a LFT £496 miliwn yn yr Alban yn 2013-14; £195 miliwn oedd y ffigur cyfatebol yng Nghymru). Fodd bynnag, gall costau sefydlu a chostau sefydlog fod yn debyg.
 - Mae costau RS yn cynnwys tua 40 aelod o staff. Efallai y bydd ACC angen mwy neu lai o staff na hyn.
 - Mae cyfraddau cyflogau'r sector cyhoeddus yn yr Alban^{vi} rhwng 3% a 15% yn is yn y graddau nad ydynt yn swyddi yr Uwch Wasanaeth Sifil (yn seiliedig ar yr un pwynt meingefn yng nghyfraddau cyflog 2014-15 Llywodraeth Cymru). Fodd bynnag, mae prisiau swyddfeydd yng Nghaeredin (£20 fesul troedfedd sgwâr ar gyfartaledd y flwyddyn) ble mae Revenue Scotland wedi'i leoli, ddwywaith yn uwch ar gyfartaledd na rhai Cymru (Caerdydd, Abertawe a Wrecsam - £7-10 fesul troedfedd sgwâr ar gyfartaledd y flwyddyn).
 - Dylid nodi hefyd y bydd Llywodraeth yr Alban yn sefydlu Tribiwnlys Trethi yr Alban ar wahân ar gost amcangyfrifedig o £730,000^{vii}. Nid yw'r gost hon yn berthnasol i ACC, a fydd yn parhau i ddefnyddio trefniadau cyfredol system dribiwnlysoedd y Weinyddiaeth Gyfiawnder.
141. Fel y nodwyd uchod, sefydlwyd RS ym mis Ionawr 2015, ond roedd costau sefydlu yn ystod 2013/14 a 2015/16, gyda chostau rhedeg parhaus o 2014/15. Disgwylir i ACC gael ei sefydlu ar neu cyn 1 Ebrill 2018, gyda chostau sefydlu yn cael eu hysgwyddo cyn hyn (er enghraifft, costau penodi Cadeirydd a Bwrdd o ddiwedd 2017/18). Disgwylir costau rhedeg parhaus o fis Ebrill 2018. Mae sefydlu ACC yn ddiweddarach yn golygu y bydd amcangyfrifon o gostau'n debygol o gael eu heffeithio gan chwyddiant, felly ni fyddant yn hollol gymharol am y rheswm hwn, yn ogystal â'r rhesymau a nodwyd uchod.
142. Mae Tabl 3 uchod yn dangos costau sefydlu Revenue Scotland a'r costau rhedeg hyd at 2020. Caiff dyraniad cyllideb Llywodraeth yr Alban ei chytuno'n flynyddol ac mae'n cynnwys llinell wariant ar gyfer Revenue Scotland, sy'n £4.2 miliwn ar gyfer 2015-16^{viii}.

Archwilio Allanol

143. Mae'r Bil yn gwneud darpariaeth i Archwilydd Cyffredinol Cymru archwilio, ardystio ac adrodd ar gyfrifon blynyddol a Datganiad Treth ACC ac i

gyflwyno copi o'r dogfennau ardystiedig ac adrodd arnynt gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

144. Mae swyddogion Llywodraeth Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru wedi trafod darpariaethau archwilio'r Bil a'r ffi archwilio debygol i dalu costau'r gwaith sy'n codi. Cydnabyddir y bydd lefel y ffi yn dibynnu ar ffactorau amrywiol yn cynnwys pwy sy'n casglu a rheoli trethi datganoledig, natur y systemau ariannol a systemau TG eraill y bydd ACC yn eu defnyddio a'r amgylchedd llywodraethu a rheoli mewnol y bydd ACC yn ei gyflwyno. Fodd bynnag, o ystyried nad oes penderfyniadau wedi'u gwneud ar faterion o'r fath hyd yn hyn, mae swyddogion Swyddfa Archwilio Cymru wedi cadarnhau nad yw'n bosibl cynllunio gyda sicrwydd eto ar gyfer y gwaith y bydd gofyn i Archwilydd Cyffredinol Cymru ei gyflawni wrth ffurfio barn archwilio ar y cyfrifon blynyddol, neu'r Datganiad Treth mewn perthynas â'r trethi datganoledig y bydd ACC yn gyfrifol amdanynt.
145. Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi tynnu sylw at y posibilrwydd o gostau archwilio yn sgil gwaith y Swyddfa Archwilio Genedlaethol pe bai CThEM yn cael ei ddewis yn derfynol fel partner i gyflawni swyddogaethau casglu trethi datganoledig trwy drefniadau dirprwyo ACC. Y rheswm am hyn yw y byddai'r dull archwilio a gynigir yn defnyddio archwilydd presennol yr adran honno yn hytrach na chyflwyno archwilydd ychwanegol.
146. Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi dweud y gellir cymryd, yn seiliedig ar eu profiad blaenorol cymharol helaeth o archwilio cyrff cyhoeddus sydd newydd eu sefydlu, y bydd costau archwilio allanol yn debygol o fod yn uwch o leiaf yn ystod blwyddyn gyntaf gweithrediadau ACC cyn setlo i lawr i 'gyflwr sefydlog' is mewn blynyddoedd i ddod ar ôl sefydlu popeth. Mae swyddogion Swyddfa Archwilio Cymru wedi cyflwyno amcangyfrifon bras cychwynnol, ynghyd â chadarnhad y byddant yn edrych o'r newydd ar gostau gwaith archwilio tebygol ACC pan fydd rhagor o wybodaeth ar gael am gyfeiriad polisi Llywodraeth Cymru.
147. Yn achos archwilio'r Datganiad Treth, mae'n debygol y bydd gwaith archwilio blwyddyn 1 ac wedi hynny oddeutu £20,000 i £70,000 y flwyddyn, gan ddibynnu ar yr opsiwn partner casglu y bydd Llywodraeth Cymru yn ei ddewis yn y pen draw. Hefyd byddai'n rhaid talu ffi am archwilio cyfrifon blynyddol ACC. Mae ACC wedi cadarnhau na fydd yn rhaid talu TAW ar ffioedd gan mai archwiliadau statudol Archwilydd Cyffredinol Cymru yw'r rhain.

Manteisio ar y System Gyfiawnder

148. Bydd angen trafod ymhellach â'r Weinyddiaeth Gyfiawnder a'r Gwasanaeth Tribiwnlysoedd ar safon y gwasanaeth a ddisgwylir gan y gwasanaethau tribiwnlysoedd trethi yng Nghymru fel rhan o'r broses o basio'r ddeddfwriaeth hon.
149. Mae'r ddeddfwriaeth hon yn nodi'r broses ar gyfer manteisio ar y system gyfiawnder, gan gynnwys y tribiwnlysoedd. Fodd bynnag, nid yw'n cadarnhau set derfynol a chynhwysfawr o hawliau apelio; bydd y rhain yn

cael eu nodi yn y ddeddfwriaeth ddiweddarach ar LDT a LTT, a bydd yr Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol ar gyfer y biliau hyn yn adlewyrchu a oes unrhyw effaith debygol ar y gwasanaeth tribiwnlysoedd. Rydym wedi cynllunio ar sail y ffaith y bydd mynediad parhaus at y gwasanaeth tribiwnlysoedd treth yn niwtral o ran cost, ond cynhelir trafodaethau pellach â'r Weinyddiaeth Gyfiawnder i ystyried unrhyw effaith ehangach yn sgil y ddeddfwriaeth a gofynion gweithredu.

Costau i fusnes

150. Bydd y rhan fwyaf o drethdalwyr Cymru (LTT a LDT) yn parhau i fod yn drethdalwyr y DU ar gyfer trethi eraill. Gall yr angen posibl i gyfathrebu â gwahanol sefydliadau ynghylch gwahanol drethi greu baich gweinyddol bychan i fusnesau. O ganlyniad, mae Gweinidogion Cymru'n rhagweld y bydd rhywfaint o gost newid gychwynnol wrth sefydlu trefn drethi newydd ac y bydd yna gost newid fechan i fusnesau yn y tymor byr wrth iddynt orfod dysgu'r system weinyddu trethi newydd yng Nghymru. Fodd bynnag, mae Gweinidogion Cymru wedi datgan yn glir y dylid cyflwyno newidiadau i system gyfredol y DU os ydynt yn fwy effeithlon, effeithiol neu'n canolbwyntio mwy ar anghenion a blaenoriaethau Cymru. Rydym yn disgwyl felly i unrhyw newidiadau fod yn fanteisiol yn y tymor hir.
151. Bydd gweithredu unrhyw newid gweinyddol yn bwysig iawn i asiantiaid sy'n cefnogi a chynghori ar drafodion SDLT/LfT yng Nghymru ar hyn o bryd, gan y bydd angen iddynt ymgyswrtu â'r system newydd. Mae hyn yn cynnwys trosglwyddwyr eiddo, asiantiaid tai, gweithredwyr safleoedd tirlenwi a chlodwyr gwastraff. Bydd newid i system newydd yng Nghymru yn berthnasol iawn i'r busnesau sy'n gweithredu ar draws ffin Cymru a Lloegr, gan y bydd gofyn iddynt weithredu dwy system gasglu a rheoli trethi wahanol (ar gyfer SDLT/LTT yn arbennig).
152. Nid yw'n bosibl pennu cost y newidiadau hyn gan fod gan wahanol sefydliadau strwythurau staff a chyfraddau cyflogau gwahanol, ond nid yw'n debygol o fod yn swm sylweddol i fusnesau a bydd yn lleihau'n gyflym wrth i sefydliadau a'u staff ddod i'r arfer o ymdrin â threthi Cymru a Lloegr ar wahân.
153. Bydd y mater hwn yn cael ei drafod yn fanylach yn yr Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol ar gyfer LDT a LTT. Nid yw'n bosibl mesur y costau ar hyn o bryd oherwydd y bydd y trethi datganoledig yn effeithio ar fusnesau mewn gwahanol ffyrdd, a fydd yn cael eu hystyried wrth ddatblygu Biliau'r trethi penodol.

Effaith ar gyrff eraill y sector cyhoeddus

154. Bydd gweithredu Bil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) yn cael effaith ar nifer o gyrff sector cyhoeddus ledled Cymru a Lloegr sydd ond wedi gorfod gweithio gyda CThEM ar gasglu a rheoli SDLT a LfT hyd yn hyn. Nid yw'n bosibl

mesur unrhyw effaith ariannol bosibl ar hyn o bryd a bydd yn ddibynnol ar gasgliad trafodaethau yn y dyfodol gyda'r cyrff cyhoeddus perthnasol cyn sefydlu ACC yn 2018.

155. Mae'r cyrff hyn yn cynnwys y Gofrestrfa Tir ac Asiantaeth y Swyddfa Briso yn achos y LTT. Mae'r ddau sefydliad yn rhannu data ffurflenni data gyda CThEM ar SDLT a bydd angen i ACC sefydlu cysylltiadau gwasanaeth costeffeithiol ac effeithlon gyda'r sefydliadau hyn ar gyfer LTT. Mae cyfleoedd hefyd am drefniadau rhannu gwybodaeth gwell am drafodion preswyl a dibreswyl rhwng ACC ac awdurdodau lleol, yng nghyd-destun datganoli SDLT.
156. Yn achos LDT, Cyfoeth Naturiol Cymru sy'n gyfrifol ar hyn o bryd am ganiatáu ac archwilio safleoedd tirlenwi, a bydd ACC am ddatblygu perthynas â CNC i sicrhau'r dull mwyaf effeithiol o orfodi a goruchwylio materion yn ymwneud â safleoedd tirlenwi.
157. Yn yr un modd, mae awdurdodau lleol yn ddefnyddwyr, ac mewn rhai achosion, yn berchnogion a gweithredwyr safleoedd tirlenwi. Bydd gan ACC gyfrifoldeb cyfreithiol am gasglu a rheoli LDT yng Nghymru a bydd yn datblygu perthynas newydd gydag awdurdodau lleol ar sail hyn.
158. Mae'r Bil yn ychwanegu ACC at y rhestr o gyrff cyhoeddus yng Nghymru yn Neddff Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 – mae hyn yn rhoi awdurdodaeth i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru dros ACC. Bydd trafodaethau pellach yn cael eu cynnal gyda swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i ystyried effaith ehangach y ddeddfwriaeth a gofynion gweithredu. Felly, nid yw'n bosibl mesur y gost hon ar hyn o bryd.
159. Yn olaf, bydd y Bil yn effeithio ar y Weinyddiaeth Gyfiawnder o ran ei rôl gyfredol mewn perthynas â Llysoedd EM a chefnogi'r tribiwnlysoedd trethi ledled Cymru a Lloegr. Nid yw Gweinidogion Cymru yn disgwyl i hyn fod yn sylweddol (gweler paragraff 147).

Manteision

Opsiwn 1 – gwneud dim

160. Llywodraeth Cymru fydd yn ysgwyddo'r gost o sefydlu ACC. Mae hyn yn creu cost cyfle gan na ellir gwario'r arian fydd yn cael ei wario ar ACC ar unrhyw beth arall.

Opsiwn 2 – sefydlu trefn o gasglu a rheoli trethi

161. Bydd Llywodraeth y DU yn lleihau grant bloc Llywodraeth Cymru o swm sy'n cyfateb i'r hyn y disgwylir ei dderbyn gan SDLT a LFT yng Nghymru, o fis Ebrill 2018. Bydd deddfwriaeth i ddisodli SDLT a LFT, ac i gasglu a rheoli'r trethi hyn, yn galluogi Llywodraeth Cymru i gasglu refeniw y trethi hyn (£195 miliwn yn 2013-14).

162. Tu hwnt i hynny, mae cyfleoedd i gasglu a rheoli trethi datganoledig mewn ffordd sy'n fwy addas i anghenion a blaenoriaethau pobl Cymru. Nid yw'r rhain wedi'u pennu gan y ddeddfwriaeth, ond mae'r ddeddfwriaeth yn hwyluso'r penderfyniadau hyn (er enghraifft, lefel yr ymdrech gydymffurfio, gwasanaethau cwsmeriaid, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd trafodion).
163. Bydd manteision polisi cyflwyno LTT a LDT yn cael eu trafod yn yr Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol ar gyfer y darnau hyn o ddeddfwriaeth.

Risgiau a chynlluniau wrth gefn

164. Deddfwriaeth i gyflwyno pwerau casglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru yw'r cam cyntaf yn y broses o sefydlu ACC. Fel y nodwyd eisoes yn yr Aseiad Effaith Rheoleiddiol hwn, mae angen gwneud llawer o waith eto i sefydlu'r endid corfforaethol ei hun.
165. Mae risgiau'n gysylltiedig â'r gwaith hwn, ac mae Llywodraeth Cymru'n mabwysiadu ymagwedd ragweithiol at reoli risg a chreu cynlluniau wrth gefn yn y maes hwn.

Crynodeb a'r opsiwn a ffefrir

166. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn mai Opsiwn 2 – sef sefydlu trefn o gasglu a rheoli trethi – sy'n cynnig y ffordd orau o gynnal y sylfaen refeniw drwy gyflwyno trethi datganoledig yng Nghymru ac o gynnal swyddogaeth gyson o gasglu a rheoli trethi yng Nghymru.

Pennod 8: Aseidiadau effaith penodol

167. Cynhaliwyd cyfres o aseidiadau effaith mewn perthynas â'r Bil drafft fel rhan o'r Aseiad Effaith Rheoleiddiol hwn. Cynhaliwyd aseidiadau effaith cychwynnol cyn y Papur Gwyn ac adolygwyd yr aseidiadau effaith hyn ar ôl i'r ymgynghoriad ddod i ben a'r Bil gael ei ddrafftio.
168. Drwyddi draw, nid oes disgwyl i sefydlu corff corfforaethol â phwerau casglu trethi, o ran LTT ac LDT, effeithio ar y rhan fwyaf o fusnesau neu bobl. Er y gallai fod rhai amrywiadau yn strwythur y trethi eu hunain, mae'r gofyniad i dalu'r trethi hynny yn bod yn awr a bydd y gofyniad yn dal i fodoli pan gaiff y trethi eu datganoli i Gymru.
169. Bydd manylion effeithiau LTD ac LTD yn y ddeddfwriaeth ar y trethi penodol – mae a wnelo'r Bil hwn yn unig â'r pŵer i gasglu a rheoli trethi datganoledig a sefydlu'r cyfrwng cyfreithiol i wneud hynny. Efallai y bydd rhai newidiadau i'r trethi, ond mae Gweinidogion Cymru wedi nodi mai gwella ar yr hyn sy'n bodoli ar hyn o bryd fydd unrhyw newidiadau yn bennaf.

Yr effaith ar fusnesau bach

170. Cwmnïau proffesiynol fel cyfreithwyr sy'n talu'r dreth ar ran eu cleientiaid yw mwyafrif y busnesau a fydd yn ymwneud yn uniongyrchol ag LTT. Dyma'r sefyllfa ar hyn o bryd, ond efallai y bydd LTT yn gweithio ychydig yn wahanol i SDLT ac efallai y bydd rhai busnesau'n teimlo bod mwy o faich gweinyddol ar eu staff o orfod delio â mwy nag un ffordd o dalu trethi. Erbyn mis Ebrill 2018 pan fydd y trethi datganoledig yn dod yn weithredol, bydd hyn eisoes yn wir yn achos trethi gwahanol yn yr Alban, ond bydd llai o effaith rhwng yr Alban/Lloegr oherwydd llai o weithgarwch trawsffiniol. Bydd LTT hefyd yn effeithio ar fusnesau sy'n caffael tir neu adeiladau, naill ai iddynt eu hunain, neu fel rhan o'u gweithgareddau masnachol (er enghraifft, datblygu eiddo neu fuddsoddi).
171. Mae'n ansicr ar hyn o bryd a fydd rhoi LDT ar waith yn cael effaith fawr ar weithredwyr tirlenwi. Caiff yr LFT bresennol ei chasglu â llaw - os bydd hyn yn parhau o dan ACC, bach iawn fydd yr effaith. Pe penderfynid digido'r gwaith o gasglu LDT, byddai effaith ar fusnesau tirlenwi oherwydd byddent yn gorfod integreiddio newid i'w prosesau busnes. Fodd bynnag, ymgynghorwyd â rhanddeiliaid tirlenwi gydol y broses o ddatblygu polisi, ac maent wedi dweud wrth Lywodraeth Cymru fod gweddill eu gweithgareddau busnes yn cael eu rheoli'n ddigidol ac y byddent yn croesawu newid i gyfundrefn ddigidol o adrodd/casglu. Mae angen deall hyn yng nghyd-destun y ffaith y bydd nifer y gweithredwyr a'r ffrwd refeniw trethi yn lleihau.

Yr effaith ar y sector gwirfoddol

172. Nid yw Gweinidogion Cymru yn disgwyl i'r Bil hwn effeithio ar sefydliadau'r sector gwirfoddol. Efallai y bydd effaith bosibl yn ddiweddarach pan fydd LTT ac LDT yn cael eu dylunio a'r ddeddfwriaeth ar y trethi penodol yn cael ei chyflwyno, ond ni ddisgwylir i newidiadau posibl i'r dull o gasglu'r ddwy dreth greu unrhyw faich ychwanegol i'r sector gwirfoddol.

Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb

173. Ymgysylltwyd yn eang â rhanddeiliaid allanol gydol y broses o ddatblygu polisi. Roedd hyn yn cynnwys gweithdai i randdeiliaid, cyfarfodydd unigol, Fforwm Treth dan arweiniad swyddogion (gyda ffocws tactegol/strategol) a Grŵp Cynghori ar Drethi dan arweiniad y Gweinidog (gyda ffocws strategol). Ymgysylltwyd yn eang â rhanddeiliaid mewnol hefyd drwy'r Bwrdd Prosiect a swyddogion ym meysydd polisi perthnasol.
174. Mae asesiad effaith wedi'i gwblhau i werthuso a fydd y ddeddfwriaeth hon yn cael unrhyw effaith niweidiol ar grwpiau gwarchoddedig ac i sicrhau nad yw'n mynd yn groes i Ddeddf Hawliau Dynol 1998.

Grwpiau Gwarchoddedig

175. Nid yw lleoliad ACC wedi'i benderfynu eto, felly ni ellir ystyried mynediad corfforol i'r sefydliad gan nad oes unrhyw bwynt cyfeirio ar gael fel sylfaen i wneud unrhyw gasgliadau. Bydd y mater hwn yn cael ei ystyried yn llawn wrth baratoi ar gyfer sefydlu a gweithredu ACC.

Oedran

176. Pobl iau – Fel y nodir isod, cynhaliwyd Asesiad Effaith ar Hawliau'r Plentyn i lywio darpariaethau'r Bil a ddaeth i'r casgliad na fydd y ddeddfwriaeth yn cael effaith uniongyrchol ar blant. Bydd yr effaith ar blant a phobl ifanc yn parhau i gael ei hystyried wrth i baratoadau gael eu gwneud ar gyfer gweithredu ACC.
177. Pobl 18 oed a hŷn – mae'r grŵp oedran hwn yn fwy tebygol o gael ei effeithio gan ddeddfwriaeth ar gyfer y dreth benodol yn ymwneud ag LTT ac LDT, ond ni chredir y bydd sefydlu ACC ohono'i hun yn cael effaith wahaniaethol.

Anabledd

178. Mae'r grŵp gwarchoddedig hwn yn cynnwys sawl categori. Ni chredir y bydd sefydlu ACC a'r system casglu a rheoli trethi yn cael effaith wahaniaethol ar bobl sydd ag anabledd dysgu a/neu broblemau iechyd meddwl. Fodd bynnag, mae'n bosibl y bydd effeithiau bach ar gyfer y categorïau canlynol o ran darpariaeth weithredol ACC. Bydd y materion a nodwyd isod ac eraill sy'n effeithio ar y grŵp hwn yn cael eu hystyried fel rhan o'r paratoadau ar gyfer gweithredu ACC.

- Nam ar y golwg – gallai gwaith ACC o ddydd i ddydd gael effaith fach ar bobl sydd â nam ar y golwg. Er enghraifft, os bydd dull digidol yn bennaf yn cael ei fabwysiadu, gallai hynny gael effaith ar y rhai sydd â nam ar y golwg.
- Nam ar y clyw – gallai gwaith ACC o ddydd i ddydd gael effaith fach ar bobl sydd â nam ar y clyw hefyd. Bydd hyn yn digwydd os yw pobl sydd â nam ar y clyw eisiau cysylltu â'r sefydliad dros y ffôn.
- Anabledd corfforol - gallai gwaith ACC o ddydd i ddydd gael effaith fach ar bobl sydd ag anabledd corfforol hefyd. Gallai gael effaith ar y rhai sydd ag anabledd corfforol os na allant ddefnyddio cyfarpar cyfrifiadurol safonol i gyflwyno ffurflenni treth a dogfennau eraill. Gallai'r effaith hon gael ei lliniaru drwy ddefnyddio cyfarpar caledwedd arbenigol fel bysellfwrdd a/neu lygoden wedi'u haddasu yn arbennig, ac mae'n bosibl y bydd gan unigolyn ag anabledd corfforol sydd am ddefnyddio'r rhyngwrdd yn gyffredinol fynediad at gyfarpar o'r fath eisoes.

Rhywedd

179. Ni chredir y bydd sefydlu ACC a'r system casglu a rheoli trethi yn cael effaith wahaniaethol ar sail rhywedd.

Trawsrywedd

180. Ni chredir y bydd sefydlu ACC a'r system casglu a rheoli trethi yn cael effaith wahaniaethol ar bobl drawsryweddol.

Priodasau a phartneriaethau sifil

181. Ni chredir y bydd sefydlu ACC a'r system casglu a rheoli trethi yn cael effaith wahaniaethol ar briodasau neu bartneriaethau sifil.

Beichiogrwydd a mamolaeth/tadolaeth

182. Ni chredir y bydd sefydlu ACC a'r system casglu a rheoli trethi yn cael effaith wahaniaethol ar fenywod beichiog neu yn ystod cyfnodau mamolaeth neu dadolaeth.

Hil

183. Mae'r grŵp gwarchodedig ar sail hil yn cynnwys pobl o leiafrifoedd ethnig, tarddiad cenedlaethol, ceiswyr lloches a ffoaduriaid, sipsiwn a theithwyr, mewnfudwyr ac eraill. Ni chredir y bydd sefydlu ACC a'r system casglu a rheoli trethi yn cael effaith wahaniaethol ar y bobl sy'n rhan o'r grŵp gwarchodedig ar sail hil.

Crefydd a chredo neu anghred

184. Ar gyfer y grwpiau crefyddol gwahanol, y rhai sydd â chredoau a'r rhai nad oes ganddynt gredoau, ni chredir y bydd sefydlu ACC a'r system casglu a

rheoli trethi yn cael effaith wahaniaethol ar y rhai sydd yn y grŵp gwarchoddedig ar sail crefydd.

Cyfeiriadedd rhywiol

185. Mae'r grŵp gwarchoddedig hwn yn cynnwys dynion hoyw, lesbiaid a phobl ddeurywiol. Ni chredir y bydd sefydlu ACC a'r system casglu a rheoli trethi yn cael effaith wahaniaethol ar bobl yn y grŵp gwarchoddedig hwn.

Hawliau dynol

186. Mae'r Ddeddf Hawliau Dynol (1998), sy'n ymgorffori'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol yn rhannol, wedi cael ei hystyried yn yr asesiad hwn o'r effaith ar gydraddoldeb.
187. Dywed Deddf Llywodraeth Cymru 2006 na fydd Bil o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru os nad yw'n gydnaws â'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol ac na allai ddod yn gyfraith (adran 108(6) (c) Deddf Llywodraeth Cymru 2006).
188. Mae'r meysydd yn y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol sy'n berthnasol i drethi yn cynnwys nifer o Erthyglau sy'n nodi egwyddorion sylfaenol hawliau dynol. Y prif Erthyglau sy'n berthnasol at ddibenion y Bil hwn yw:
- Erthygl 1 sy'n gwarantu'r hawl i fwynhau eiddo'n heddychlon.
 - Erthygl 6 sy'n gwarantu'r hawl i dreial teg wrth benderfynu ar rwymedigaethau sifil; mae hefyd yn rhoi hawliau pellach pan gaiff person ei gyhuddo o drosedd.
 - Erthygl 8 sy'n mynnu parch tuag at fywyd preifat a theuluol.
 - Erthygl 14 sy'n gwahardd gwahaniaethu.
189. Mae Erthygl 1 yn berthnasol gan fod y Bil yn darparu ar gyfer rheoli defnydd o eiddo i sicrhau taliadau trethi, cyfraniadau eraill neu gosbau dan rai amgylchiadau, er bod y fframwaith wedi'i gynllunio gydag egwyddor cymesuredd mewn cof a chan sicrhau bod digon o fesurau diogelwch wedi'u cynnwys yn y system. Mae Erthyglau 6 ac 8 yn berthnasol i ACC oherwydd y bydd ganddo bwerau i ymchwilio ac erlyn, a rhai o'r pwerau hynny wedi eu dirprwyo. Bydd y pwerau a freinir yn ACC yn gymesur â'r trethi datganoledig a byddant yn destun craffu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (sy'n gallu gofyn i Gomisiwn Cwynion Annibynnol yr Heddlu ac Arolygiaeth Cwnstabiliaeth Ei Mawrhydi gynnal ymchwiliadau arbenigol os oes angen). Mae'r Bil hefyd yn sefydlu system gynhwysfawr o adolygiadau mewnol a hawliau apêl i driwlynlys mewn perthynas â phenderfyniadau a wnaed gan ACC.
190. Bydd ACC yn gorff sector cyhoeddus yng Nghymru, ac er y cyfeirir at Erthygl 14 at ddibenion cyflawnrwydd, bydd gan ACC ddyletswydd i gynnal a hyrwyddo'r safonau uchel sy'n cael eu disgwyl gan bob sefydliad sector cyhoeddus yng Nghymru.

191. Mae'r graddau y mae'r Bil yn gydnaws â'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol (gan gynnwys yr Erthyglau uchod) wedi'i ystyried cyn cyflwyno'r ddeddfwriaeth. Canfu'r dadansoddiad nad yw'r Bil yn cynnwys darpariaethau sy'n anghydnaws â'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol.

Asesiad o'r Effaith ar Breifatrwydd

192. Mae Asesiad o'r Effaith ar Breifatrwydd wedi cael ei gwblhau ac mae'r Uned Hawl i Wybodaeth wedi cadarnhau nad oes newid i ddisgwyliadau preifatrwydd unigolion o reidrwydd gan fod y trethi hyn eisoes yn cael eu casglu (er bod hynny ar raddfa'r DU) ac mae'r cynnig yn ymwneud â datganoli'r swyddogaeth honno i Gymru. Mae proses ar waith ar gyfer talu trethi ar hyn o bryd sy'n cynnwys prosesu data personol, a bydd proses debyg yn bodoli pan gaiff y trethi eu datganoli i Gymru. O ganlyniad, nid oes angen Asesiad llawn o'r Effaith ar Breifatrwydd.

Asesiad o'r effaith ar hawliau'r plentyn

193. Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Hawliau'r Plentyn i lywio darpariaethau'r Bil, a daethpwyd i'r casgliad na fydd y ddeddfwriaeth yn cael effaith uniongyrchol ar blant. Bydd yr effaith ar blant a phobl ifanc yn parhau i gael ei hystyried wrth i baratodau gael eu gwneud ar gyfer gweithredu ACC.

Rhestr gyfeirio prawfesur gwledig

194. Mae'r Rhestr Gyfeirio Prawfesur Gwledig yn asesu a yw'r Bil yn achosi effaith niweidiol sylweddol ar y gymuned wledig.

Mae'r tabl isod yn crynhoi canlyniadau'r rhestr gyfeirio prawfesur gwledig:

	Cwestiwn Polisi	✓	✗	Sylw
1.	A fydd eich polisi'n effeithio ar argaeledd gwasanaethau cyhoeddus a phreifat eraill yn yr ardal wledig?		Na fydd	
2.	A allech gyflawni'r polisi yr ydych yn cynnig ei roi ar waith drwy unedau gwasanaeth sy'n bodoli'n barod? E.e. ysgolion, banciau a meddygfeydd	Gall		Mae rhai o'r opsiynau sy'n cael eu hystyried yn cynnwys defnyddio sefydliadau sector cyhoeddus presennol.
3.	A fydd cost ychwanegol i gyflawni'ch polisi mewn ardaloedd gwledig?		Na fydd	
4.	A fydd eich polisi'n effeithio ar anghenion teithio neu ar hwylustod a chost teithio i gymunedau gwledig?		Na fydd	

5.	A yw'r polisi'n dibynnu ar gyfleu gwybodaeth i gleientiaid?		Nac ydy	
6.	A fydd y polisi yn cael ei gyflawni drwy'r sector preifat neu drwy bartneriaeth gyhoeddus-breifat?		Na fydd	
7.	A yw'r polisi'n dibynnu ar seilwaith cyflawni a allai roi cymunedau gwledig o dan anfantais? E.e. TGCh band eang, prif ffyrdd a chyfleustodau	Ydy		Mae'n debyg y bydd dull digidol yn bennaf yn cael ei ddefnyddio a allai effeithio ar ardaloedd gwledig sydd â chysylltiad rhynggrwyd gwael.
8.	A fydd y polisi'n effeithio ar fusnesau gwledig, yn enwedig pobl hunangyflogedig a micro fusnesau, ac ar y Trydydd Sector yn cynnwys mentrau cymdeithasol a mudiadau gwirfoddol lleol?		Na fydd	
9.	A fydd y polisi'n effeithio'n arbennig ar ddiwydiannau'r tir ac felly ar economïau gwledig a'r amgylchedd?		Na fydd	
10.	A fydd y polisi'n effeithio ar y rhai ar gyflogau isel neu mewn cyflogaeth ran-amser neu dymhorol?		Na fydd	
11.	A fydd y polisi'n targedu pobl ddifreintiedig sy'n byw mewn ardaloedd gwledig?		Na fydd	
12.	A fydd y polisi'n ddibynnol ar sefydliadau lleol i'w gyflawni?		Na fydd	
13.	A yw'r polisi'n dibynnu ar adeilad neu safle datblygu newydd?		Nac ydy	
14.	A fydd y polisi'n effeithio ar ansawdd a chymeriad y dirwedd wledig naturiol ac adeiledig?		Na fydd	
15.	A fydd y polisi'n effeithio ar bobl sy'n dymuno cyrraedd cefn gwlad a'i ddefnyddio ar gyfer hamdden a mwynhad?		Na fydd	

Effaith ar yr Iaith Gymraeg

195. Cynhaliwyd Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg i lywio darpariaethau'r Bil a daethpwyd i'r casgliad na fydd y ddeddfwriaeth yn cael effaith uniongyrchol ar y Gymraeg. Yn y dyfodol, fel sy'n wir ar hyn o bryd, disgwylir i Awdurdod Cyllid Cymru drin y Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal mewn amgylchiadau priodol a phan fo hynny'n ymarferol resymol. Bydd yr effaith ar y Gymraeg yn parhau i gael ei hystyried wrth i baratodau gael eu gwneud ar gyfer gweithredu ACC.

Pennod 9: Asesiad Cystadleuaeth

196. Mae dau gam i'r Asesiad Cystadleuaeth. Y cyntaf yw hidlydd cyflym sy'n asesu a oes risg y bydd effaith niweidiol arwyddocaol ar gystadleuaeth.
197. Mae'r tabl isod yn crynhoi canlyniadau'r hidlydd cystadleuaeth.

Prawf yr hidlydd cystadleuaeth	
Cwestiwn	✓ neu ✗
C1: Yn y farchnad/marchnadoedd y bydd y rheoleiddio newydd yn effeithio arni/arnynt, a oes gan unrhyw gwmni gyfran fwy na 10% o'r farchnad?	Nac oes
C2: Yn y farchnad/marchnadoedd y bydd y rheoleiddio newydd yn effeithio arni/arnynt, a oes gan unrhyw gwmni gyfran fwy nag 20% o'r farchnad?	Nac oes
C3: Yn y farchnad/marchnadoedd y bydd y rheoleiddio newydd yn effeithio arni/arnynt, a oes gan y tri chwmni mwyaf gyda'i gilydd gyfran o 50% o leiaf o'r farchnad?	Nac oes
C4: A fyddai costau'r rheoleiddio yn effeithio'n fwy sylweddol ar rai cwmnïau nag eraill?	Na fyddent
C5: A yw'r rheoleiddio'n debygol o effeithio ar strwythur y farchnad, gan newid nifer a maint busnesau/sefydliadau?	Nac ydy
C6: A fyddai'r rheoleiddio'n arwain at gostau ymsefydlu uwch i gyflenwyr newydd neu ddarpar gyflenwyr, costau nad oes rhaid i gyflenwyr sy'n bodoli'n barod eu talu?	Na fyddai
C7: A fyddai'r rheoleiddio'n arwain at gostau rheolaidd uwch i gyflenwyr newydd neu ddarpar gyflenwyr, costau nad oes rhaid i gyflenwyr sy'n bodoli'n barod eu talu?	Na fyddai
C8: A yw newid technolegol cyflym yn nodwedd o'r sector?	Nac ydy
C9: A fyddai'r rheoleiddio'n cyfyngu ar allu cyflenwyr i ddewis pris, ansawdd, ystod neu leoliad eu cynnyrch?	Na fyddai

198. O ystyried yr atebion uchod, nid oes angen ail gam yr asesiad cystadleuaeth.

Pennod 10: Adolygiad Ôl-weithredu

199. Rhagwelir y bydd y ddeddfwriaeth hon yn cael ei hadolygu ymhen 3-5 mlynedd, pan adolygir pwy fydd yn y sefyllfa orau i gasglu a rheoli.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

BIL CASGLU A RHEOLI TRETHI (CYMRU)

NODIADAU ESBONIADOL

CYFLWYNIAD

1. Mae'r Nodiadau Esboniadol hyn yn ymwneud â Bil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) ("y Bil") fel y'i cyflwynwyd i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 13 Gorffennaf 2015 a dylid eu darllen ar y cyd â'r Bil.
2. Fe'u lluniwyd gan Adran Cyllid a Gwasanaethau Corfforaethol Llywodraeth Cymru er mwyn cynorthwyo'r sawl sy'n darllen y Bil ac i helpu i lywio'r drafodaeth arno. Nid ydynt yn rhan o'r Bil ac nid ydynt wedi eu cymeradwyo gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.
3. Dylid darllen y Nodiadau Esboniadol ar y cyd â'r Bil. Ni fwriedir iddynt fod yn ddisgrifiad cynhwysfawr o'r Bil. Pan fo adran neu ran o adran yn esbonio'i hun ac nad ymddengys bod angen rhoi esboniad neu wneud sylw pellach arni, nis rhoddir.
4. Mae gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru y pŵer i wneud y Bil hwn yn rhinwedd y darpariaethau yn Rhannau 4 a 4A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, a pharagraffau 14 ac 16A o Atodlen 7 iddi. Mae'r darpariaethau hyn yn rhoi'r cymhwysedd deddfwriaethol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru wneud darpariaeth mewn perthynas â threthi datganoledig (a ddiffinnir fel trethi a bennir yn Rhan 4A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006), statws staff a gyflogir gan gorff sy'n gyfrifol am gasglu a rheoli trethi datganoledig, ac mewn perthynas ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

CRYNODEB A'R CEFNDIR

5. Nodwyd y cyd-destun a'r cefndir i'r Bil hwn ym Mhennod 1 o Bapur Gwyn Llywodraeth Cymru - *Casglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru*, a gyhoeddwyd ar 23 Medi 2014¹.
6. Yn gryno, mae'r Bil yn gwneud darpariaeth ar gyfer system dreth Gymreig er mwyn gallu casglu a rheoli trethi Cymreig datganoledig. Mae'n sefydlu Awdurdod Cyllid Cymru fel adran anweinidogol a fydd yn gyfrifol am gasglu trethi datganoledig Cymru o fis Ebrill 2018 ymlaen². Mae hefyd yn nodi'r berthynas rhwng yr awdurdod trethi a threthdalwyr yng Nghymru, gan gynnwys y pwerau, yr hawliau a'r dyletswyddau perthnasol.
7. Mae 10 o Rannau a 193 o adrannau i'r Bil ac fe'i trefnir fel a ganlyn:
 - Rhan 1 - Trosolwg
 - Rhan 2 - Awdurdod Cyllid Cymru
 - Rhan 3 - Ffurflenni, Ymholiadau ac Aseidiadau Treth
 - Rhan 4 - Pwerau Ymchwilio ACC
 - Rhan 5 - Cosbau
 - Rhan 6 - Llog
 - Rhan 7 - Talu a Gorfodi
 - Rhan 8 - Adolygiadau ac Apelau
 - Rhan 9 - Ymchwilio i Droseddau
 - Rhan 10 - Darpariaethau Terfynol

SYLWEBAETH AR YR ADRANNAU

Rhan 1 - Trosolwg

8. Mae'r trosolwg o'r Bil yn dangos sut y mae'r Rhannau o'r Bil wedi eu trefnu ac yn rhoi disgrifiad byr o'r hyn y mae pob rhan yn ei wneud.

Rhan 2 - Awdurdod Cyllid Cymru

Adrannau 2-8 - Sefydlu, statws, aelodaeth, pwyllgorau a staff Awdurdod Cyllid Cymru

9. Mae adran 2 yn sefydlu Awdurdod Cyllid Cymru (ACC) fel corff corfforaethol gyda'i bersonoliaeth gyfreithiol ei hun. Bydd ACC yn gorff y Goron gyda statws adran anweinidogol, yn hytrach na statws Corff a Noddir gan Lywodraeth Cymru.
10. Mae adrannau 3 i 6 yn gwneud darpariaeth ynghylch aelodaeth ACC. Bydd y corff yn cynnwys aelodau anweithredol a gweithredol a bydd rhwng chwech a deuddeg o aelodau. Mae adran 4 yn nodi'r swyddi hynny a fyddai'n anghymhwys person rhag cael ei benodi'n aelod anweithredol o ACC.

¹ Papur Gwyn Casglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru LIC22945

² Y bwriad yw 'diffodd' fersiynau'r DU gyfan o'r trethi i'r graddau y maent yn gymwys i Gymru o fis Ebrill 2018. Bydd Llywodraeth y DU yn ymgynghori â Gweinidogion Cymru cyn penderfynu ar y dyddiad terfynol ar gyfer diffodd trethi'r DU yng Nghymru.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

11. Mae adrannau 5 a 6 yn gwneud darpariaeth i Weinidogion Cymru benodi a diswyddo aelodau anweithredol gan gynnwys cadeirydd a dirprwy gadeirydd, ac i wneud rheoliadau i ddiwygio nifer yr aelodau.
12. Mae adran 7 yn gwneud darpariaeth i ACC sefydlu pwyllgorau (a gaiff sefydlu is-bwyllgorau) at unrhyw ddiben sy'n ymwneud â'i swyddogaethau. Caiff ACC benderfynu ar gyfansoddiad y pwyllgorau a hefyd benodi pobl nad ydynt yn aelodau o ACC a thalu iddynt am y gwasanaethau a roddant, gyda chymeradwyaeth Gweinidogion Cymru. Mae adran 9 yn galluogi ACC i reoleiddio ei weithdrefnau ei hun a gweithdrefnau ei bwyllgorau a'i is-bwyllgorau.
13. Mae adran 8 yn darparu ar gyfer penodi prif weithredwr ACC, sy'n atebol i ACC am redeg ACC mewn modd effeithlon ac effeithiol. Gweinidogion Cymru fydd yn penodi'r prif weithredwr cyntaf ac ACC fydd yn gwneud y penodiadau dilynol, gyda chymeradwyaeth Gweinidogion Cymru. Gwneir darpariaeth hefyd i ACC benodi staff, a bydd y staff hynny yn weision sifil.

Adrannau 9-10 - Gweithdrefn a dilysrwydd

14. Mae'r adrannau'n gwneud darpariaeth i ACC reoleiddio ei weithdrefn ei hun a gweithdrefn ei bwyllgorau, ac yn pennu dilysrwydd trafodion neu weithredoedd ACC.

Adrannau 11-14 - Prif swyddogaethau, dirprwyaethau a chyfarwyddydau

15. Mae adran 11 yn nodi swyddogaethau ACC, gan gynnwys ei swyddogaeth gyffredinol o gasglu a rheoli trethi datganoledig a'i swyddogaethau penodol mewn perthynas â threthi o'r fath gan gynnwys: darparu gwybodaeth a chymorth i Weinidogion Cymru a threthdalwyr ac eraill; datrys cwynion ac anghydfodau; a hybu cydymffurfedd o ran trethi a gweithio i amddiffyn rhag efadu trethi ac osgoi trethi. Caiff ACC gymryd camau eraill y mae'n eu hystyried yn angenrheidiol neu'n hwylus mewn cysylltiad ag arfer ei swyddogaethau.
16. Mae adran 13 yn gwneud darpariaeth i ACC ddirprwyo unrhyw un neu ragor o'i swyddogaethau i un neu ragor o'r sefydliadau a ragnodwyd gan Weinidogion Cymru mewn rheoliadau.
17. Gwneir darpariaeth i ACC dalu sefydliad y mae wedi dirprwyo swyddogaeth iddo a rhoi chyfarwyddydau ynghylch sut y mae swyddogaethau a ddirprwywyd i'w harfer. Rhaid i ACC gyhoeddi gwybodaeth am unrhyw ddirprwyaethau a chyfarwyddydau o'r fath a roddir.
18. Pan ddirprwyir swyddogaethau bydd ACC yn parhau i allu arfer unrhyw un neu ragor o'r swyddogaethau a ddirprwywyd ganddo a bydd yn parhau i fod â chyfrifoldeb cyffredinol dros gasglu a rheoli trethi datganoledig yng Nghymru.
19. Mae adran 14 yn darparu y caiff Gweinidogion Cymru roi chyfarwyddydau o natur gyffredinol i ACC, a bod rhaid i ACC, wrth arfer ei swyddogaethau, gydymffurfio â hwy. Gallant ymwneud â blaenoriaethau polisi strategol, er enghraifft, neu ag ACC

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

yn arfer ei bŵer dirprwyo o dan adran 13. Rhaid i gyfarwyddydau a roddir gan Weinidogion Cymru gael eu cyhoeddi oni bai bod Gweinidogion Cymru o'r farn y byddai hynny'n niweidio gallu ACC i arfer ei swyddogaethau yn effeithiol.

Adrannau 15-19 – Gwybodaeth a gwybodaeth warchoddedig am drethdalwyr

20. Mae adran 15 yn caniatáu i wybodaeth sydd wedi dod i law ACC, neu i law sefydliad y mae swyddogaethau ACC wedi eu dirprwyo iddo, gael ei defnyddio (yn ddarostyngedig i unrhyw un neu ragor o rwymedigaethau rhyngwladol y DU sy'n cyfyngu ar y defnydd o wybodaeth neu'n gwahardd ei defnyddio) o fewn ACC, neu gan unrhyw sefydliad y mae swyddogaethau wedi eu dirprwyo iddo, mewn perthynas ag unrhyw un neu ragor o swyddogaethau ACC.
21. Mae adran 16 yn gwahardd swyddog perthnasol (fel y'i diffinnir yn adran 16(2)) rhag datgelu gwybodaeth am drethdalwyr oni bai bod hynny'n cael ei ganiatáu yn benodol. Mae torri'r gofyniad hwn yn drosedd o dan adran 19. Nodir y seiliau ar gyfer datgelu yn adran 17.
22. Mae adran 18 yn ei gwneud yn ofynnol i swyddogion perthnasol a gaiff weld gwybodaeth warchoddedig am drethdalwyr wneud datganiad sy'n cydnabod y rhwymedigaeth sydd arnynt i barchu cyfrinachedd.

Adrannau 20-21 – Achosion llys a thystiolaeth

23. Mae adran 20 yn rhoi'r grym i ACC gychwyn achosion troseddol yng Nghymru a Lloegr a bydd ganddo'r hawl hefyd i gychwyn achos sifil. Caiff ACC benodi unigolion i weithredu ar ei ran mewn achosion mewn llysoedd ynadon yng Nghymru a Lloegr hyd yn oed os nad yw'r unigolion hynny'n bersonau a awdurdodwyd ("*authorised persons*") o fewn ystyr Deddf Gwasanaethau Cyfreithiol 2007.
24. Mae adran 21 yn egluro statws tystiolaethol dogfennau a ddyroddir gan ACC, neu ar ei ran, a materion penodol a ddatgenir mewn dogfennau o'r fath, sydd i'w defnyddio mewn achosion cyfreithiol, gan gynnwys y ffaith bod copi ardstyedig o ddogfen yn dderbyniol mewn achosion cyfreithiol.
25. Pan fo ACC yn dyroddi tystysgrif i'r perwyl nad yw ffurflen dreth wedi ei dychwelyd i ACC, neu nad yw hysbysiad wedi ei roi i ACC, pan ddylai hynny fod wedi digwydd, mae'r dystysgrif honno yn dystiolaeth o'r ffaith, oni phrofir i'r gwrthwyneb.

Adrannau 22-24 – Arian

26. Mae adran 22 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru dalu ACC am ymgymryd â swyddogaethau casglu a rheoli trethi. Bydd Gweinidogion Cymru yn pennu'r swm, yr amseroedd talu ac unrhyw amodau talu sy'n briodol yn eu barn hwy.
27. Mae adran 23 yn caniatáu i ACC roi gwobr i berson yn dâl am wasanaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu ragor o'i swyddogaethau; am ddarparu gwybodaeth

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

sy'n arwain at gasglu treth nas datganwyd, er enghraifft.

28. Mae adran 24 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC dalu'r arian y mae wedi ei gasglu (gan gynnwys trethi datganoledig, cosbau a llog ar symiau sy'n daladwy i ACC) i Gronfa Gyfunol Cymru, ond ar ôl iddo ddidynnu unrhyw alldaliadau (er enghraifft, ad-dalu credydau a llog).

Adran 25 – Siarter safonau a gwerthoedd

29. Rhaid i ACC baratoi Siarter, ymgynghori arni, ei chyhoeddi a'i gosod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru. Bydd y Siarter hon yn nodi'r safonau ymddygiad a'r gwerthoedd y bydd aelodau a staff ACC yn ymgyrraedd atynt wrth ymdrin â threthdalwyr a'u hasiantiaid, a'r safonau ymddygiad a'r gwerthoedd y mae ACC yn eu disgwyl gan y rhai y mae'n ymdrin â hwy. Mae'n ofynnol hefyd i ACC adolygu a diwygio'r Siarter fel y gwel yn dda.

Adrannau 26-27 – Cynllun corfforaethol ac adroddiad blynyddol

30. Mae adran 26 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC baratoi cynllun corfforaethol ar gyfer pob cyfnod cynllunio. Diffinnir cyfnod cynllunio, ac mae'r cynllun cyntaf i'w gyhoeddi yn ddim hwyrach nag ar ddyddiad a ragnodir gan Weinidogion Cymru mewn rheoliadau, a chynlluniau dilynol i'w cyflwyno bob 3 blynedd wedi hynny.
31. Rhaid i'r cynllun ddisgrifio prif amcanion ACC, y canlyniadau y gellir mesur yr amcanion hynny yn eu herbyn a'r gweithgareddau y mae'n disgwyl ymgymryd â hwy yn ystod y cyfnod cynllunio. Rhaid i gynlluniau gael eu cyflwyno i Weinidogion Cymru i'w cymeradwyo ganddynt, a rhaid i gynlluniau a gymeradwywyd gael eu gosod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru a'u cyhoeddi.
32. Caiff ACC gyflwyno cynllun corfforaethol diwygiedig ar unrhyw adeg yn ystod y cyfnod cynllunio, i'w gymeradwyo gan Weinidogion Cymru. Caiff Gweinidogion Cymru adolygu'r cyfnod cynllunio o 3 blynedd drwy orchymyn fel y gwelant yn dda.
33. Mae adran 27 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC baratoi a chyhoeddi adroddiad blynyddol ar yr hyn y mae wedi ei wneud i gyflawni ei amcanion yn ystod y flwyddyn ariannol honno. Rhaid i'r adroddiad blynyddol gael ei anfon at Weinidogion Cymru a'i osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Adrannau 28-31 – Cyfrifon ac archwilio

34. Mae adran 28 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC gadw cofnodion llawn a phriodol a'u paratoi ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol. Rhaid paratoi'r cyfrifon yn unol â chyfarwyddyd Gweinidogion Cymru.
35. Caiff Gweinidogion Cymru gyfarwyddo ACC ynghylch yr wybodaeth sydd i'w chynnwys yn y cyfrifon a'r modd y mae i'w chyflwyno, y dulliau a'r egwyddorion a ddefnyddir i baratoi'r cyfrifon ac unrhyw wybodaeth ategol arall a ddylai fynd gyda'r cyfrifon.
36. Mae adran 29 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC baratoi datganiad treth o'r arian a

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

dderbyniwyd (pa un a gasglwyd yr arian yn uniongyrchol neu gan sefydliad y dirprwywyd swyddogaethau casglu trethi iddo) ar gyfer pob blwyddyn ariannol yn unol â chyfarwyddydau gan Weinidogion Cymru.

37. Mae adran 30 yn nodi erbyn pa bryd y mae'n rhaid i ACC gyflwyno'r cyfrifon a'r datganiad treth i Archwilydd Cyffredinol Cymru (yr "Archwilydd Cyffredinol") at ddibenion archwilio.
38. Wrth archwilio'r cyfrifon a'r datganiad treth rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu'r graddau y mae ACC wedi defnyddio adnoddau yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol. O fewn 4 mis i dderbyn y cyfrifon a'r datganiad gan ACC rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol roi copi ardstyedig o'r cyfrifon a'r datganiad, a'i adroddiad, i Gynulliad Cenedlaethol Cymru.
39. Gwneir darpariaeth o dan adran 31 i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal archwiliad o'r graddau y mae ACC wedi defnyddio adnoddau yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol wrth arfer ei swyddogaethau. Os yw'r Archwilydd Cyffredinol o'r farn bod archwiliad o'r fath yn angenrheidiol, rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol ymgynghori â Chynulliad Cenedlaethol Cymru yn y lle cyntaf ac ystyried ei farn o ran a ddylid cynnal archwiliad ai peidio. Os cynhelir archwiliad, rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol gyhoeddi adroddiad ar y canlyniadau cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol a gosod copi gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Adran 32 - Swyddog cyfrifo

40. Mae Prif Weithredwr ACC hefyd yn swyddog cyfrifo ACC. Bydd Gweinidogion Cymru yn pennu cyfrifoldebau'r swyddog cyfrifo, ond mae'r adran yn nodi rhai ohonynt, gan gynnwys llofnodi cyfrifon ACC, sicrhau priodoldeb a rheoleidd-dra cyllid ACC, a defnyddio adnoddau ACC yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol. Gallai'r cyfrifoldebau hefyd gynnwys cyfrifoldebau tuag at Gynulliad Cenedlaethol Cymru, Gweinidogion Cymru a Thŷ'r Cyffredin neu'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Caiff Cynulliad Cenedlaethol Cymru (os bydd y Pwyllgor Seneddol yn gofyn iddo wneud hynny) hefyd gymryd tystiolaeth gan y swyddog cyfrifo, ac adrodd wedi hynny i'r Pwyllgor Seneddol a chyfleu iddo'r dystiolaeth a gymerwyd.

Adran 33 - Cofnodion Cyhoeddus Cymru

41. Mae'r adran yn diwygio Deddf Llywodraeth Cymru 2006 fel bod cofnodion ACC yn cael eu hystyried yn gofnodion cyhoeddus Cymru.

Adran 34 - Yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus

42. Mae'r adran yn ychwanegu ACC at y rhestr o gyrff cyhoeddus yng Nghymru a gynhwysir yn Neddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 er mwyn galluogi Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i fod ag awdurdodaeth dros ACC.

Rhan 3 - Ffurflenni, Ymholiadau ac Aseidiadau Treth

Adran 35 - Trosolwg

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

43. Mae'r adran hon yn rhoi trosolwg o'r Rhan sy'n ymwneud ag asesu trethi datganoledig, sef dyletswyddau trethdalwyr, ffurflenni treth, ymholiadau gan ACC i ffurflenni treth, dyfarniadau ac asesiadau treth gan ACC a hawliadau am ymwared rhag treth, ac ad-daliadau a'r weithdrefn ar gyfer eu gwneud.

Adrannau 36-37 - Dyletswyddau trethdalwyr i gadw cofnodion a'u storio'n ddiogel

44. Mae adran 36 yn gosod dyletswydd ar berson y mae'n ofynnol iddo ddychwelyd ffurflen dreth ddatganoledig i gadw cofnodion sy'n angenrheidiol er mwyn llenwi'r ffurflen honno a'u storio'n ddiogel. Mae'n nodi'r mathau o gofnodion sydd i'w cadw ac am ba hyd y mae angen storio cofnodion yn ddiogel, a hefyd yn caniatáu i ACC bennu dyddiad cynharach. Gwneir darpariaeth hefyd i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau i ragnodi'r cofnodion a'r dogfennau ategol y mae'n rhaid eu cadw a'u storio'n ddiogel.
45. Mae adran 37 yn nodi sut y gellir bodloni'r ddyletswydd ar drethdalwyr i gadw cofnodion a'u storio'n ddiogel, ac yn egluro y bydd storio gwybodaeth yn ddiogel ar ffurf electronig yn ddigonol.

Adrannau 38-40 - Ffurflenni treth

46. Mae adran 38 yn diffinio'r "dyddiad ffeilio" fel y dyddiad erbyn pryd y mae'n ofynnol dychwelyd ffurflen dreth ar gyfer treth ddatganoledig. Bydd deddfwriaeth ynglŷn â'r trethi datganoledig penodol yn gwneud darpariaeth ynghylch beth yw'r dyddiad hwnnw o dan amgylchiadau penodol. Mae adran 39 yn rhoi'r cyfle i'r person sy'n dychwelyd ffurflen dreth ei diwygio, ac yn nodi sut a phryd y caniateir gwneud hynny. Rhaid i berson sy'n gwneud diwygiad wneud hynny o fewn 12 mis i'r dyddiad ffeilio neu erbyn unrhyw ddyddiad arall y mae Gweinidogion Cymru wedi ei ragnodi drwy reoliadau. Ni chaniateir gwneud diwygiad pan fo ACC wedi dyroddi hysbysiad i ddiwygio ffurflen dreth yn ystod ymholiad i'r ffurflen dreth (adran 43(3)) neu pan fo hysbysiad cau wedi ei ddyroddi yn dilyn cwblhau ymholiad (adran 48(3)).
47. Mae adran 40 yn caniatáu i ACC gywiro ffurflen dreth sy'n cynnwys gwallau neu hepgoriadau amlwg drwy roi hysbysiad i'r trethdalwr. Gallai gwall amlwg fod yn rhywbeth fel gwall rhifyddol er bod y ffigurau a ddefnyddiwyd i wneud y cyfrifiad yn gywir. Rhaid i ACC wneud cywiriad o fewn 9 mis i'r dyddiad y dychwelwyd y ffurflen. Caiff y trethdalwr wrthod y cywiriad drwy ddiwygio'r ffurflen dreth neu drwy roi hysbysiad sy'n gwrthod y cywiriad, ar yr amod y gwneir hynny o fewn 3 mis i ddyddiad hysbysiad cywiro ACC.

Adrannau 41-43 - Ymholiadau ACC

48. Mae adran 41 yn darparu y caiff ACC wneud ymholiad i ffurflen dreth, ar yr amod yr hysbysir y person a ddychwelodd y ffurflen am y bwriad i gynnal ymholiad. Dim ond un ymholiad a ganiateir mewn perthynas ag unrhyw ffurflen dreth benodol (ac eithrio pan fo'r trethdalwr yn diwygio'r ffurflen; mewn achos o'r fath caniateir cynnal ymholiad arall i'r diwygiad hwnnw). Mae adran 42 yn nodi cwmpas a chyfyngiadau ymholiad ACC i ffurflen dreth.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

49. Mae adran 43 yn darparu y caiff ACC ddiwygio ffurflen dreth yn ystod ymholiad os yw o'r farn bod swm y dreth ddatganoledig sy'n daladwy a ddangosir ar y ffurflen dreth yn annigonol a'i bod yn debygol y bydd treth ddatganoledig yn cael ei cholli os na wneir y diwygiad. Pan wneir ymholiad i ffurflen ddiwygiedig, mae'n cyfyngu'r ymholiad i faterion y mae'r ffurflen ddiwygiedig yn eu diwygio neu'n effeithio arnynt. Caiff y cyfnod y mae ymholiad yn mynd rhagddo ei ddiffinio at ddibenion yr adran hon ac adran 44. Rhaid i unrhyw swm o dreth ddatganoledig sy'n daladwy yn dilyn y diwygiad gael ei dalu o fewn 30 o ddiwrnodau i'r dyddiad y mae ACC yn dyroddi hysbysiad am y diwygiad.

Adrannau 44-47 - Atgyfeirio at dribiwnlys yn ystod ymholiad

50. Mae adran 44 yn darparu ar gyfer atgyfeirio unrhyw gwestiynau ynghylch y ffurflen dreth yn ystod ymholiad at y tribiwnlys er mwyn iddo ddyfarnu arnynt. Mae'n ei gwneud yn ofynnol i'r hysbysiad atgyfeirio gael ei roi ar y cyd gan y person perthnasol ac ACC. Bydd rheolau'r tribiwnlys yn gwneud darpariaeth ynghylch y weithdrefn sydd i'w dilyn mewn atgyfeiriad. Mae adran 45 yn darparu y caiff y naill barti neu'r llall dynnu hysbysiad atgyfeirio a wnaed o dan yr adran flaenorol yn ôl. Rhaid i'r ddau barti gytuno i'r atgyfeiriad, a hynny er mwyn rhwystro un parti rhag atal neu oedi ymholiadau drwy atgyfeirio dro ar ôl tro. Caniateir apelio i'r tribiwnlys o dan Ran 8 yn erbyn casgliadau ymholiad.
51. Mae adran 46 yn nodi effaith atgyfeiriad o dan adran 44 ar ymholiad. Mae'n darparu na chaniateir gwneud hysbysiad cau neu gais am gyfarwyddyd i ddyroddi hysbysiad cau wrth i achos o dan adran 44 fynd rhagddo, ac mae'n diffinio ystyr "mynd rhagddo" yn y cyd-destun hwn.
52. Mae adran 47 yn darparu bod dyfarniad y tribiwnlys ynghylch cwestiwn o dan adran 44 yn rhwymo'r partïon, ac na ellir ailedrych arno os apelir yn erbyn canlyniad yr ymholiad (oni fo'n fater y byddai'r tribiwnlys yn caniatáu ailedrych arno pe bai wedi gwneud penderfyniad rhagarweiniol yn ei gylch mewn apêl arferol). Mae'n ei gwneud yn ofynnol i ACC roi ystyriaeth i'r dyfarniad wrth wneud unrhyw ddiwygiadau i'r ffurflen dreth ac yn cyfyngu ar ailedrych ar gwestiwn y dyfarnodd y tribiwnlys arno drwy apêl.

Adrannau 48-49 - Cwblhau ymholiad

53. Mae adran 48 yn darparu ar gyfer cwblhau ymholiad. Mae'n ofynnol i ACC ddyroddi hysbysiad cau i'r person a ddychwelodd y ffurflen dreth unwaith y bydd ymholiad wedi ei gwblhau. Rhaid i hysbysiad cau ddatgan a yw'n ofynnol diwygio'r ffurflen ai peidio, a rhaid iddo wneud unrhyw ddiwygiadau sy'n ofynnol. Rhaid i dreth sydd i'w chodi gael ei thalu o fewn 30 o ddiwrnodau i'r dyddiad y dyroddir yr hysbysiad.
54. Mae adran 49 yn darparu y caiff y person a ddychwelodd y ffurflen dreth wneud cais i'r tribiwnlys am gyfarwyddyd y dylai ACC ddyroddi hysbysiad cau. Rhaid i'r tribiwnlys roi cyfarwyddyd oni bai ei fod yn fodlon bod gan ACC seiliau rhesymol dros beidio â gwneud hynny. Bydd rheolau'r tribiwnlys yn nodi'r weithdrefn ar gyfer cais am gyfarwyddyd o'r fath, gan gynnwys darpariaeth ynghylch hysbysu'r partïon am benderfyniad y tribiwnlys.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

Adrannau 50-51 - Dyfarniadau treth ACC

55. Mae adran 50 yn darparu y caiff ACC ddyfarnu ar swm y dreth ddatganoledig sydd i'w chodi pan fo'n credu bod treth ddatganoledig i'w chodi ar berson ac nad yw'r person hwnnw wedi ffeilio ffurflen dreth erbyn y dyddiad gofynnol. Rhaid rhoi hysbysiad am y dyfarniad i'r person y credir ei fod yn agored i dalu'r dreth ddatganoledig. Rhaid i'r person wneud y taliad o fewn 30 o ddiwrnodau i'r dyddiad y dyroddwyd yr hysbysiad. Ni chaniateir gwneud dyfarniad fwy na 4 blynedd ar ôl y dyddiad y dylai ffurflen dreth fod wedi ei ffeilio gydag ACC.
56. Mae adran 51 yn darparu, pan fo person yn dychwelyd ffurflen dreth hunanasesiad ar ôl i ACC wneud dyfarniad, y bydd y ffurflen yn disodli dyfarniad ACC. Nid yw'r ddarpariaeth yn gymwys pan fo person yn dychwelyd ffurflen dreth dros 4 blynedd ar ôl i'r pŵer i wneud y dyfarniad ddod yn arferadwy gyntaf gan ACC, neu dros 12 mis ar ôl y dyddiad y dyroddwyd y dyfarniad, pa un bynnag sydd hwyraf. Mewn amgylchiadau pan fo achos wedi cychwyn i adennill treth yn dilyn dyfarniad gan ACC, a bod ACC yn derbyn hunanasesiad sy'n disodli ei ddyfarniad tra bo'r achos hwnnw'n mynd rhagddo, caniateir i'r achos barhau fel pe bai'n achos i adennill cymaint o'r dreth hunanasesiedig ag sy'n ddyledus ac nad yw wedi ei thalu eto. Gwneir hynny er mwyn sicrhau nad oes angen i ACC roi'r gorau i'r achos hwnnw ac ailddechrau, dim ond am fod hunanasesiad hwy'r wedi ei ffeilio.

Adrannau 52-55 - Aseidiadau ACC

57. Mae adran 52 yn caniatáu i ACC asesu'r dreth ddatganoledig sydd i'w chodi pan fo o'r farn bod angen gwneud iawn am dreth a gollwyd os nad aseswyd swm y dylid bod wedi ei asesu, os yw swm a aseswyd yn llai nag y dylai fod, neu os yw ymwarded a roddwyd yn ormodol neu wedi dod yn ormodol.
58. Mae adran 53 yn darparu y caiff ACC wneud asesiad er mwyn adennill ad-daliad treth gormodol, gan gynnwys unrhyw log y gellid bod wedi ei dalu.
59. Mae adrannau 54 a 55 yn darparu bod cyfeiriadau at "asesiad ACC" yn golygu aseidiadau a wneir o dan adrannau 52 neu 53 a bod cyfeiriadau at y trethdalwr o dan adrannau 56 i 59 yn golygu'r person y mae'r dreth ddatganoledig i'w chodi arno, ac mewn perthynas ag asesiad i adennill ad-daliad treth gormodol, y person y gwnaed yr ad-daliad treth gormodol iddo.

Adrannau 56-59 - Amodau ar gyfer gwneud aseidiadau ACC

60. Mae adran 56 yn cyfyngu ar yr amgylchiadau pan ganiateir i ACC wneud asesiad i ddau achos. Yr achos cyntaf yw sefyllfa sy'n codi o ganlyniad i ymddygiad diofal neu fwrriadol y trethdalwr, person sy'n gweithredu ar ran y trethdalwr neu berson a oedd yn bartner mewn partneriaeth â'r trethdalwr ar yr adeg berthnasol. Yr ail achos yw amgylchiadau pan nad oes gan ACC hawl i gynnal ymholiad i ffurflen dreth (fel arfer am fod y terfyn amser ar gyfer gwneud hynny wedi dod i ben) neu bod ACC wedi cynnal ymholiad, ac ar yr adeg y daeth yr ymholiad i ben (neu y daeth hawl ACC i gynnal ymholiad i ben) nad oedd yn rhesymol disgwyl i ACC fod yn ymwybodol o'r wybodaeth y mae'n ystyried yn awr y gallai arwain at golli treth neu ad-daliad treth

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

gormodol (mewn geiriau eraill daeth gwybodaeth newydd i'r amlwg ar ôl iddi fod yn bosibl agor ymholiad). Mae is-adran (4) yn gwahardd ACC rhag gwneud asesiad o dan y darpariaethau hyn os gellir priodoli'r sefyllfa i gamgymeriad wrth gyfrifo'r rhwymedigaeth i dreth a oedd yn gyson â'r arfer a oedd yn bodoli'n gyffredinol ar yr adeg y dychwelwyd y ffurflen.

61. Mae adran 57 yn darparu'r terfynau amser ar gyfer asesiadau ACC. Y terfyn amser cyffredinol yw 4 blynedd ar ôl y dyddiad perthnasol. Caiff y terfyn amser hwn ei ymestyn i 6 mlynedd os gellir priodoli colli'r dreth i ddiolfalwch ar ran y trethdalwr neu berson cysylltiedig, neu 20 mlynedd pan fo colli'r dreth wedi ei beri'r fwriadol gan y trethdalwr neu gan berson cysylltiedig. Nid yw asesiad ACC i adennill ad-daliad treth gormodol yn hwyr os caiff ei wneud o fewn 12 mis i'r ad-daliad hwnnw (hyd yn oed mewn achosion pan fyddai, fel arall, oddi allan i'r terfyn amser o 4, 6 neu 20 mlynedd). Os yw trethdalwr wedi marw, rhaid i ACC gynnal asesiad o gynrychiolwyr personol trethdalwr o fewn 4 blynedd i'r farwolaeth, a dim ond os nad oedd y dyddiad perthnasol yn gynharach na 6 mlynedd cyn y farwolaeth. Mae'r adran hefyd yn egluro bod rhaid i unrhyw wrthwynebiad i asesiad gan ACC ar sail y terfynau amser gael ei wneud ar ffurf adolygiad neu apêl o dan Ran 8.
62. Mae adran 58 yn diffinio sut y caiff treth ei cholli neu sefyllfa ei pheri'n ddiolfal neu'n fwriadol gan berson neu ar ei ran.
63. Mae adran 59 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC ddyroddi hysbysiad am asesiad i'r trethdalwr. Mae'n ofynnol i'r trethdalwr dalu'r swm sy'n daladwy o fewn 30 o ddiwrnodau i'r dyddiad y dyroddir yr hysbysiad.

Adrannau 60-64 – Ymwared yn achos asesiad gormodol neu dreth a ordalwyd

64. Mae adran 60 yn darparu y caiff trethdalwr wneud hawliad i ACC am ymwared os yw'n credu ei fod wedi ei asesu fwy nag unwaith ar gyfer yr un mater.
65. Mae adran 61 yn darparu y caiff trethdalwr wneud hawliad i ACC am ad-daliad os yw wedi talu treth y mae'n credu nad oedd i'w chodi arno. Mae hefyd yn darparu, os asesir neu ddyfernir bod swm o dreth i'w godi ar berson, a'i fod yn credu na ddylid codi'r dreth arno, y caiff wneud hawliad i gael ei ryddhau o fod yn agored i'r dreth (hynny yw, ni fydd rhaid iddo dalu).
66. Mae adran 62 yn darparu y caiff ACC wrthod hawliad am ymwared ar y sail y byddai ei dalu yn cyfoethogi'r person sy'n gwneud yr hawliad mewn modd anghyfiawn. Gallai hyn ddigwydd mewn amgylchiadau pan nad y person a oedd yn ysgwyddo cost y dreth yn y pen draw oedd y person a dalodd y dreth ddatganoledig. Er enghraifft, yn achos treth dirlenwi gweithredwr y safle tirlenwi sy'n talu'r dreth, ond yn y pen draw, y rheini y codir tâl arnynt am waredu'r gwastraff sy'n ysgwyddo'r gost.
67. Mae adran 63 yn darparu ar gyfer amgylchiadau pan fo treth ddatganoledig i'w had-dalu neu ei rhyddhau pan wnaed y taliad yn wreiddiol gan berson heblaw'r trethdalwr, neu pan oedd y person arall hwnnw'n ysgwyddo cost y taliad treth yn y pen draw (ee fel cwsmer i'r trethdalwr y trosglwyddwyd cost y rhwymedigaeth i dreth iddo fel rhan o gost nwyddau neu wasanaethau y talodd i'r trethdalwr

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

amdanynt). Dylai colled neu niwed sy'n gysylltiedig â rhagdybiaethau anghywir ynghylch treth a wnaed gan drethdalwr gael eu heithrio o ystyriaeth ynghylch a fyddai trethdalwr yn cael ei gyfoethogi mewn modd anghyfiawn, ac eithrio i'r graddau y mae'r trethdalwr yn gallu dangos bod swm y gellir ei faintioli o golled neu niwed wedi dod i ran y trethdalwr mewn gwirionedd, o ganlyniad i'r rhagdybiaethau anghywir hynny, y gellid digolledu amdanynt.

68. Mae adran 64 yn darparu ar gyfer gwneud rheoliadau i ymdrin â sefyllfaoedd pan allai trethdalwr fod yn hawlio ymward a fyddai fel rheol yn cael ei wrthod ar sail cyfoethogi anghyfiawn, gan mai personau eraill a oedd yn ysgwyddo cost treth a ordalwyd yn y pen draw, ond bod y trethdalwr yn trefnu i dalu'n ôl i'r personau hynny os yw'r hawliad am dreth a ordalwyd yn llwyddiannus. Bydd y rheoliadau yn sicrhau bod y trefniadau talu'n ôl yn eu lle a'u bod yn briodol er mwyn atal y trethdalwr rhag cael ei gyfoethogi'n anghyfiawn.

Adran 65 - Achosion pan na fo angen i ACC roi effaith i hawliad

69. Mae'r adran hon yn rhoi rhestr o sefyllfaoedd (ac eithrio cyfoethogi anghyfiawn) lle nad oes angen i ACC wneud ad-daliad neu ryddhau o asesiad neu ddyfarniad.

Adrannau 66-71 - Gweithdrefn ar gyfer gwneud hawliadau, cadw cofnodion a'u storio'n ddiogel a diwygio a chywiro hawliadau

70. Mae adran 66 yn ei gwneud yn ofynnol i berson sy'n dymuno gwneud hawliad am ymward o dan amgylchiadau asesiad dwbl, neu ar gyfer treth a ordalwyd, wneud hynny yn y modd a bennir gan ACC. Rhaid i hawliad ddarparu datganiad gan yr hawlydd fod y manylion a ddarparwyd wedi eu datgan yn gywir. Caiff ACC hefyd ei gwneud yn ofynnol i roi manylion swm y dreth ddatganoledig sydd i'w ryddhau neu ei ad-dalu a gwybodaeth ategol er mwyn penderfynu ar gywirdeb yr hawliad.
71. Mae adran 67 yn ei gwneud yn ofynnol i berson sy'n gwneud hawliad gadw'r holl gofnodion sy'n angenrheidiol ac yn berthnasol i ategu'r cais, a storio'r cofnodion yn ddiogel am y cyfnodau a bennir. Caiff Gweinidogion Cymru wneud rheoliadau i bennu pa gofnodion a dogfennau ategol y mae angen eu cadw a'u storio'n ddiogel. Mae is-adran (5) yn diffinio dogfennau ategol. Mae adran 68 yn nodi sut y gellir bodloni'r ddyletswydd a osodir ar drethdalwr i storio cofnodion yn ddiogel. Mae adran 69 yn darparu y caiff person sy'n gwneud hawliad ei ddiwygio, ar yr amod y gwneir hynny drwy hysbysiad ac o fewn y cyfnod a nodir.
72. Mae adran 70 yn caniatáu i ACC ddiwygio hawliad er mwyn cywiro unrhyw wallau neu hepgoriadau amlwg. Rhaid i ACC hysbysu'r hawlydd yn ysgrifenedig os yw'n gwneud diwygiad er mwyn cywiro gwall mewn hawliad, a gall yr hawlydd wrthod cywiriad ACC os yw'n rhoi hysbysiad i ACC. Nodir manylion y terfynau amser yn y darpariaethau. Mae adran 71 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC roi effaith i hawliad cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl iddo gael ei wneud.

Adrannau 72-75 Ymholiad ACC i hawliad

73. Mae adran 72 yn darparu y caiff ACC wneud ymholiad i hawliad neu ddiwygiad o hawliad, ar yr amod ei fod yn gwneud hynny o fewn 12 mis ar ôl i'r hawliad gael ei

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

wneud a'i fod yn hysbysu'r hawlydd o'i fwriad i wneud hynny. Dim ond un hysbysiad ymholiad a ganiateir ar gyfer pob hawliad.

74. O dan adran 73 mae ACC yn dyroddi hysbysiad cau er mwyn cwblhau ymholiad, sy'n dweud wrth yr hawlydd beth yw casgliadau'r ymholiad ac yn diwygio'r hawliad os oes angen. O dan adran 74 gall hawlydd ofyn i'r tribiwnlys gyfarwyddo ACC i roi hysbysiad cau o fewn cyfnod penodedig. Yn y sefyllfa hon, rhaid i'r tribiwnlys gyfarwyddo ACC i ddyroddi'r hysbysiad cau o fewn cyfnod penodedig oni bai bod ACC yn ei fodloni bod seiliau rhesymol dros beidio â gwneud hynny. Mae adran 75 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC weithredu ar gasgliadau'r hysbysiad cau o fewn 30 o ddiwrnodau.

Adran 76 - Amseriad a dull gwneud hawliadau am ordaliad neu asesiad dwbl

75. Mae'r adran hon yn darparu bod rhaid i hawliadau am ymwared rhag asesiad dwbl neu ordaliad treth a wneir o dan adran 60 neu 61 gael eu gwneud o fewn 4 blynedd i'r dyddiad yr oedd yn ofynnol dychwelyd y ffurflen dreth, a bod rhaid iddynt gael eu gwneud ar wahân i unrhyw ffurflen dreth a ddychwelir i ACC (os nad yw ffurflen wedi ei dychwelyd hyd yma gellir gwneud unrhyw beth y gellid ei gynnwys mewn hawliad o fewn ffurflen dreth beth bynnag).

Adran 77 - Yr hawlydd: partneriaethau

76. Mae'r adran hon yn darparu, pan fo gordaliad wedi ei wneud ar ran partneriaeth, mai dim ond rhywun sydd wedi ei enwebu i weithredu ar ran yr holl bartneriaid a fyddai wedi bod yn agored i'r dreth, pe byddai wedi bod yn gywir, all wneud hawliad am ymwared rhag gordaliad.

Adran 78 - Asesiad o hawlydd mewn cysylltiad â hawliad

77. Mae'r adran hon yn darparu, pan wneir hawliad am ymwared rhag treth a ordalwyd, a bod y seiliau ar gyfer yr hawliad hwnnw hefyd yn seiliau i ACC asesu'r hawlydd mewn perthynas â'r dreth, y gall ACC ddiystyru cyfyngiadau penodol ar ei allu i wneud asesiad. Mae'r rhain yn cynnwys diystyru'r ffaith bod terfyn amser wedi dod i ben. Mae hefyd yn darparu nad yw hawliad am ymwared rhag gordaliad wedi ei benderfynu'n derfynol hyd nes y bydd y swm y mae'n ymwneud ag ef yn derfynol (ee yn dilyn canlyniad adolygiad neu apêl).

Adran 79 - Setliadau contract

78. Mae'r adran hon yn diffinio personau sy'n ymwneud â setliad contract os nad y trethdalwr yw'r person a dalodd y setliad contract.

Rhan 4 - Pwerau Ymchwilio ACC

Adran 80 - Trosolwg

79. Mae'r adran hon yn rhoi trosolwg o Ran 4 o'r Bil.

Adrannau 81-83 - Dehongli

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

80. Mae adran 81 yn nodi pum math gwahanol o hysbysiad y gall ACC eu defnyddio i'w gwneud yn ofynnol i berson ddarparu gwybodaeth neu ddogfen. Gyda'i gilydd, fe'u disgrifir yn y Bil fel "hysbysiadau gwybodaeth". Mae is-adran (2) yn darparu rheol gyffredinol y caiff ACC bennu neu ddisgrifio'r wybodaeth neu'r dogfennau y mae'n eu ceisio. Mewn geiriau eraill, gallai hysbysiad gwybodaeth wneud dogfen benodol (ee dogfen gontract benodol) yn ofynnol, neu gallai ACC wneud dogfennau o fath arbennig yn ofynnol, neu ddogfennau sy'n cynnwys math arbennig o wybodaeth (ee unrhyw ddogfen sy'n cynnwys gwybodaeth yn ymwneud â thrafodiad penodol).
81. Dim ond os yw'r wybodaeth neu'r ddogfen y gofynnir amdani yn ofynnol at ddiben gwirio "sefyllfa dreth" person y caiff ACC arfer ei bwerau o dan adrannau 84, 85, 87 neu 90. Mae adran 82 yn nodi'r diffiniad o "sefyllfa dreth", fel y cyfeirir ati drwy'r Rhan hon o'r Bil. Gall sefyllfa dreth gynnwys rhwymedigaeth person yn y gorffennol, ar hyn o bryd ac yn y dyfodol i dalu unrhyw dreth ddatganoledig neu gosbau cysylltiedig, llog ac unrhyw symiau eraill yn ymwneud â threth ddatganoledig a dalwyd neu sy'n daladwy gan y person neu i'r person. Mae hefyd yn cynnwys hawliadau a hysbysiadau mewn cysylltiad â'r rhwymedigaeth i dalu unrhyw dreth ddatganoledig. Mae'n dilyn felly y gellir defnyddio un o'r hysbysiadau hyn mewn cysylltiad ag ymholiad sy'n mynd rhagddo i ffurflen dreth neu hawliad neu i helpu ACC i wneud dyfarniad (gweler Pennod 5 o Ran 6) neu asesiad ACC (gweler Pennod 6 o'r Rhan honno). Mae'n debyg y bydd gwirio rhwymedigaeth bosibl person yn y dyfodol yn ddigwyddiad anghyffredin ond gall fod yn berthnasol, er enghraifft, mewn perthynas â rhai mathau o drafodiad tir sy'n digwydd dros gyfnod maith, ac y gellid gwneud ffurflen dreth ar eu cyfer cyn bod yr holl rwymedigaeth i dreth yn codi.
82. Mae adran 83 yn rhoi'r diffiniad o "redeg busnes", sy'n cynnwys busnes y mae ei weithgarwch yn creu incwm o dir; dilyn proffesiwn; elusen; a gweithgareddau awdurdod lleol neu unrhyw awdurdod cyhoeddus arall. Mae hyn yn berthnasol pan fo ACC yn arfer ei bwerau o dan adran 90 (pŵer i gael gwybodaeth er mwyn gallu cadarnhau pwy yw person), ac adran 91 (pŵer i gael manylion cyswllt dyledwyr). Dim ond os yw'r sawl sy'n derbyn yr hysbysiad wedi cael yr wybodaeth wrth "redeg busnes" y gellir arfer y pwerau hyn.

Adran 84 - Hysbysiadau trethdalwr

83. Mae'r adran hon yn galluogi ACC i roi hysbysiad i berson yn ei gwneud yn ofynnol iddo gyflwyno gwybodaeth neu ddogfennau, ar yr amod bod gofynion is-adran (1) wedi eu bodloni a bod y tribiwnlys wedi cymeradwyo'r hysbysiad (gweler adran 86).
84. Mae'r gofynion yn is-adran (1) yn darparu y caiff ACC ddyroddi hysbysiad (i) os oes angen yr wybodaeth neu'r ddogfen at ddiben gwirio sefyllfa dreth y person; (ii) os yw'n rhesymol ei gwneud yn ofynnol i'r person ddarparu'r wybodaeth neu'r ddogfen y gofynnir amdani; a (iii) os nad yw'r hysbysiad yn gwneud gwybodaeth neu ddogfen yn ofynnol sy'n ddarostyngedig i unrhyw gyfyngiadau a nodir ym Mhennod 3 o'r Rhan hon o'r Bil.

Adran 85 - Hysbysiadau trydydd parti

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

85. Mae'r adran hon yn rhoi'r pŵer i ACC ddyroddi hysbysiad i berson (y "trydydd parti") yn ei gwneud yn ofynnol iddo ddarparu gwybodaeth neu ddogfennau pan fo ACC yn gwybod pwy yw person arall (y "trethdalwr") ac eisiau gwirio sefyllfa dreth y trethdalwr hwnnw. Dim ond os yw'r trethdalwr wedi cytuno, neu os yw'r tribiwnlys wedi cymeradwyo'r hysbysiad (gweler adran 86) y caiff ACC ddyroddi hysbysiad o dan yr adran hon, yn ddarostyngedig i fodloni gofynion penodol (yn is-adran (1)).
86. Caiff ACC hefyd ofyn i'r tribiwnlys gymeradwyo hysbysiad o dan yr adran hon nad yw'n enwi'r trethdalwr, os yw'r tribiwnlys yn derbyn y gallai enwi'r trethdalwr yn yr hysbysiad trydydd parti gael effaith negyddol ar asesu neu gasglu trethi. Mae is-adran (3) yn ei gwneud yn ofynnol i ACC roi copi o'r hysbysiad trydydd parti i'r trethdalwr oni bai bod y tribiwnlys yn penderfynu bod gan ACC sail resymol dros gredu y gallai gwneud hynny effeithio'n negyddol ar asesu neu gasglu trethi.

Adran 86 - Cymeradwyaeth y tribiwnlys i hysbysiadau trethdalwr a hysbysiadau trydydd parti

87. Mae adran 86 yn darparu'r profion y mae'n rhaid i'r tribiwnlys eu cymhwyso pan fydd ACC yn gofyn iddo gymeradwyo dyroddi (i) hysbysiad trethdalwr (adran 84); neu (ii) hysbysiad trydydd parti (adran 85).
88. Bydd y prawf y mae'n rhaid i'r tribiwnlys ei gymhwyso wrth benderfynu a ddylai gymeradwyo hysbysiad trethdalwr neu hysbysiad trydydd parti yn dibynnu ar ba un a ddywedwyd wrth y derbynydd ai peidio y bydd ACC yn gwneud cais am gymeradwyaeth.
89. Os na ddywedwyd wrth y derbynydd y bydd ACC yn gwneud cais am gymeradwyaeth y tribiwnlys, mae is-adran (2) yn gymwys. Mae hyn yn golygu bod rhaid i'r tribiwnlys fod yn fodlon (i) bod y gofynion ar gyfer dyroddi'r hysbysiad wedi eu bodloni; a (ii) y gallai rhoi hysbysiad am y cais gael effaith negyddol ar asesu neu gasglu trethi.
90. Os dywedwyd wrth y derbynydd y bydd ACC yn gwneud cais am gymeradwyaeth y tribiwnlys mae is-adran (3) yn gymwys. Yn ogystal â bod yn fodlon bod y gofynion ar gyfer dyroddi'r hysbysiad perthnasol wedi eu bodloni, mae'r prawf hefyd yn golygu bod rhaid i'r tribiwnlys fod yn fodlon y dywedwyd wrth y sawl fydd yn derbyn yr hysbysiad am yr wybodaeth neu'r dogfennau sydd eu hangen ar ACC, a'i fod wedi cael cyfle i wneud sylwadau i ACC am y cais hwnnw. Os gwneir sylwadau, rhaid i ACC roi manylion y sylwadau hynny i'r tribiwnlys. Yn achos hysbysiad trydydd parti, rhaid i'r tribiwnlys fod yn fodlon bod ACC wedi dweud wrth y trethdalwr sy'n destun yr hysbysiad pam fod yr wybodaeth neu'r dogfennau yn ofynnol.
91. Os dywedwyd wrth dderbynydd y bydd ACC yn gwneud yr wybodaeth neu'r dogfennau yn ofynnol mewn hysbysiad ffurfiol daw'n drosedd o dan adran 115 i gelu, i ddifa neu fel arall i gael gwared â'r wybodaeth neu'r dogfennau.
92. Mae is-adran (4) yn galluogi ACC i ddatgymhwyso rhai o'r gofynion uchod pe gallai rhoi hysbysiad am y cais i'r trethdalwr neu'r trydydd parti gael effaith negyddol ar

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

asesu neu gasglu trethi. Caiff y tribiwnlys wneud unrhyw addasiadau i'r hysbysiad sy'n briodol yn ei farn (er enghraifft, gallai'r tribiwnlys feddwl ei bod yn rhesymol i ACC wneud rhai o'r dogfennau yn ofynnol, ond nid eraill, a gallai gyfyngu ar gwmpas yr hysbysiad gwybodaeth yn unol â hynny).

Adran 87 – Pŵer i wneud gwybodaeth a dogfennau yn ofynnol am bersonau na wyddys pwy ydynt

93. Pan fo ACC eisiau gwirio sefyllfa dreth person neu ddsbarth o bersonau na wŷr pwy ydyw, mae'r adran hon yn darparu y caiff ACC roi hysbysiad i berson ("hysbysiad trydydd parti anhysbys") yn ei gwneud yn ofynnol iddo ddarparu gwybodaeth neu gyflwyno dogfennau. Gallai hyn ddigwydd pan fo digon o wybodaeth gan ACC i fod â sail dros gredu bod person yn agored i dreth (er enghraifft, mae ACC yn gwybod bod trafodiad tir wedi digwydd) ond nad yw'n gwybod eto pwy yw'r person o dan sylw.
94. Rhaid i hysbysiadau a ddyroddir o dan yr adran hon fod wedi eu cymeradwyo gan y tribiwnlys ymlaen llaw. Dim ond os yw'r amodau yn is-adrannau (1)(a) i (c) wedi eu bodloni (sydd yr un fath â'r gofynion sylfaenol sydd i'w bodloni ar gyfer hysbysiadau trethdalwr a hysbysiadau trydydd parti) y gall wneud hyn, ac os yw'n fodlon nad yw ACC yn gallu cael yr wybodaeth neu'r dogfennau o ffynhonnell arall. Rhaid i'r tribiwnlys hefyd fod yn fodlon bod sail resymol dros gredu bod y person neu'r personau sy'n destun yr hysbysiad wedi methu (neu y gallant fethu) â chydymffurfio â'r gyfraith sy'n ymwneud â threth ddatganoledig a bod hyn wedi arwain (neu y bydd yn arwain) at niweidio'r gwaith o asesu neu gasglu trethi datganoledig yn ddifrifol (yn yr enghraifft uchod, gallai ACC fod â sail dros gredu na fydd y person sy'n ymwneud â'r trafodiad tir yn cyflwyno'i hun ac yn dychwelyd ffurflen dreth). Fel yn achos adran 86, caiff y tribiwnlys wneud unrhyw addasiadau i'r hysbysiad sy'n briodol yn ei farn.

Adrannau 88-89 – Gwneud gwybodaeth a dogfennau yn ofynnol mewn perthynas â grŵp o ymgymeriadau neu am bartneriaeth

95. Mae adran 88 yn darparu trefniadau ar gyfer dyroddi hysbysiadau trydydd parti pan fo ACC eisiau gwirio sefyllfa dreth naill ai riant-ymgymeriad neu unrhyw un neu ragor o'i is-ymgymeriadau (er enghraifft, naill ai riant-gwmni ("parent company") ac unrhyw un neu ragor o'i is-gwmnïau ("subsidiary companies"); mae ystyr manwl y termau hyn i'w weld yn adrannau 1161-1162 ac Atodlen 7 o Ddeddf Cwmnïau 2006 (p.46)).
96. Pan fo ACC yn dyroddi hysbysiad i unrhyw berson at ddibenion gwirio sefyllfa dreth rhiant-ymgymeriad neu unrhyw un neu ragor o'r is-ymgymeriadau, mae is-adran (2) yn gymwys. Yn yr amgylchiadau hyn, caiff ACC ddyroddi hysbysiad os oes ganddo gytundeb y rhiant-ymgymeriad, neu gymeradwyaeth y tribiwnlys, hynny yw, caiff cytundeb y rhiant-ymgymeriad ei drin fel pe bai hefyd yn cynnwys unrhyw is-ymgymeriad.
97. Pan fo ACC yn dyroddi hysbysiad i'r rhiant-ymgymeriad at ddibenion gwirio sefyllfa dreth is-ymgymeriad, mae is-adran (3) yn gymwys. Yn yr amgylchiadau hyn, rhaid i ACC sicrhau cymeradwyaeth y tribiwnlys cyn dyroddi'r hysbysiad. I bob pwrpas

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

caiff hysbysiad trydydd parti a ddyroddir i riant-ymgymeriad mewn perthynas ag is-ymgymeriad ei drin fel pe bai'n hysbysiad trethdalwr a roddir i'r riant-ymgymeriad sy'n rheoli'r is-ymgymeriad.

98. Nid yw'r newidiadau a wneir gan yr adran hon yn gymwys pan fo ACC yn dyroddi hysbysiad i un is-ymgymeriad at ddibenion gwirio sefyllfa dreth is-ymgymeriad arall. Yn yr achosion hyn, rhaid dyroddi'r hysbysiad yn unol â'r weithdrefn a nodir yn adran 85. Ond mewn achos pan fo ACC yn dyroddi hysbysiad i un is-ymgymeriad at ddibenion gwirio sefyllfa dreth y riant-ymgymeriad (ac unrhyw is-ymgymeriadau eraill) mae is-adran (2) yn berthnasol.
99. Mae adran 89 yn darparu'r trefniadau ar gyfer dyroddi hysbysiad trydydd parti i rywun heblaw un o'r partneriaid pan fo ACC yn dymuno gwirio sefyllfa dreth dau neu ragor o bersonau mewn partneriaeth fusnes. Dylai hysbysiad a ddyroddir o dan yr adran hon: datgan ei ddiben; ac mewn amgylchiadau arferol, gynnwys enw'r bartneriaeth y mae'r hysbysiad yn gymwys iddo a chael ei gopïo i o leiaf un o'r partneriaid. Pan geisir cymeradwyaeth y tribiwnlys i ddyroddi hysbysiad, caiff y tribiwnlys ddatgymhwyso'r gofyniad i enwi'r trethdalwr a dyroddi copi o'r hysbysiad os yw'n fodlon bod gan ACC sail dros gredu y gallai cydymffurfio â'r gofynion hyn niweidio'r gwaith o asesu neu gasglu trethi yn ddifrifol.

Adran 90 - Pŵer i gael gwybodaeth er mwyn gallu cadarnhau pwy yw person

100. O dan amgylchiadau penodol gall ACC ddyroddi hysbysiad (hysbysiad adnabod) i rywun yn ei gwneud yn ofynnol iddo ddarparu gwybodaeth am berson (naill ai un person neu ddosbarth o bersonau) er mwyn darganfod pwy yw trethdalwr. Dim ond gyda chymeradwyaeth y tribiwnlys y gellir dyroddi'r hysbysiad. Gall ACC wneud cais am gymeradwyaeth heb roi rhybudd. Ni chaiff y tribiwnlys gymeradwyo dyroddi hysbysiad oni bai ei fod yn fodlon bod amodau A i F yn is-adrannau (4) i (9) wedi eu bodloni. O dan yr adran hon caiff ACC wneud cais am enw trethdalwr, ei gyfeiriad hysbys olaf, a/neu ei ddyddiad geni.
101. Er bod yr hysbysiadau hyn yn debyg i hysbysiadau trydydd parti anhysbys o dan adran 87, mae'r wybodaeth a all fod yn ofynnol yn fwy cyfyng o lawer ac nid oes raid i ACC brofi bod sail dros gredu y gallai'r person anhysbys fod wedi methu â chydymffurfio â'r gyfraith yn ymwneud â threth ddatganoledig. Yn ymarferol defnyddir y weithdrefn hon pan fydd ACC yn gwybod bod rhywbeth wedi digwydd sy'n golygu rhwymedigaeth i dreth (ee trafodiad tir) a'i fod yn awyddus i gysylltu â'r personau perthnasol, ond nad yw'n gwybod pwy ydynt. Gall geisio defnyddio'r pŵer hwn cyn y pwynt y bydd unrhyw fethiant i gydymffurfio â'r gyfraith, fel y gall gysylltu â'r trethdalwr a rhoi cyfle iddo roi trefn ar ei faterion treth.

Adran 91 - Pŵer i gael manylion cyswllt dyledwyr

102. Caiff ACC ddyroddi hysbysiad (hysbysiad cyswllt dyledwr) yn ei gwneud yn ofynnol i berson ddarparu manylion cyswllt (cyfeiriad person ac unrhyw wybodaeth gyswllt arall) ar gyfer person arall os yw'n fodlon bod amodau A i E yn is-adrannau (2) i (6) wedi eu bodloni.
103. Cai'r pŵer hwn ei ddefnyddio pe bai ACC angen cysylltu â pherson y mae arian yn

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

ddyledus ganddo i ACC, ond nad yw ACC wedi gallu cael gafael arno.

104. Nid yw'r weithdrefn hon i'w dilyn i geisio manylion cyswllt gan gyfeillion personol neu berthnasau dyledwr. Dim ond os yw person wedi cael y manylion cyswllt wrth redeg busnes (gweler uchod) y gellir ei dilyn. Ond ni ellir ei defnyddio ychwaith i ofyn am fanylion cyswllt dyledwyr gan elusennau neu berson sy'n darparu gwasanaethau i elusennau, sy'n ddi-dâl i'r sawl sy'n derbyn y gwasanaeth.

Adran 92 - Terfyn amser ar gyfer dyroddi hysbysiad gwybodaeth a gymeradwywyd gan dribiwnlys

105. Mae'r adran hon yn ei gwneud yn ofynnol i ACC ddyroddi hysbysiad gwybodaeth a gymeradwywyd gan y tribiwnlys o fewn 3 mis i'r gymeradwyaeth honno, neu o fewn cyfnod byrrach os pennir un gan y tribiwnlys.

Adrannau 93-94 - Cydymffurfio â hysbysiad gwybodaeth a chyflwyno copiau o ddogfennau

106. Mae adran 93 yn nodi bod rhaid i berson y dyroddir hysbysiad gwybodaeth iddo gydymffurfio â'r hysbysiad a darparu'r wybodaeth ofynnol neu'r dogfennau gofynnol o fewn cyfnod, mewn lleoliad (na all fod yn rhywle a ddefnyddir fel annedd yn unig) ac yn y modd a bennir yn yr hysbysiad gwybodaeth. Fel corff cyhoeddus, rhaid i ACC ymddwyn yn rhesymol wrth bennu'r amser, y lleoliad a'r dull cyflwyno. Caiff y ddyletswydd i gydymffurfio â'r hysbysiad gwybodaeth ei hatal os yw'r derbynnydd wedi gofyn am adolygiad o'r hysbysiad neu wedi apelio yn ei erbyn. Gall person fod yn agored i gosb o dan Bennod 5 o Ran 5 o'r Bil os yw'r person hwnnw'n methu â chydymffurfio â hysbysiad gwybodaeth.
107. Pan fo hysbysiad gwybodaeth yn ei gwneud yn ofynnol i'r person gyflwyno dogfen, mae adran 94 yn darparu y gall y person gydymffurfio drwy gyflwyno copi o'r ddogfen wreiddiol (oni bai bod yr hysbysiad yn gofyn yn benodol am y ddogfen wreiddiol, neu os yw ACC yn gofyn am y ddogfen wreiddiol o fewn 6 mis i gyflwyno'r copi).

Adrannau 95-97 - Hysbysiadau gwybodaeth: cyfyngiadau cyffredinol ac amddiffyniad ar gyfer deunydd newyddiadurol a chofnodion personol

108. Mae adran 95 yn darparu rhai cyfyngiadau cyffredinol ar hysbysiadau gwybodaeth, gan gynnwys mai dim ond os yw'r ddogfen yn ei feddiant neu os yw hynny o fewn ei bŵer y mae'n ofynnol i berson gyflwyno dogfen. At hynny, ni chaiff hysbysiad gwybodaeth ei gwneud yn ofynnol i berson gyflwyno dogfen os yw'r ddogfen gyfan wedi ei chreu dros 6 mlynedd cyn dyddiad yr hysbysiad, oni bai bod yr hysbysiad yn cael ei ddyroddi gyda chymeradwyaeth y tribiwnlys. Ni chaniateir rhoi hysbysiad gwybodaeth a ddyroddir i wirio sefyllfa dreth rhywun sydd wedi marw dros 4 blynedd ar ôl y farwolaeth.
109. Mae is-adran (4) yn darparu na chaiff hysbysiad gwybodaeth ei gwneud yn ofynnol i berson ddarparu gwybodaeth na dogfen (lawn neu rannol) os yw'n ymwneud ag adolygiad sy'n mynd rhagddo neu apêl sy'n mynd rhagddi mewn perthynas ag unrhyw dreth (boed y dreth yn "dreth ddatganoledig" ai peidio). Er enghraifft, os yw

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

CThem yn cynnal ymholiad i ffurflen hunanasesiad treth incwm person, ni all ACC wneud gwybodaeth yn ofynnol mewn perthynas â sefyllfa'r un person o ran treth ddatganoledig os yw'r wybodaeth hefyd yn ymwneud ag ymholiad CThem.

110. Mae adran 96 yn darparu na all ACC ei gwneud yn ofynnol i berson ddarparu deunydd sydd wedi ei greu, ei gaffael neu sydd fel arall ym meddiant rhywun at ddibenion newyddiaduraeth ac mae adran 97 yn darparu amddiffyniad ar gyfer cofnodion personol, megis cofnodion meddygol. Ond mae is-adran (2) yn ei gwneud yn glir y gall ACC wneud gwybodaeth neu ddogfen yn ofynnol o hyd os oes modd darparu'r wybodaeth neu'r ddogfen drwy hepgor y cofnod personol (ee drwy ddileu neu guddio'r rhannau hynny o'r ddogfen).

Adran 98 - Hysbysiadau trethdalwr ar ôl dychwelyd ffurflen dreth

111. Mae'r adran hon yn nodi cyfyngiadau ar ba bryd y gellir rhoi hysbysiadau trethdalwr. Ni ellir rhoi hysbysiad trethdalwr mewn perthynas â thrafodiad neu gyfnod cyfrifo (i wirio eu sefyllfa dreth) pan fo person wedi dychwelyd ffurflen dreth mewn perthynas â'r trafodiad neu'r cyfnod cyfrifo hwnnw. Os yw ACC am wirio'r sefyllfa dreth mewn perthynas â'r ffurflen dreth dylai gychwyn ymholiad i'r ffurflen (gweler Pennod 4 o Ran 3).
112. Gellid rhoi hysbysiad trethdalwr, fodd bynnag, pan roddwyd hysbysiad ymholiad ac nad yw'r ymholiad wedi ei gwblhau (mewn geiriau eraill mae'r hysbysiad yn rhan o gynnal yr ymholiad) neu pan fo ACC yn amau bod problem o ran y rhwymedigaeth i dreth a aseswyd (gan gynnwys unrhyw ymwaredu) ar gyfer y trafodiad neu'r cyfnod treth (mewn geiriau eraill mae'r hysbysiad yn rhan o waith ACC wrth wneud dyfarniad ACC neu asesiad ACC).
113. Mae is-adran (6) yn golygu bod y cyfyngiadau hyn yn gymwys i'r holl bartneriaid mewn partneriaeth pan fo o leiaf un ohonynt wedi dychwelyd ffurflen dreth (ond dim ond mewn cysylltiad â'u rôl fel partneriaid).

Adrannau 99-100 - Amddiffyniad ar gyfer gohebiaeth freintiedig rhwng cynghorwyr cyfreithiol a chleientiaid ac ar gyfer cynghorwyr treth ac archwilwyr

114. Mae adran 99 yn darparu nad yw hysbysiadau gwybodaeth yn ei gwneud yn ofynnol i berson ddarparu na chyflwyno gwybodaeth na dogfennau sy'n gyfreithiol freintiedig. Mae hyn yn cyfeirio at wybodaeth neu ddogfennau sy'n manteisio ar y cyfrinachedd sy'n bodoli rhwng cynghorwr cyfreithiol proffesiynol a chleient. Mae gan Weinidogion Cymru bŵer i wneud darpariaeth drwy reoliadau i'r tribiwnlys ddatrys anghydfodau o ran pa un a yw gwybodaeth neu ddogfennau yn freintiedig ai peidio. Mae rheoliadau o'r fath yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol.
115. Mae adran 100(1) yn darparu nad yw hysbysiad gwybodaeth yn ei gwneud yn ofynnol i gynghorwr treth ddarparu gwybodaeth na dogfennau am gyngor ar dreth a roddwyd i gleient.
116. Mae is-adran (2) yn diffinio "gohebiaeth berthnasol" a "cynghorwr treth" at ddibenion yr adran hon. Mae person yn "cynghorwr treth" os yw'r person hwnnw yn rhoi cyngor i berson arall am ei "faterion treth" (pa un a yw'r dreth honno yn

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

“dreth ddatganoledig” ai peidio).

117. Mae is-adran (3) yn darparu nad yw hysbysiad gwybodaeth yn ei gwneud yn ofynnol i berson a benodwyd yn archwilydd o dan unrhyw ddarn o ddeddfwriaeth ddarparu gwybodaeth benodol na dogfennau penodol sy'n gysylltiedig â'r swyddogaeth honno.
118. Fodd bynnag, mae'r darpariaethau hyn yn ddarostyngedig i is-adrannau (4) i (7), sy'n cyfyngu ar gwmpas yr amddiffyniad mewn rhai amgylchiadau. Mae is-adran (4) yn darparu y gall ACC ei gwneud yn ofynnol i gyfrifydd treth ddarparu deunydd esboniadol a ddarparwyd i gleient mewn cysylltiad â gwybodaeth neu ddogfennau a ddarparwyd i ACC. Mae is-adran (5) yn darparu nad yw'r amddiffyniad yn gymwys i geisiadau a wneir o dan adran 87 am wybodaeth sy'n dangos pwy yw person anhysbys, neu ei gyfeiriad.

Adran 101 - Pŵer i archwilio mangre busnes

119. Mae adran 101 yn darparu y gall ACC fynd i fangre busnes a'i harchwilio (gan gynnwys archwilio asedau busnes a dogfennau sydd yn y fangre) er mwyn gwirio sefyllfa dreth person. Dim ond os cafwyd cytundeb meddiannydd y fangre neu gymeradwyaeth y tribiwnlys y gellir cynnal archwiliad o'r fath.
120. Mae is-adran (3) yn darparu ar gyfer amser cynnal archwiliad, sy'n caniatáu i ACC gynnal archwiliad unrhyw bryd a gytunwyd rhyngddo a'r meddiannydd neu ar adeg resymol os cymeradwywyd yr archwiliad gan y tribiwnlys. Os nad yw ACC wedi cael cytundeb y meddiannydd, rhaid iddo roi hysbysiad i'r meddiannydd am yr archwiliad 7 niwrnod cyn y bydd yn digwydd, oni bai bod y tribiwnlys yn fodlon y byddai rhoi hysbysiad o'r fath yn niweidio'r gwaith o gasglu neu asesu trethi yn ddifrifol.
121. Os yw'r tribiwnlys wedi cymeradwyo archwiliad, rhaid i'r hysbysiad a ddyroddir i'r meddiannydd ddweud hynny. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol oherwydd dim ond os yw'r tribiwnlys wedi cymeradwyo'r archwiliad y bydd person yn agored i gosb fel y disgrifir ym Mhennod 5 o Ran 5.
122. Nid oes gan ACC hawl i fynd i unrhyw ran o fangre a ddefnyddir fel annedd yn unig, na'i harchwilio.

Adran 102 - Cynnal archwiliadau o dan adran 101: darpariaeth bellach

123. Mae'r adran hon yn darparu pwerau pellach sydd ar gael i archwilydd ACC wrth gynnal archwiliad o fangre busnes o dan adran 101. Mae'r rhain yn cynnwys: mynd ag unrhyw berson arall neu bersonau eraill gydag ef i'r fangre (gan gynnwys swyddog yr heddlu os credir y caiff yr archwiliad ei rwystro'n ddifrifol); archwilio neu ymchwilio i unrhyw beth a ystyrir yn angenrheidiol o dan amgylchiadau'r archwiliad; rhoi cyfarwyddyd bod y fangre (neu unrhyw ran o'r fangre) yn cael ei gadael fel y mae cyhyd ag y bo'n rhesymol angenrheidiol at ddibenion unrhyw archwiliad neu ymchwiliad; y pŵer i gymryd samplau o ddeunyddiau o'r fangre, gan gynnwys drwy dyllu tyllau arbrofol neu wneud gwaith arall neu drwy osod a chynnal offer monitro neu gyfarpar arall yn y fangre.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

Adran 103 - Cynnal archwiliadau o dan adran 101: defnyddio offer a deunyddiau

124. Mae'r adran hon yn darparu pwerau ategol i ACC, y gall eu harfer wrth gynnal archwiliad o dan 101. Efallai fod hyn yn fwyaf perthnasol pan fo ACC yn arfer y pwerau ychwanegol yn adran 102.
125. Mae is-adran (1) yn rhoi'r pŵer i ACC fynd ag offer neu ddeunyddiau sydd eu hangen ar gyfer yr archwiliad i'r fangre busnes. Dim ond fel a ganlyn y gellir arfer y pŵer: (a) ar adeg a gytunwyd â'r meddiannydd (nid yw cytuno i'r archwiliad ei hun yn cynnwys, o angenrheidrwydd, gytuno i ddod ag offer neu ddeunyddiau yno, ac fe all y meddiannydd wrthod bryd hynny ac yna byddai'n rhaid i ACC geisio cymeradwyaeth y tribiwnlys i fwrw ymlaen, gweler adran 106); (b) os dyroddwyd hysbysiad yn rhoi gwybod i'r meddiannydd o leiaf 7 niwrnod cyn yr archwiliad; neu (c) os yw ACC o'r farn fod sail resymol dros gredu y byddai rhoi hysbysiad ymlaen llaw y bydd y pŵer yn cael ei arfer yn niweidio'r gwaith o asesu neu gasglu trethi yn ddifrifol. Yn yr achos hwnnw, rhaid darparu hysbysiad pan eir â'r offer neu'r deunyddiau i'r fangre. Mae is-adrannau (4) i (6) yn nodi gofynion hysbysiad. Os yw'r tribiwnlys wedi cymeradwyo'r archwiliad, neu'r defnydd o offer neu ddeunyddiau, rhaid i'r hysbysiad a ddyroddir i'r meddiannydd ddweud hynny. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol oherwydd dim ond os yw'r archwiliad wedi ei gymeradwyo gan y tribiwnlys y bydd person yn agored i gosb fel y disgrifir ym Mhennod 5 o Ran 5.

Adran 104 - Pŵer i archwilio mangre neu eiddo er mwyn prisio etc.

126. Mae adran 104 yn darparu y caiff ACC fynd i'r fangre a'i harchwilio, yn ogystal ag archwilio unrhyw eiddo yn y fangre, at ddiben prisio, mesur neu bennu cymeriad y fangre os yw hynny'n ofynnol at ddibenion gwirio sefyllfa dreth person. Yn wahanol i archwiliadau o dan adran 101, gellir defnyddio'r pŵer hwn mewn perthynas ag anheddau (a fydd yn berthnasol ar gyfer y Dreth Trafodiadau Tir).
127. Dim ond ar ôl cael cytundeb y meddiannydd (neu berson sy'n gyfrifol am y fangre os na ellir dweud pwy yw'r meddiannydd), neu gymeradwyaeth y tribiwnlys (ar yr amod bod y meddiannydd neu'r person cyfrifol wedi cael o leiaf 7 niwrnod o rybudd o'r archwiliad) y gellir cynnal archwiliad o'r fath.
128. Nid yw'r pŵer yn rhoi hawl i ACC ddefnyddio grym corfforol i fynd i'r fangre nac i chwilio.
129. Mae is-adrannau (5) a (6) yn pennu gofynion hysbysiad a ddyroddir o dan is-adrannau (2)(b) neu (3)(b). Mae is-adran (7) yn darparu y caiff unrhyw berson arall neu bersonau eraill fynd gyda'r person sy'n cynnal yr archwiliad os yw o'r farn bod angen hynny er mwyn cael cymorth i gynnal prisiaid, i fesur neu i bennu cymeriad y fangre.

Adran 105 - Dangos awdurdodiad i gynnal archwiliadau

130. Mae adran 105 yn darparu i feddiannydd mangre sy'n cael ei harchwilio neu berson arall yr ymddengys i'r archwilydd ei fod yn gyfrifol am y fangre neu'n rheoli'r fangre ofyn am weld tystiolaeth o awdurdod i gynnal yr archwiliad. Os na chaiff ei dangos

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

rhaidd dod â'r archwiliad i ben hyd nes y darperir y dystiolaeth.

Adran 106 - Cymeradwyaeth y tribiwnlys i archwilio mangre

131. Mae adran 106 yn darparu y gall ACC ofyn i'r tribiwnlys gymeradwyo archwiliad o dan adrannau 101 neu 104 neu arfer pwerau o dan adrannau 102 neu 103 mewn perthynas ag archwiliad o dan adran 101.
132. Mae cymeradwyaeth y tribiwnlys i archwiliad o dan adran 101 yn cynnwys cymeradwyaeth i arfer unrhyw un neu ragor o'r pwerau yn adrannau 102 a 103. Ond fel y soniwyd uchod, pan fo meddiannydd yn cytuno i archwiliad o dan adran 101, mae'r meddiannydd yn cadw'r hawl i beidio â chytuno i unrhyw un neu ragor o'r pwerau yn adrannau 102 neu 103 gael eu harfer. Yn yr achosion hynny byddai angen i ACC geisio cymeradwyaeth y tribiwnlys er mwyn arfer y pwerau.
133. Gellir gwneud cais i'r tribiwnlys heb hysbysiad ac yn yr amgylchiadau hynny rhaid i'r tribiwnlys fodloni ei hun y gallai anfon hysbysiad am y cais fod wedi niweidio'r gwaith o asesu neu gasglu trethi datganoledig.
134. Wrth gymeradwyo archwiliad o dan adran 101 rhaid i'r tribiwnlys fod yn fodlon bod archwilio'r fangre busnes neu arfer y pwerau yn ofynnol at ddibenion gwirio sefyllfa dreth person.
135. Wrth gymeradwyo archwiliad o dan adran 104 rhaid i'r tribiwnlys fod yn fodlon bod ACC wedi rhoi cyfle rhesymol i'r person y mae ei sefyllfa dreth yn cael ei gwirio a'r meddiannydd (os yw'n wahanol ac os gellir dweud pwy ydyw) wneud sylwadau i ACC, a rhaid i ACC roi crynodeb o unrhyw sylwadau i'r tribiwnlys.
136. Mae is-adran (7) yn ei gwneud yn ofynnol i ACC gynnal archwiliad yn ddim hwyrach na 3 mis ar ôl cymeradwyaeth y tribiwnlys neu o fewn unrhyw gyfnod byrrach a bennir gan y tribiwnlys.

Adran 107 - Pŵer i farcio asedau a chofnodi gwybodaeth

137. Mae adran 107 yn darparu y gellir marcio asedau wrth archwilio mangre, asedau busnes neu ddogfennau (er mwyn prisio a/neu wirio sefyllfa dreth), i ddangos eu bod wedi eu harchwilio. Gellir cael a chofnodi gwybodaeth berthnasol hefyd.

Adran 108 - Cyfyngiad ar archwilio dogfennau

138. Mae'r adran hon yn gymwys i'r cyfyngiadau sydd ym Mhennod 4 o'r Rhan hon o'r Bil fel na all ACC archwilio unrhyw ddogfen yn ystod archwiliad pe byddai ACC wedi ei gyfyngu gan Bennod 4 rhag gofyn am yr un ddogfen gan ddefnyddio hysbysiad gwybodaeth.

Adran 109 - Dehongli

139. Mae adran 109 yn rhoi dehongliad o'r ymadroddion a ddefnyddir yn y Rhan hon o'r Bil. Mae'r diffiniadau o "asedau busnes", "dogfennau busnes" a "mangre busnes" yn gysylltiedig â'r diffiniad o "redeg busnes" yn adran 83. Diffinnir "mangre" yn eang er

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

mwyn sicrhau bod ACC yn gallu archwilio unrhyw fath o fangre y gall fod angen iddo'i harchwilio o dan y Bennod hon.

Adrannau 110-111 - Pwerau ymchwilio pellach

140. Mae adran 110 yn rhoi pŵer i ACC gopio, cymryd dyfyniadau a mynd â dogfennau ymaith. Caiff ACC hefyd gadw'r ddogfen am gyfnod rhesymol. Mae hyn yn golygu y gellir mynd ag eitemau ymaith i'w hystyried neu er mwyn croesyfeirio yn erbyn dogfennau eraill. Pan ddigwydd hyn, mae is-adran (3) yn caniatáu i'r person a gyflwynodd y ddogfen ofyn am dderbynneb amdani a chopi ohoni heb godi tâl ar y person am wneud hynny. Fel arfer caiff y pŵer i fynd â dogfennau ymaith ei arfer gyda chytundeb y trethdalwr gan nad yw'n gyfystyr â hawl i atafaelu dogfennau. Mae is-adran (5) yn darparu, os caiff dogfen yr aed â hi ymaith ei cholli neu ei niweidio, fod ACC yn agored i ddigolledu perchennog y ddogfen am unrhyw dreuliau yr aed iddynt yn rhesymol i gael dogfen arall yn ei lle neu i'w hatgweirio.
141. Mae adran 111 yn gymwys i unrhyw ddarpariaeth yn y Bil hwn sy'n ei gwneud yn ofynnol i berson gyflwyno dogfennau neu pan fo gan ACC ganiatâd i archwilio neu gopio dogfennau, neu i fynd â dogfennau ymaith. Mae'r adran yn ymwneud yn bennaf â sicrhau bod ACC yn gallu cael gafael ar wybodaeth neu ddogfennau sydd wedi eu storio yn electronig.
142. Mae is-adran (3) yn caniatáu i ACC, ar adeg resymol, gael mynediad, archwilio a gwirio gweithrediad unrhyw gyfrifiadur neu gyfarpar arall a ddefnyddiwyd mewn cysylltiad â dogfen y mae'n ofynnol i rywun ei chyflwyno neu y gall ACC ei harchwilio, ei chopio neu fynd â hi ymaith. Mae is-adran (5) yn caniatáu i ACC ei gwneud yn ofynnol i'r person sy'n gyfrifol am y cyfrifiadur neu'r cyfarpar arall roi cymorth i gyflawni gofynion is-adran (3). Mae is-adran (6) yn ei gwneud yn glir bod cyfeiriadau yn is-adrannau (3) i (5) at ACC yn cael mynediad i gyfrifiadur etc. neu at wneud cymorth yn ofynnol gan berson i'w trin fel cyfeiriadau at archwilydd sy'n cynnal archwiliad ar ran ACC o dan adran 101.
143. Mae unrhyw berson sy'n rhwystro ACC neu archwilydd rhag arfer y pwerau yn is-adrannau (3) a (5) yn agored i gosb o dan adran 145.

Adrannau 112-113 - Troseddau o gelu etc. ddogfennau yn dilyn hysbysiad ACC neu hysbysiad gwybodaeth

144. Mae adran 112 yn creu trosedd yn ymwneud â chelu, difa neu fel arall gael gwared â dogfen sy'n ofynnol gan hysbysiad gwybodaeth a gymeradwywyd gan y tribiwnlys. Mae is-adran (2) yn cadarnhau y gall person gyflawni trosedd o hyd o dan yr adran hon pan fo'r person hwnnw wedi apelio yn erbyn yr hysbysiad gwybodaeth neu ofyniad ynddo.
145. Mae adran 113 hefyd yn creu trosedd yn ymwneud â chelu, difa neu fel arall gael gwared â dogfen pan fo ACC wedi dweud wrth berson ei fod yn bwriadu ceisio cymeradwyaeth y tribiwnlys, ond nad yw wedi gwneud hynny eto.
146. Mae'r adran hon yn nodi'r amgylchiadau pan na chyflawnir trosedd a hefyd yn darparu amddiffyniad pan fo person yn dangos bod esgus rhesymol. Mae person sy'n

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

cyflawni trosedd o dan y naill neu'r llall o'r adrannau yn agored ar gollfarn ddiannod i ddirwy neu ar gollfarn ar ddiad i garchar am hyd at 2 flynedd neu i ddirwy (neu'r ddau). Yn y naill achos a'r llall mae disgrisiwn gan y llys o ran swm y ddirwy.

Adran 114 - Dim adolygu nac apelio yn erbyn cymeradwyaeth y tribiwnlys

147. Mae'r adran hon yn diwygio Deddf Tribiwnlysoedd, Llysoedd a Gorfodaeth 2007 fel na ellir adolygu penderfyniad y tribiwnlys i gymeradwyo hysbysiad gwybodaeth neu archwiliad, nac apelio yn ei erbyn i'r Uwch Dribiwnlys nac i'r Llys Apêl. Ystyr "adolygiad" yn y cyd-destun hwn yw adolygiad gan y tribiwnlys ei hun o'i benderfyniad ei hun, ac fel arfer darperir ar ei gyfer o dan y Ddeddf honno.

Rhan 5 - Cosbau

Adran 115 - Trosolwg

148. Mae'r adran hon yn rhoi trosolwg o strwythur Rhan 5 o'r Bil sy'n ymwneud â chosbau.

Adrannau 116-120 - Cosbau am fethu â dychwelyd ffurflen dreth

149. Mae adran 116 yn darparu bod person yn agored i dalu cosb os yw wedi methu â dychwelyd ffurflen dreth ar y dyddiad ffeilio (egllurir yr ystyr yn adran 38), neu cyn hynny. Pan fo methiant person yn dod o fewn mwy nag un o adrannau 117 i 118 mae'r person yn agored i gosb ar gyfer pob un o'r methiannau hynny, ond ni chaiff symiau'r cosbau hynny gyda'i gilydd fod yn fwy na 100% o'r rhwymedigaeth i'r dreth ddatganoledig.
150. Mae adran 116 yn darparu mai swm y gosb ar gyfer person sy'n methu â dychwelyd ffurflen dreth ar y dyddiad ffeilio neu cyn hynny yw £100.
151. Mae adran 117 yn darparu mai swm y gosb ar gyfer person sy'n parhau i fethu â dychwelyd ffurflen dreth fwy na 6 mis ar ôl y dyddiad ffeilio yw'r mwyaf o 5% o'r dreth ddatganoledig sy'n ddyledus a £300.
152. Mae adran 118 yn darparu ar gyfer cosb bellach pan fo'r methiant i ddychwelyd ffurflen dreth yn parhau am fwy na 12 mis ar ôl y dyddiad ffeilio. O dan yr amgylchiadau hyn, y gosb yw'r mwyaf o 5% o'r dreth ddatganoledig sy'n ddyledus a £300. Os, ynghyd â'r methiant hwn, yr atelir yn fwriadol wybodaeth a fyddai'n galluogi neu'n cynorthwyo ACC i asesu rhwymedigaeth y person, mae is-adran (2) yn darparu ar gyfer cosb uwch, sef y mwyaf o 100% o'r dreth ddatganoledig sy'n ddyledus a £300.
153. Mae adran 119 yn rhoi'r pŵer i ACC ostwng cosb am fethu â dychwelyd ffurflen dreth pan fo person yn datgelu gwybodaeth i ACC sydd wedi ei hatal yn flaenorol drwy fethu â dychwelyd ffurflen dreth. Mae is-adran (2) yn nodi tair elfen benodol, a gall pob elfen ganiatáu i ACC wneud gostyngiad: cyfaddefiad - dweud wrth ACC fod gwybodaeth wedi ei hatal; cymryd camau - rhoi cymorth rhesymol i ACC asesu swm y dreth ddatganoledig nas talwyd o ganlyniad i atal yr wybodaeth; a mynediad - caniatáu i ACC weld y cofnodion er mwyn gwirio maint unrhyw rwymedigaeth.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

Caiff unrhyw ostyngiadau a roddir adlewyrchu pa un a oedd y datgeliad wedi ei gymhell neu'n ddigymell (pan nad oes gan y person unrhyw reswm i gredu bod ACC wedi darganfod yr wybodaeth neu ar fin ei darganfod) a'i ansawdd (amseriad, natur a graddau'r wybodaeth a ddatgelwyd). Mae amseriad yn cyfeirio at ba mor brydlon y gwnaed y datgeliad; mae natur yn cyfeirio at lefel yr wybodaeth a ddarperir a hyd a lled y mynediad a roddir er mwyn profi'r datgeliad; ac ystyr y graddau yw pa mor gyflawn yw'r datgeliad.

Adrannau 120-121 - Cosb am fethu â thalu treth

154. Mae adran 120 yn gwneud person yn agored i gosb os yw'n methu â thalu swm o dreth ddatganoledig ar ddyddiad penodol neu cyn hynny. Bydd deddfwriaeth ar drethi penodol yn pennu erbyn pa ddyddiad y mae'n rhaid talu'r swm, a'r gosb a osodir.
155. Mae adran 121 yn darparu y caiff person sydd wedi methu â thalu treth erbyn y dyddiad y daw'n ddyledus wneud cais i ACC am ohirio'r taliad. Caiff ACC benderfynu bryd hynny a yw'n cytuno i ohirio talu'r swm am gyfnod penodol ai peidio, yn ogystal â phennu unrhyw amodau ar gyfer y gohiriad hwnnw. Os caiff taliad ei ohirio, ni osodir unrhyw gosb y gallai'r person fod yn agored iddi yn ystod y cyfnod penodedig am fethu â thalu treth. Os yw'r person yn torri'r cytundeb (naill ai drwy fethu â thalu'r dreth sy'n ddyledus pan fo'r cyfnod gohirio'n dod i ben neu drwy fethu â chydymffurfio ag unrhyw amod ar gyfer y gohiriad hwnnw), a bod ACC yn dyroddi hysbysiad i'r person, daw'r person yn agored i unrhyw gosb y byddai'r person wedi bod yn agored iddi pe na bai'r taliad wedi ei ohirio. Os caiff y cytundeb gohirio ei amrywio ymhellach mae'r cytundeb yn gymwys hyd ddiwedd y cytundeb newydd.

Adrannau 122-126 - Cosbau o dan Bennod 2: cyffredinol

156. Mae adran 122 yn nodi pa gosbau y dylai ACC eu gosod os yw person yn agored i gosb o dan y Bennod hon ac unrhyw gosb arall. Pan fo person yn agored i gosb o dan y Bennod hon, mae i'w gostwng gan swm unrhyw gosb arall a'i chymhwyso a'i phennu gan yr un rhwymedigaeth i dreth.
157. Mae adran 123 yn darparu y caiff ACC, o dan amgylchiadau arbennig, ostwng cosb a osodwyd naill ai oherwydd methiant i ddychwelyd ffurflen dreth neu fethiant i dalu treth ar y dyddiad y mae'n ddyledus neu cyn hynny. Caniateir dileu neu ohirio'r gosb neu ostwng y gosb os yw ACC yn cytuno i gyfaddawdu â'r person sy'n agored i'r gosb. Nid yw'r amgylchiadau arbennig pan ganiateir gostwng y gosb yn cynnwys gallu'r person i dalu na'r ffaith bod y posibilrwydd o golli referniw gan un person yn cael ei wrthbwysu gan ordaliad posibl gan berson arall.
158. Os yw person yn bodloni ACC (neu, drwy apêl, y tribiwnlys), bod ganddo esgus rhesymol dros fethiant i naill ai ddychwelyd ffurflen neu wneud taliad, mae adran 124 yn darparu nad yw'r person yn agored i dalu cosb sy'n codi o'r methiant hwnnw. Mae'r adran hefyd yn egluro rhai amgylchiadau pan nad yw esgus rhesymol yn gymwys.
159. Pan fo person yn agored i gosb sy'n deillio o'r Bennod hon, mae adran 125 yn ei

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

gwneud yn ofynnol i ACC asesu'r gosb a hysbysu'r person am y gosb a sut y cafodd ei hasesu. Nodir manylion asesiad ACC o'r gosb yn yr adran hefyd. Mae adran 126 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC asesu cosbau o fewn terfynau amser penodedig.

Adrannau 127-130 – Cosb am anghywirdeb mewn dogfen trethdalwr

160. Mae adran 127 yn darparu bod person yn agored i gosb pan fo'n cyflwyno dogfennau penodol i ACC sy'n cynnwys anghywirdeb, cyn belled â bod dau amod yn cael eu bodloni. Yr amod cyntaf yw bod yr anghywirdeb yn gyfystyr â naill ai danddatganiad o'r rhwymedigaeth i dreth, ddatganiad ffug neu ormodol o golled neu hawliad ffug neu ormodol am ymwared neu ad-daliad treth, neu'n arwain at hynny. Yr ail amod yw bod yr anghywirdeb, ym marn ACC, naill ai'n fwriadol neu'n ddiogfodol ar ran y person sy'n cyflwyno'r ddogfen (a allai fod y trethdalwr neu rywun sy'n gweithredu ar ran y trethdalwr neu y mae'n ofynnol iddo roi dogfen i ACC, yn dilyn hysbysiad gwybodaeth a ddyroddwyd o dan Ran 4 er enghraifft). Mae cosb yn daladwy am bob camgymeriad. Pennir y dogfennau y bydd y gosb hon yn berthnasol iddynt mewn deddfwriaeth ar gyfer trethi penodol.
161. Mae adran 128 yn pennu swm y gosb am anghywirdeb bwriadol ac am anghywirdeb diogfodol, a gyfrifir fel canran o'r "refeniw posibl a gollir" fel y'i diffinnir yn adran 132.
162. Mae adran 129 yn rhoi'r pŵer i ACC ohirio cosb gyfan neu ran o gosb y mae person yn agored iddi o dan adran 129 o ganlyniad i gyflwyno dogfen i ACC sy'n cynnwys camgymeriad diogfodol. Pan fo'n arfer y pŵer hwn, rhaid i ACC ddyroddi hysbysiad i'r person sy'n agored i'r gosb, a rhaid i hwnnw bennu pa ran o'r gosb sy'n cael ei gohirio, a gosod cyfnod gohirio nad yw'n hwy na 2 flynedd a'r amodau gohirio y mae'n rhaid i'r person gydymffurfio â hwy. Ni chaiff ACC ohirio cosb gyfan neu ran o gosb oni fyddai cydymffurfio ag amod gohiriad yn helpu'r person i osgoi rhwymedigaeth i gosbau pellach am anghywirdeb diogfodol. Pan ddaw'r cyfnod gohirio i ben, caiff y gosb a ohiriwyd (y gosb gyfan neu ran ohoni) ei chanslo os yw ACC wedi ei fodloni y cydymffurfiwyd â'r amodau; fel arall, daw'r gosb a ohiriwyd (y gosb gyfan neu ran ohoni) yn daladwy. Daw cosb a ohiriwyd yn daladwy os yw'r person yn dod yn agored i gosb arall am dreth ddatganoledig yn ystod y cyfnod gohirio.
163. Mae adran 130 yn darparu bod person (A) yn agored i gosb pan fo person arall (B) yn cyflwyno dogfen i ACC sy'n cynnwys anghywirdeb, a bod yr anghywirdeb hwnnw i'w briodoli i'r ffaith bod A naill ai wedi darparu gwybodaeth ffug i B yn fwriadol neu wedi atal gwybodaeth rhagddo yn fwriadol gyda'r bwriad o greu anghywirdeb. Pan fo hynny'n digwydd a bod naill ai danddatganiad o rwymedigaeth i dreth neu hawliad ffug/gormodol am golled neu ad-daliad o dreth, mae A yn agored i dalu cosb sy'n 100% o'r "refeniw posibl a gollir". Er enghraifft, byddai trethdalwr sy'n rhoi dogfen anghywir yn fwriadol i'w asiant yn dod yn agored i'r gosb hon pan fo'r asiant yn cyflwyno'r ddogfen anghywir i ACC ar ran y trethdalwr. Gallai'r asiant fod yn agored i gosb hefyd o dan adran 127, a byddai'r cwestiwn o ba un a weithredodd yr asiant yn fwriadol, neu'n ddiogfodol yn unig, yn dibynnu ar ffeithiau'r achos.

Adran 131 – Cosb am fethu â hysbysu ynghylch tanasesiad neu danddyfarniad

164. Mae'r adran hon yn darparu bod cosb yn daladwy gan berson pan fo asesiad a

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

ddyroddir gan ACC (fel y'i diffinnir o dan adran 54) yn tanddatgan rhwymedigaeth i dreth, a bod y person wedi methu â chymryd camau rhesymol i hysbysu ACC am y ffaith honno o fewn 30 o ddiwrnodau i dderbyn y tanasesiad. Rhaid i ACC ystyried a wyddai'r person am y tanasesiad, neu a ddylai fod wedi gwybod amdano, a pha gamau y byddai wedi bod yn rhesymol iddo eu cymryd i hysbysu ACC. Mae'r cyfeiriadau at asesiad ACC yn cynnwys dyfarniad ACC (fel y'i diffinnir o dan adran 50). Swm y gosb sy'n daladwy yw 30% o'r refeniw posibl a gollir. Diffinnir refeniw posibl a gollir yn adran 132.

Adrannau 132-136 – Refeniw posibl a gollir

165. Mae adran 132 yn rhoi ystyr refeniw posibl a gollir drwy gyfeirio at adrannau 133 i 136.
166. Mae adran 133 yn darparu'r "rheol arferol" ar gyfer cyfrifo refeniw posibl a gollir, sef y swm ychwanegol sy'n ddyledus ac yn daladwy (naill ai i ACC neu gan ACC) mewn cysylltiad â threth o ganlyniad i gywiro anghywirdeb neu danasesiad.
167. Pan fo person yn agored i gosb o dan adran 127 am fwy nag un anghywirdeb, mae adran 136 yn darparu, os yw cyfrifiad o'r refeniw posibl a gollir yn dibynnu ar y drefn y caiff yr anghywirdebau eu cywiro, bod anghywirdebau diofal i'w cywiro cyn anghywirdebau bwriadol. Wrth gyfrifo refeniw posibl a gollir, rhaid rhoi ystyriaeth i unrhyw orddatganiad mewn dogfen a roddwyd gan yr un person yn yr un cyfnod treth.
168. Wrth gyfrifo refeniw posibl a gollir mewn cysylltiad â dogfen a roddir gan berson, neu ar ei ran, ni chaiff gordaliad posibl gan berson arall ei ystyried, ac eithrio pan ganiateir hynny yn benodol mewn unrhyw ddeddfiad. Mae'r adran hefyd yn rhoi ystyr tanddatganiad a gorddatganiad.
169. Mae adran 135 yn darparu, pan fo anghywirdeb yn arwain at gofnodi colled yn gyfan gwbl at ddiben gostwng swm y dreth ddatganoledig sy'n daladwy, yna bydd y rheol arferol ar gyfer cyfrifo refeniw posibl a gollir (a ddarperir gan adran 133) yn gymwys. Mae is-adran (2) yn darparu, pan fo anghywirdeb yn arwain at gofnodi colled yn rhannol at ddiben gostwng swm y dreth sy'n daladwy, yna cyfrifir y refeniw posibl a gollir: a) gan gyfeirio at y rhan o'r golled a ddefnyddiwyd i ostwng swm y dreth sy'n daladwy; a b) 10% o'r golled nas defnyddiwyd i ostwng swm y dreth sy'n daladwy. Mae hyn yn gymwys pan na fyddai unrhyw golled wedi ei chofnodi oni bai am yr anghywirdeb a hefyd pan fyddai swm gwahanol o golled wedi ei gofnodi o ganlyniad i'r anghywirdeb. Pan fo natur y golled, neu amgylchiadau'r person, yn golygu nad oes unrhyw obaith rhesymol y defnyddir y golled i ostwng rhwymedigaeth unrhyw berson i dreth, ni fydd unrhyw gosb.
170. Mae adran 136 yn darparu, pan fo anghywirdeb yn arwain at ddatgan swm o dreth yn hwyrach nag y dylid, mai'r refeniw posibl a gollir yw 5% o'r dreth oediedig am bob blwyddyn o'r oedi. Os yw'r oedi am gyfnod o lai na blwyddyn yna mae'r refeniw posibl a gollir yn ganran sy'n cyfateb i 5% y flwyddyn ar gyfer pob cyfnod o oedi ar wahân. Nid yw'r adran hon yn gymwys i achosion pan fo'r anghywirdeb yn arwain at gofnodi neu faintioli colled yn anghywir (gweler adran 135).

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

Adrannau 137-139 – Cosbau o dan Bennod 3: cyffredinol

171. Mae adran 137 yn darparu y caiff ACC ostwng cosb o dan y Bennod hon. Nid yw hyn ond yn gymwys pan fo person yn datgelu gwybodaeth i ACC ynghylch anghywirdeb, bod gwybodaeth ffug wedi ei darparu neu wybodaeth wedi ei hatal, neu fethiant i ddatgelu tanasesiad sy'n berthnasol i rwymedigaeth person i dreth ddatganoledig. Caiff unrhyw ostyngiadau a roddir adlewyrchu a oedd y datgeliad yn ddigymell (pan nad oes gan y person unrhyw reswm i gredu bod ACC wedi darganfod neu ar fin darganfod yr wybodaeth) ai peidio, a hefyd ansawdd (amseriad, natur a graddau) yr wybodaeth a ddatgelwyd. Mae amseriad yn cyfeirio at ba mor brydlon y gwnaed y datgeliad; mae natur yn cyfeirio at lefel y dystiolaeth a ddarperir a graddau'r mynediad a roddir er mwyn profi'r datgeliad; ac ystyr y graddau yw pa mor gyflawn yw'r datgeliad.
172. Mae adran 138 yn darparu y caiff ACC, o dan amgylchiadau arbennig, ostwng cosb a osodwyd o ganlyniad i adrannau 127, 130 neu 131. Caniateir gohirio cosb, ei dileu yn llwyr neu ei gostwng os yw ACC yn cytuno ar gyfaddawd â'r trethdalwr mewn perthynas â'r gosb. Ni chaiff yr amgylchiadau arbennig y caniateir gostwng y gosb oddi tanynt ymwneud â gallu'r person i dalu na'r ffaith bod y posibilrwydd o golli referniw gan un person yn cael ei wrthbwysu gan ordaliad posibl gan berson arall.
173. Mae adran 139 yn darparu, pan fo person yn dod yn agored i gosb o ganlyniad i adrannau 127, 130 neu 131, bod rhaid i ACC asesu'r gosb, hysbysu'r person fod cosb wedi ei gosod, a datgan yn yr hysbysiad ar gyfer pa gyfnod neu drafodiad yr asesir y gosb. Mae is-adran (3) a (4) yn nodi'r terfynau amser ar gyfer asesu cosbau o dan adrannau 127, 130 neu 131.

Adran 140 - Dehongli

174. Mae'r adran hon yn diffinio ymadroddion amrywiol a ddefnyddir yn y Bennod hon, gan gynnwys – “rhoi dogfen i ACC”, “dychwelyd ffurflen dreth”, “colled”, “gweithred” a “cyfnod treth”.

Adrannau 141-143 – Cosbau am fethu â chadw cofnodion mewn cysylltiad â ffurflenni a hawliadau treth a'u storio'n ddiogel

175. Mae adran 141 yn darparu ar gyfer cosb o hyd at £3,000 am fethu â chadw cofnodion a'u storio'n ddiogel yn unol ag adran 36 neu 67, gyda'r eithriad nad yw unrhyw gosb i'w thalu os gall tystiolaeth ddogfennol arall ddangos yr un wybodaeth. Mater i ACC fydd penderfynu ar lefel y gosb (hyd at yr uchafswm o £3,000) ym mhob achos.
176. Mae adran 142 yn darparu nad yw person yn agored i gosb o dan adran 143 os yw'r person yn bodloni ACC (neu, drwy apêl, y tribiwnlys) bod esgus rhesymol dros y methiant. Mae'r adran yn diffinio rhai amgylchiadau na fyddent yn cael eu derbyn fel esgus rhesymol.
177. Mae adran 143 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC asesu'r gosb a dyroddi hysbysiad i'r person sy'n agored iddi o fewn cyfnod penodedig.

Adrannau 144-151 – Cosbau sy'n ymwneud ag ymchwiliadau

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

178. Mae adran 144 yn darparu bod person yn agored i gosb o £300 pan fo'r person hwnnw:
- i. yn methu â chydymffurfio â hysbysiad gwybodaeth (fel y'i diffinnir yn adran 81);
 - ii. yn rhwystro ACC yn fwriadol yn ystod ymchwiliad a gymeradwywyd gan y tribiwnlys;
 - iii. yn rhwystro ACC yn fwriadol wrth iddo arfer pwerau o dan adran 111(3)); neu
 - iv. yn methu â chydymffurfio â chais rhesymol am gymorth o dan adran 111(5).
179. Mae is-adran (3) yn darparu bod methu â chydymffurfio â hysbysiad gwybodaeth yn cynnwys celu, difa neu gael gwared â dogfen hyd yn oed pan fyddai hynny'n drosedd o dan adran 112 neu 113. Os cafodd person ei gollfarnu o dan yr adrannau hynny mae adran 153 yn atal y person rhag bod yn agored i gosb am yr un weithred, ond mae'r gosb ar gael fel sancsiwn os na fwirir ymlaen â chollfarn droseddol.
180. Mae adran 145 yn darparu bod person yn agored i gosb ddyddiol bellach o hyd at £60 am bob diwrnod dilynol y mae'r methiant neu'r rhwystr yn parhau ar ôl i ACC ddyroddi hysbysiad am y gosb honno. Nid yw person yn agored i gosb ddyddiol pan fo'r person yn methu ag ymateb i hysbysiad a ddyroddir gan ACC o dan adran 91 sy'n ei gwneud yn ofynnol rhoi manylion cyswllt dyledwyr. Mae is-adran (2)(b) yn atal cosb ddyddiol rhag cronni tra bo adolygiad yn cael ei gynnal neu apêl yn cael ei chynnal.
181. Mae adran 146 yn darparu nad yw person yn agored i gosb o dan adran 144 neu 145 os yw ACC yn caniatáu cyfnod pellach cyfyngedig iddo gywiro'r methiant, a bod y person yn gwneud hynny. Mae adran 147 hefyd yn darparu nad yw person yn agored i gosb o dan adran 144 neu 145 os yw'r person yn bodloni ACC (neu, drwy apêl, y tribiwnlys) fod esgus rhesymol. Mae'r adran yn diffinio rhai amgylchiadau na fyddent yn cael eu derbyn fel esgus rhesymol.
182. Pan fo person wedi bod yn agored i'r gosb ddiodyn ddyddiol o dan adran 145 am fwy na 30 o ddiwrnodau a bod y methiant neu'r rhwystr yn parhau, mae adran 148 yn darparu y caiff ACC wneud cais i'r tribiwnlys am gynnydd yn y gosb ddyddiol. Cyn gwneud cais, rhaid i ACC ddweud wrth y person sy'n gyfrifol am y methiant neu'r rhwystr y caniateir gwneud cais. Pan fo'n gwrando'r achos ar y cais, caiff y tribiwnlys gymeradwyo swm uwch o hyd at £1,000 ar gyfer pob diwrnod cymwys a rhaid iddo roi sylw i ffactorau sy'n cynnwys cost debygol cydymffurfio â'r hysbysiad a'r buddiannau i'r person neu i unrhyw un arall sy'n deillio o beidio â chydymffurfio. Os yw'r tribiwnlys yn cymeradwyo'r cais, rhaid i ACC ddyroddi hysbysiad i'r person a datgan o ba ddiwrnod y bydd y gosb ddyddiol uwch yn gymwys.
183. Mae adran 149 yn darparu y gellir gwneud person yn agored i gosb atodol o swm y bydd yr Uwch Dribiwnlys yn penderfynu arno, pan fo meini prawf penodol yn gymwys. Y meini prawf yw: bod person yn agored i gosb o dan adran 144; bod y methiant neu'r rhwystr yn parhau; bod ACC yn credu bod swm y dreth y mae'r person wedi ei dalu neu'n debygol o'i dalu yn sylweddol is na'r hyn y byddai wedi bod pe byddai wedi cydymffurfio; bod ACC yn gwneud cais i'r Uwch Dribiwnlys i gosb ychwanegol gael ei gosod; a bod yr Uwch Dribiwnlys yn penderfynu ei bod yn briodol gwneud hynny.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

184. Wrth benderfynu ar swm y gosb, rhaid i'r Uwch Dribiwnlys ystyried swm y dreth nad yw'r person wedi ei dalu, neu nad yw'n debygol o'i dalu. Mae unrhyw gosb ychwanegol a osodir yn sgil penderfyniad yr Uwch Dribiwnlys o dan yr adran hon yn ychwanegol at y cosbau sefydlog a'r cosbau dyddiol a osodir o ganlyniad i fethiant neu rwystr sy'n parhau.
185. Mae adran 150 yn darparu bod person, o dan amgylchiadau penodol, yn agored i gosb o hyd at £3,000 os yw, wrth gydymffurfio â hysbysiad gwybodaeth, yn cyflwyno dogfen sy'n cynnwys anghywirdeb. Yr amgylchiadau hynny yw: os yw'r camgymeriad o ganlyniad i ymddygiad diofal neu fwriadol; os yw'r person yn ymwybodol o'r anghywirdeb ar yr adeg y cyflwynir y ddogfen ond nad yw'n hysbysu ACC; neu os yw'r person yn darganfod y camgymeriad ar ôl cyflwyno'r ddogfen, ond yn methu â chymryd camau rhesymol i hysbysu ACC. Pan fo dogfen yn cynnwys mwy nag un anghywirdeb, mae cosb yn daladwy am bob anghywirdeb. Mater i ACC fydd penderfynu ar lefel y gosb (hyd at yr uchafswm o £3,000) ym mhob achos.
186. Pan ddaw person yn agored i gosb o dan adran y Bennod hon, mae adran 151 yn ei gwneud yn ofynnol i ACC asesu'r gosb a hysbysu'r person am hynny. Rhaid asesu'r gosb o dan adran 144 neu 145 o fewn 12 mis ar ôl i'r person ddod yn agored i'r gosb neu, pan fo hawl i apelio yn erbyn hysbysiad gwybodaeth, 12 mis ar ôl diwedd y cyfnod apelio neu pan ddaeth apêl i ben. Pan ddaw person yn agored i gosb o dan adran 148, rhaid i ACC gynnal asesiad o'r gosb bob 7 niwrnod hyd ddiwedd y methiant sy'n arwain at y gosb. Rhaid gwneud yr asesiad o gosb o dan adran 149 o fewn 12 mis i benderfyniad yr Uwch Dribiwnlys. Rhaid gwneud asesiad o gosb o dan adran 150 o fewn 12 mis i'r dyddiad y daeth y camgymeriad i sylw ACC yn gyntaf ac o fewn 6 mlynedd i'r dyddiad y daeth y person yn agored i'r gosb.
187. Mater i'r tribiwnlys yw'r penderfyniad i osod cosb o dan adran 148 neu 149. Nid yw'n "benderfyniad apeliadwy" gan ACC felly, ac o ganlyniad nid yw'r darpariaethau ynghylch adolygiadau ac apelau yn Rhan 8 yn gymwys. Ond bydd y penderfyniad yn agored i adolygiad neu apêl gan yr Uwch Dribiwnlys a gellir apelio i'r Llys Apêl yn ei gylich ar bwynt cyfreithiol yn unol â darpariaethau Deddf Tribiwnlysoedd, Llysoedd a Gorfodaeth 2007.

Adran 152 - Talu cosbau

188. Rhaid talu cosb o dan Ran 5 cyn pen 30 o ddiwrnodau i'r diwrnod y dyroddodd ACC yr hysbysiad am y gosb i'r person, oni bai bod adolygiad neu apêl. Os felly, mae adran 180 yn gymwys.

Adrannau 153-154 - Atodol

189. Mae adran 153 yn darparu nad yw person yn agored i dalu unrhyw gosb a amlinellir yn y Bil os yw'r person eisoes wedi ei gollfarnu am drosedd sy'n ymwneud â'r mater a sbardunodd y gosb.
190. Mae adran 154 yn darparu y caiff Gweinidogion Cymru bennu symiau'r cosbau a'r weithdrefn ar gyfer asesu cosbau.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

Rhan 6 - Llog

Adrannau 155-158 - Llog ar symiau sy'n daladwy i ACC

191. Mae adran 155 yn darparu bod llog yn daladwy gan berson ar dreth ddatganoledig a chosbau cysylltiedig nad ydynt yn cael eu talu cyn dyddiad dechrau'r llog taliadau hwyr. Mae llog yn cronni o ddyddiad dechrau'r llog taliadau hwyr hyd nes y telir y dreth neu'r gosb. Mae is-adran (3) yn datgan mai dyddiad dechrau'r llog taliadau hwyr, mewn achos arferol, yw'r diwrnod ar ôl y diwrnod y daw'r swm o dreth neu gosb yn daladwy.
192. Mae adran 156 yn darparu nad yw llog taliadau hwyr yn daladwy ar log taliadau hwyr. Mae hefyd yn egluro, pan fo swm o dreth neu gosb sy'n daladwy yn cael ei osod yn erbyn swm y mae ACC i'w ad-dalu i'r trethdalwr, mai dyddiad y gwrthgyfrif hwnnw a gaiff ei gyfrif fel y dyddiad talu at ddibenion cyfrifo pryd y mae llog yn gorffen cronni.
193. Mae adran 157 yn pennu dyddiad dechrau'r llog taliadau hwyr pan fo swm o dreth ddatganoledig yn dod yn daladwy o dan amgylchiadau pan fo asesiad (gan gynnwys hunanasesiad neu asesiad neu ddyfarniad ACC) wedi ei ddiwygio neu ei gywiro.
194. Mae adran 158 yn pennu dyddiad dechrau'r llog taliadau hwyr o dan amgylchiadau pan fo person yn marw cyn i swm o dreth ddatganoledig, neu gosb gysylltiedig, ddod yn daladwy ac nad yw'r ysgutor neu'r gweinyddwr yn gallu talu'r swm hyd nes y ceir profiant neu llythyrau gweinyddu neu ddogfen gyfatebol arall. Bydd llog taliadau hwyr yn dechrau o ddyddiad dechrau safonol y llog taliadau hwyr, neu 30 o ddiwrnodau ar ôl grant profiant neu gael llythyrau gweinyddu, pa un bynnag sydd hwyraf.

Adrannau 159-160 - Llog ar symiau sy'n daladwy gan ACC

195. Mae adran 159 yn darparu bod llog yn daladwy gan ACC i'r person ar unrhyw ad-daliad o dreth ddatganoledig, ad-daliad o unrhyw swm a roddwyd yng ngofal ACC mewn perthynas â threth y rhagwelwyd y byddai'n daladwy, ad-daliad o gosbau neu ad-daliad llog (ar naill ai dreth neu gosbau). Pan wneir ad-daliad ar ddyddiad dechrau'r llog ad-daliadau, neu wedi hynny, ychwanegir llog at y swm sydd i'w ad-dalu.
196. Mae adran 160 yn gwneud darpariaeth atodol ynghylch llog ad-daliadau. Mae hynny'n cynnwys egluro nad yw llog o dan adran 161 yn daladwy pan fo llys yn gorchymyn yr ad-daliad, ac y caiff y llys gynnwys llog yn y gorchymyn ad-dalu. Mae hefyd yn egluro, pan fo swm sydd i'w ad-dalu i'r trethdalwr gan ACC yn cael ei osod yn erbyn swm o dreth neu gosb sy'n daladwy gan y trethdalwr, mai'r dyddiad y gwneir hynny sy'n cael ei gyfrif fel dyddiad talu'r ad-daliad at ddibenion cyfrifo pryd y mae llog yn gorffen cronni.

Adran 161 - Cyfraddau llog

197. Mae'r adran hon yn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru bennu cyfraddau'r llog

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

taliadau hwyr a'r llog ad-daliadau sydd i'w talu. Caniateir gosod cyfraddau gwahanol at ddibenion gwahanol. Bydd Gweinidogion Cymru yn nodi mewn rheoliadau o dan ba amgylchiadau y caniateir newid cyfradd llog ac o ba bryd y bydd newid i gyfradd llog yn gymwys.

Rhan 7 - Talu a gorfodi

Adrannau 162-166 - Talu ac ardystio dyled

198. Mae adran 162 yn egluro bod y Rhan hon yn gymwys i daliadau o symiau o drethi datganoledig, cosbau, a llog mewn perthynas â'r naill neu'r llall ohonynt. Mae adrannau 163 a 164 yn egluro ystyr swm perthnasol, yn rhoi'r pŵer i ACC fynnu swm o dreth ddatganoledig sy'n ddyledus ac yn daladwy gan berson ac yn ei gwneud yn ofynnol i ACC ddarparu derbynneb pan delir treth ddatganoledig os gofynnir iddo wneud hynny.
199. Mae adran 165 yn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau sy'n pennu bod ffi i'w thalu os telir swm o dreth, cosb neu log drwy ddull talu penodol (megis cerdyn credyd). Bydd y rheoliadau'n pennu swm y ffi o dan amgylchiadau penodol a chaiff wneud darpariaeth ynghylch pryd a sut y mae'n rhaid talu'r ffi.
200. Mae adran 166 yn darparu bod tystysgrif gan ACC sy'n datgan nad yw swm sy'n ddyledus iddo wedi ei dalu yn dystiolaeth o'r ddyled. Mewn unrhyw achos llys ynghylch y ddyled, felly, os gall ACC gyflwyno tystysgrif o'r fath, mater i'r dyledwr fydd profi nad yw'r swm yn ddyledus i ACC.

Adrannau 167-168 - Adennill

201. Mae adran 167 yn darparu bod trethi neu gosbau nas talwyd o lai na £2,000 yn adenilladwy fel dyled sifil yn llys yr ynadon. Nid yw hyn yn rhagfarnu unrhyw ddulliau adennill neu orfodi eraill a allai fod ar gael i ACC (drwy'r Llys Sirol neu'r Uchel Lys, er enghraifft). Caiff Gweinidogion Cymru gynyddu'r swm hwn drwy reoliadau.
202. Os nad yw person yn talu swm sy'n ddyledus (treth, cosb neu log) i ACC, mae adran 168 yn darparu y caiff ACC adennill y swm drwy atafaelu a gwerthu nwyddau y mae'r person yn berchen arnynt gan ddefnyddio'r weithdrefn sydd yn Atodlen 12 i Ddeddf Tribiwnlysoedd, Llysoedd a Gorfodaeth 2007.

Rhan 8 - Adolygiadau ac Apelau

Adrannau 169-170 - Trosolwg a phenderfyniadau apeliadwy

203. Mae adran 169 yn rhoi trosolwg o ddarpariaethau'r Rhan hon o'r Bil, sy'n ymwneud ag adolygu penderfyniadau penodol gan ACC, ac apelio yn eu herbyn. Mae hynny'n cynnwys rhoi manylion am ba benderfyniadau gan ACC y gellir apelio yn eu herbyn. Mae'n ymdrin hefyd â'r hawl i ofyn i ACC gynnal adolygiad mewnol o benderfyniad apeliadwy a'r ddyletswydd sydd ar ACC i gynnal adolygiad o'r fath, yr hawl i apelio i'r tribiwnlys yn erbyn penderfyniad apeliadwy a'r ddyletswydd sydd ar y tribiwnlys

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

i ddyfarnu ar apêl o'r fath. Gwneir darpariaeth hefyd i ACC ymrwymo i gytundeb setlo â pherson.

204. Mae adran 170 yn rhoi hawl i berson y mae penderfyniad apeliadwy yn gymwys iddo ofyn i ACC adolygu penderfyniad, a hawl i apelio i'r tribiwnlys, ac yn nodi pa benderfyniadau gan ACC sydd i'w trin fel penderfyniadau apeliadwy. Mae is-adran (3) yn rhestru'r penderfyniadau hynny a hepgorir o is-adran (2), sy'n golygu na ellir apelio yn eu herbyn, gan gynnwys penderfyniad i ddyroddi hysbysiad ymholiad (ond caniateir apelio yn erbyn casgliadau ymholiad) a phenderfyniad i ddyroddi hysbysiad trethdalwr (y mae'n rhaid i'r tribiwnlys ei gymeradwyo ymlaen llaw). Mae is-adran (4) yn dileu'r hawl i ofyn am adolygiad o benderfyniad i ddyroddi hysbysiad gwybodaeth pan fo'r tribiwnlys eisoes wedi cymeradwyo'r penderfyniad (sy'n atal ACC rhag gallu newid penderfyniad y tribiwnlys). Mae is-adran (5) yn cyfyngu ar y seiliau ar gyfer adolygiad neu apêl, mewn perthynas â hysbysiadau gwybodaeth, fel bod y seiliau ar gyfer apêl yn gyson â'r hyn y gellir dyroddi hysbysiad o'r fath ar ei sail yn y lle cyntaf. Mae gan Weinidogion Cymru bŵer i wneud rheoliadau, o dan is-adran (7), er mwyn ychwanegu, amrywio, neu ddileu penderfyniad o'r naill neu'r llall o'r rhestrau o benderfyniadau apeliadwy a'r rhai nad ydynt yn apeliadwy yn is-adrannau (2) a (3), neu i wneud darpariaeth ynghylch ar ba seiliau y caniateir gwneud apêl yn erbyn penderfyniad neu adolygiad o benderfyniad.

Adrannau 171-175 - Adolygiadau

205. Mae adran 171 yn ei gwneud yn ofynnol i gais am adolygiad gael ei wneud drwy roi hysbysiad i ACC. Ni chaniateir gwneud cais o'r fath os yw'r canlynol yn berthnasol mewn perthynas â'r un penderfyniad: bod ACC yn cynnal ymholiad, bod apêl wedi ei dyfarnu neu'n parhau, neu fod y person wedi ymrwymo i gytundeb setlo gydag ACC.
206. Mae adran 172 yn pennu terfyn amser o 30 o ddiwrnodau y mae'n rhaid i berson roi hysbysiad am gais o'i fewn. Bydd y diwrnod y bydd y cyfnod hwn yn dechrau yn amrywio, gan ddibynnu ar ba un o'r amgylchiadau y darperir ar eu cyfer yn yr adran hon sy'n gymwys. Er enghraifft, mewn sawl achos rhoddir 30 o ddiwrnodau i berson ar ôl dyroddi hysbysiad sy'n ei hysbysu am benderfyniad, yn unol ag is-adran (2)(b). Rhaid i'r hysbysiad am gais a roddir i ACC bennu'r seiliau ar gyfer yr adolygiad.
207. Mae adran 173 yn caniatáu i hysbysiad am gais gael ei wneud ar ôl y cyfnod a bennir yn adran 172 os yw ACC yn cytuno i hynny neu os yw'r tribiwnlys yn rhoi ei ganiatâd. Bydd rheolau'r tribiwnlys yn ymdrin â'r weithdrefn ar gyfer gwneud ceisiadau i'r tribiwnlys ganiatáu adolygiad hwyr.
208. Mae adran 174(1) yn gosod dyletswydd ar ACC i gynnal adolygiad o benderfyniad apeliadwy pan fo hysbysiad am gais wedi ei wneud sy'n cydymffurfio â'r darpariaethau blaenorol ar gyfer adolygiadau. Mae adran 174(2) yn darparu y caiff yr adolygiad fod ar unrhyw ffurf a ymddengys yn briodol i ACC o dan yr amgylchiadau, ond wrth benderfynu beth sy'n briodol, mae is-adran (3) yn ei gwneud yn ofynnol i ACC roi sylw i gamau a gymerodd ACC cyn yr adolygiad wrth ddod i benderfyniad, a chan unrhyw berson sy'n ceisio datrys anghytundeb ynghylch y penderfyniad.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

209. Wrth gynnal ei adolygiad, rhaid i ACC ystyried unrhyw sylwadau a wneir i ACC gan y person sy'n gofyn am yr adolygiad, ar yr amod eu bod yn cael eu gwneud ar adeg sy'n rhoi cyfle rhesymol i ACC eu hystyried. Gall yr adolygiad ddod i'r casgliad bod penderfyniad ACC i'w gadarnhau, i'w amrywio neu i'w ganslo. Mae adran 174(6) yn ei gwneud yn ofynnol i ACC ddyroddi hysbysiad am gasgliadau ei adolygiad. Dylid gwneud hynny o fewn 45 o ddiwrnodau i dderbyn hysbysiad y person am gais oni bai bod y partion wedi cytuno ar gyfnod gwahanol. Mae is-adran (7) yn darparu, os nad yw ACC yn dyroddi hysbysiad am ei gasgliadau o fewn y cyfnod sy'n ofynnol o dan is-adran (6), y bernir bod yr adolygiad wedi dod i'r casgliad bod penderfyniad ACC i'w gadarnhau, a rhaid i ACC ddyroddi hysbysiad i'r perwyl hwnnw.
210. Mae adran 175 yn darparu bod casgliadau'r adolygiad i'w trin fel pe baent yn ddyfarniad gan y tribiwnlys (ac eithrio na fydd hawl pellach i adolygiad neu apêl). Nid dyna fydd effaith casgliadau adolygiad, fodd bynnag, os bydd tribiwnlys yn dyfarnu wedi hynny mewn perthynas â'r penderfyniad, neu os yw ACC a'r person a ofynnodd am yr adolygiad yn ymrwmo i gytundeb setlo mewn perthynas â'r penderfyniad hwnnw.

Adrannau 176-179 - Apelau

211. Mae adran 176(1) yn darparu bod rhaid gwneud apêl yn erbyn penderfyniad apeliadwy gan ACC, fel y'i diffinnir yn adran 171, i'r tribiwnlys. Ni chaniateir gwneud apêl os yw'r canlynol yn berthnasol mewn perthynas â'r un penderfyniad: bod ymholiad gan ACC yn mynd rhagddo, bod cais wedi ei wneud am adolygiad ac nad yw'r adolygiad hwnnw wedi ei gwblhau hyd yma, neu fod y person sy'n gwneud apêl wedi ymrwmo i gytundeb setlo gydag ACC.
212. Mae adran 177 yn nodi o fewn pa gyfnod y gellir gwneud apêl, sef 30 o ddiwrnodau ar ôl amser penodol, sy'n amrywio gan ddibynnu ar ba un neu ragor o'r amodau a nodir yn yr adran hon sy'n gymwys. O dan is-adran (3), er enghraifft, pan fo ACC wedi adolygu'r penderfyniad, mae gan yr apelai 30 o ddiwrnodau sy'n dechrau â'r diwrnod y mae ACC yn dyroddi hysbysiad am y casgliadau (neu'r casgliadau tybiedig) i'r apelai yn unol ag adran 175(5).
213. Mae adran 178 yn darparu y gellir gwneud apêl hwyr ar ôl i'r cyfnod perthnasol ddod i ben, os yw'r tribiwnlys yn rhoi ei ganiatâd. Bydd rheolau'r tribiwnlys yn ymdrin â'r weithdrefn ar gyfer ceisiadau i'r tribiwnlys ganiatáu apêl hwyr. Pan wneir apêl, mae adran 179 yn ei gwneud yn ofynnol i'r tribiwnlys gadarnhau, amrywio neu ganslo penderfyniad ACC sy'n destun yr apêl.

Adran 180-181 - Canlyniadau adolygiadau ac apelau

214. Mae adran 180 yn nodi sut yr ymdrinnir â thalu cosbau y gallai person fod yn agored iddynt yn ystod adolygiad neu apêl. Yn ei hanfod, effaith y ddarpariaeth hon yw y caiff y gofyniad i dalu cosb o dan adran 152 ei ohirio hyd 30 o ddiwrnodau ar ôl i adolygiad ddod i ben neu hyd 30 o ddiwrnodau wedi i apêl gael ei dyfarnu'n derfynol.
215. Effaith adran 181 yw gohirio'r gofyniad i gydymffurfio â hysbysiad gwybodaeth neu ofyniad mewn hysbysiad o'r fath tra bo adolygiad o'r penderfyniad perthnasol, neu

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

apêl yn ei erbyn, yn mynd rhagddo. Mae hefyd yn rhoi'r pŵer i ACC neu'r tribiwnlys bennu wedi hynny gyfnod ar gyfer cydymffurfio os yw adolygiad neu apêl yn cadarnhau neu'n amrywio penderfyniad i ddyroddi hysbysiad gwybodaeth neu ofyniad sydd ynddo.

Adran 182 - Cytundebau setlo

216. Mae adran 182 yn rhoi ystyron penderfyniad apeliadwy a chytundeb setlo.
217. Mae'r adran hon hefyd yn nodi'r rheolau ar gyfer setlo adolygiadau ac apelau drwy gytundeb rhwng yr apelai ac ACC, gan gynnwys y terfyn amser i'r person dynnu'n ôl o gytundeb o'r fath. Mae is-adran (1) yn diffinio ystyr "cytundeb setlo". Mae is-adran (2) yn darparu bod canlyniadau cytundeb setlo i fod yr un fath â phe bai'r tribiwnlys wedi dyfarnu ar ganlyniad apêl (ac eithrio i'r graddau a bennir yn is-adran (3)), oni bai bod y person yn hysbysu ACC o fewn 30 o ddiwrnodau ei fod yn dymuno tynnu'n ôl o'r cytundeb. Er mwyn i ganlyniadau cytundeb setlo nad oedd yn un ysgrifenedig fod yr un fath â'r rhai yn is-adran (2), mae is-adran (5) yn darparu bod angen i ACC roi cadarnhad ysgrifenedig o hynny i'r person. Mae'n bosibl i ACC a pherson y mae penderfyniad apeliadwy yn y gymwys iddo ymrwymo i gytundeb setlo ar unrhyw adeg, ac eithrio pan fo apêl yn erbyn y penderfyniad wedi ei dyfarnu'n derfynol.

Rhan 9 - Ymchwilio i droseddau

Adran 183 - Pwerau i ymchwilio i droseddau

218. Mae'r adran hon yn darparu ar gyfer diwygio Deddf yr Heddlu a Thystiolaeth Droseddol 1984 ("DHThD") er mwyn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau er mwyn cymhwyso darpariaethau penodol DHThD i ymchwiliadau ACC i droseddau. Byddai hyn yn galluogi ACC i ddefnyddio pwerau penodedig yn DHThD wrth ymchwilio i droseddau amrywiol, megis y troseddau a grëir yn y Bil hwn, yn ogystal â'r rheini a sefydlwyd gan Ddeddf Twyll 2006, neu'r drosedd cyfraith gyffredin o dwyllo cyllid y wlad.
219. Mae'r pwerau a ddarperir gan DHThD yn cynnwys arfau arferol ymchwiliadau troseddol, megis gwarantau chwilio, y pŵer i arestio person a'i gadw yn y ddalfa mewn cysylltiad ag ymchwiliad; a gorchmynion sy'n ei gwneud yn ofynnol cyflwyno gwybodaeth benodol.
220. Mae'r adran hefyd yn galluogi'r rheoliadau sy'n cymhwyso'r darpariaethau i addasu'r modd yr arferir y pwerau i ryw raddau.
221. Mae adran 114 o DHThD yn rhoi pŵer tebyg i Drysorlys Ei Mawrhydi gymhwyso darpariaethau penodol yn DHThD i ymchwiliadau i droseddau gan CThem.
222. Mae is-adran (2) yn rhoi pŵer tebyg i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau mewn perthynas â'r darpariaethau yn Rhan 2 o Ddeddf Cyfiawnder Troseddol a'r Heddlu 2001 ("DCTH"), sy'n rhoi pwerau penodol i ymchwilwyr atafaelu deunyddiau a ganfyddir yn ystod chwiliad, a'u cadw.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

223. Mae'r pwerau yn y ddwy is-adran yn cynnwys pŵer i ganiatáu i bersonau sy'n cynnal ymchwiliadau ACC ddefnyddio grym rhesymol wrth arfer y pwerau hyn. Nid yw DHTD na DCTH yn cyfeirio at allu'r Heddlu i ddefnyddio grym rhesymol, gan fod gan yr Heddlu bŵer cyffredinol i ddefnyddio grym rhesymol wrth arfer swyddogaethau'r Heddlu. Ni fyddai hynny'n cael ei gymryd yn ganiataol yn achos personau sy'n cynnal ymchwiliadau ar ran ACC. O'r herwydd, mae angen sicrhau y gall y pwerau yn yr is-adrannau hyn gynnwys darpariaeth o'r fath.
224. Ni chaniateir gwneud rheoliadau o dan yr adran hon oni fo drafft wedi ei osod yn gyntaf gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru, a'i gymeradwyo drwy benderfyniad ganddo.

Adran 184 - Enillion troseddau

225. Mae Deddf Enillion Troseddau 2002 ("DET") yn gwneud darpariaeth ar gyfer adennill asedau a gaffaelwyd drwy ymddygiad troseddol, o dan amgylchiadau penodol. Mae'r gallu i adennill yr asedau hynny yn ddarostyngedig i fodloni amrywiaeth o amodau, ac yn y pen draw, ar lys troseddol yn gwneud gorchymyn i adennill yr asedau hynny.
226. Diben yr adran hon yn diwygio adran 453 o DET fel y caiff Gweinidogion Cymru wneud gorchymyn i bennu y caniateir arfer pwerau penodol a ddarperir gan DET drwy ymchwilydd ariannol achrededig ("*accredited financial investigator*") a benodir gan ACC yn ystod ymchwiliad troseddol. Ystyr ymchwilydd ariannol achrededig yw ymchwilydd ariannol a achredwyd gan yr Asiantaeth Troseddu Cenedlaethol yn unol ag adran 3 o DET. Mae'r pwerau yn DET yn cynnwys y pŵer i wneud cais i lys troseddol am orchmynion llesteirio, gorchmynion atafaelu, neu orchmynion ymafael mewn arian.
227. Ni fydd gorchymyn a wneir gan Weinidogion Cymru o dan yr adran uchod yn gallu newid y drefn DET gyfredol, a bydd y mesurau diogelu cysylltiedig a ddarperir gan DET yn gymwys i arfer y pwerau gan ACC, a hynny heb eu diwygio. Mae is-adrannau (2) a (3) hefyd yn darparu y bydd yn ofynnol i ACC dalu iawndal i berson o dan amgylchiadau penodol pan gafwyd gorchymyn dros dro (gorchymyn llesteirio neu orchymyn ymafael mewn arian, er enghraifft), ond na wnaeth y llys roi gorchymyn atafaelu neu fforffedu.
228. Mae gorchymyn a wneir gan Weinidogion Cymru o dan yr adran hon yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol.

Adran 185 - Rheoleiddio pwerau ymchwilio

229. Mae Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000 ("DRhPY") yn galluogi asiantaethau gorfodi'r gyfraith i ddefnyddio pwerau ymchwilio penodol mewn modd sy'n cydymffurfio â hawliau dynol. Yn benodol, mae DRhPY yn rhoi pwerau i asiantaethau penodol sy'n gorfodi'r gyfraith gynnal gwyliadwriaeth gyfeiriedig (fel y'i diffinnir gan adran 26(2) o DRhPY), a gwyliadwriaeth cudd-wybodaeth ddynol (fel y'i diffinnir gan adran 28(2) o DRhPY).

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

230. Mae'r adran yn diwygio DRhPY er mwyn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud gorchymyn sy'n rhagnodi'r personau hynny sy'n arfer swyddogaethau ACC sy'n gallu awdurdodi gwyliadwriaeth gyfeiriedig neu gudd-wybodaeth ddynol o dan adrannau 28 a 29 o DRhPY. Mae is-adran (3) hefyd yn diwygio DRhPY fel bod ACC yn awdurdod cyhoeddus perthnasol ("*relevant public authority*") at ddibenion DRhPY. Gyda'i gilydd, bydd y diwygiadau hyn a'r gorchymyn a wneir gan Weinidogion Cymru yn galluogi staff penodedig yn ACC i awdurdodi a chynnal gwyliadwriaeth gyfeiriedig a gwyliadwriaeth cudd-wybodaeth ddynol, cyn belled â bod yr amodau perthnasol a'r gofynion gweithdrefnol yn DRhPY yn cael eu bodloni.
231. Mae gorchymyn a wneir gan Weinidogion Cymru o dan yr adran hon yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol.

Rhan 10 - Darpariaethau terfynol

Adran 186 - Pŵer i wneud darpariaeth ganlyniadol etc.

232. Mae'r adran hon yn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau i ddarparu ar gyfer unrhyw ddarpariaeth gysylltiedig, ganlyniadol neu atodol mewn perthynas â'r Bil.

Adran 187 - Rheoliadau

233. Mae'r adran hon yn nodi gweithdrefn Cynulliad Cenedlaethol Cymru y bydd yr amrywiol bwerau dirprwyedig yn ddarostyngedig iddi. Mae is-adran (2) yn pennu'r rheoliadau a fydd yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol, a bydd yr holl reoliadau eraill yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol.

Adran 188 - Dyroddi hysbysiadau

234. Mae'r adran hon yn gymwys pan fo darpariaeth o'r Bil neu o unrhyw reoliadau a wneir oddi tano wedi iddo gael ei ddeddfu, yn ei gwneud yn ofynnol i ACC ddyroddi hysbysiad i berson. Mae'r adran yn datgan sut y gellir dyroddi hysbysiad a sut y mae hysbysiad i'w drin fel pe bai wedi ei dderbyn mewn amgylchiadau gwahanol. Mae'r adran hefyd yn darparu diffiniad o "gyfeiriad priodol".

Adran 189 - Rhoi hysbysiadau a dogfennau eraill i ACC

235. Mae'r adran hon yn gymwys pan fo darpariaeth o'r Bil neu unrhyw reoliadau a wneir oddi tano wedi iddo gael ei ddeddfu, yn ei gwneud yn ofynnol neu'n caniatáu i berson roi hysbysiad neu ddogfen arall i ACC. Rhaid i unrhyw ddogfen fod ar y ffurf honno, gynnwys yr wybodaeth honno a chael ei rhoi yn y dull hwnnw a bennir gan ACC, ond yn ddarostyngedig i unrhyw ddarpariaethau gwahanol a wneir o dan y Bil. Mae'r adran hefyd yn nodi'r amgylchiadau pan na fo'n gymwys.

Adran 190 - Dehongli

236. Mae'r adran hon yn diffinio'r hyn a olygir gan "dyfernir yn derfynol" mewn perthynas ag apêl neu atgyfeiriad, ac yn diffinio amrywiol dermau cyffredinol a

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

ddefnyddir yn y Bil.

Adran 191 - Mynegai o ymadroddion a ddiffinnir

237. Mae'r adran hon yn darparu Tabl sy'n rhestru ymadroddion a ddiffinnir neu a eglurir fel arall yn y Ddeddf.

Adran 192 - Dod i rym

238. Mae'r adran hon yn nodi'r adrannau hynny a ddaw i rym ar y diwrnod ar ôl y Cydsyniad Brenhinol ac yn datgan bod y darpariaethau eraill yn dod i rym ar adeg a bennir mewn gorchymyn neu orchmynion a wneir gan Weinidogion Cymru.

Adran 193 - Enw byr

239. Mae'r adran hon yn darparu mai enw byr y Bil, unwaith iddo gael ei basio, fydd Deddf Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) 2016.

Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) a gyflwynwyd i'r Cynulliad ar 13 Gorffennaf 2015.

Ôl-nodiadau

ⁱ Ymgynghoriad Treth Trafodiadau Tir: <http://gov.wales/consultations/finance/land-transaction-tax/?skip=1&lang=cy>

Ymgynghoriad Treth Gwarediadau Tirlenwi: <http://gov.wales/consultations/finance/landfill-disposals-tax/?skip=1&lang=cy>

ⁱⁱ Papur Gwyn: Casglu a Rheoli Trethi Datganoledig yng Nghymru: <http://gov.wales/docs/caecd/consultation/140923-white-paper-cy-v1.pdf>

ⁱⁱⁱ <http://gov.wales/consultations/finance/devolved-taxes/?skip=1&lang=cy>

^{iv} Tax Administration 2013: Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies

^v

http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmhansrd/cm140224/text/140224w0001.htm#140224w0001.htm_wqn83

^{vi} 2015-16 Scottish Government Pay Policy Technical Guide

^{vii} Revenue Scotland and Tax Powers Bill 2014 Explanatory Notes and Financial Memorandum

^{viii} Ffynhonnell: Cyllideb yr Alban: Cyllideb Ddrafft 2015-16